Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu"

11-12

NR. 11-12 (260-261) • ANUL XXVII • Noiembrie-Decembrie 2022
apare din anul 1996

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale
www.revistasud.ro

Poemul poetului tânăr

de Ștefan Baciu

E-atât de bine să stai ușor în zi. Să cânți încet, să nu auzi
Cum ierburi cresc, să muști din traiul ca un măr
Să mergi pe drumul neted lângă pomii uzi
Și să visezi cu palma rătăcită-n basme și în păr.

Prin lanuri să pășești cu munții – șal pe umeri
La gât, fâșii de zări să-ți legi cravate,
Germanice balade să scandezi, să numeri
Fântânile de secetă și sete deșertate.

Prin cucuruzi să-ți legi deschise răni adânci
Cu frunze ude de scuipatul cald de îngeri
Să treci prin șanțuri mici cu inima pe brânci
Să râzi când sufletul îți spune: sângeri.

În seară să te-afunzi cu părul netezit
De palma calmă a curentelor de munte
Să dormi cu capul pe nadir, cu tălpile-n zenit
Și-apoi să-ți scrii poemele țâșnind din frunte.

Ordin circular adresat tutulor inspectorilor școalelor comunale din Principatele Unite

De câte ori cugetările mele se lasă asupra stării școalelor sătești de dincoace de Milcov, mi se prezintă ideea că aceste școli nu dau încă tot fructul ce națiunea și guvernul sunt în drept a aștepta dupe toate sacrificiile ce se face pentru ele; știu foarte bine că sistemul actual al organizațiunei lasă mult de dorit. Guvernul și Adunarea se ocupă cu reforma acestui sistem în general [...]; dară o priveghere activă și energică din partea d-voastră, unită cu multa bunăvoință pentru progresul acestui frumos și util așezământ, poate să suplinească la defectele sistemului actual. Din nefericire, raporturile ce avem din diferite părți ale țărei ne încredințează că toată știința și energia acestui ministeriu s-au sfărâmat înaintea unor încăpățânări fără exemplu !

Toți cer dezvoltarea învățământului public, toți însă nu cer învățământul pentru învățământ. Mulți nu văd în crearea școalelor decât crearea de posturi bogat retribuite. Spiritul de simțualism amenință a intra în locașul unde simplitatea și virtuțile antice singure trebuiesc să prezide.

Generațiunile viitoare vor fi cum vor fi școalele. Nu este destul a-și împlini cineva datoria prescrisă de recile regulamente școlare; mai trebuie ceva: trebuie convicțiunea adâncă ca un învățător nu este un salariat, ci un apostol a cărui misiune este a comunica celorlalți cunoștințele în interesul progresului societății. Îmi place a fi franc, nu văz în misiunea care vă este încredințată a transpira această ardoare proprie unor convincțiuni adânci. Nu este aici locul a spune anume toate deșerturile ce se lasă în serviciul ce vă este încredințat, vi se zice numai că ministeriul nu este pe deplin mulțămit.

Este încă timp a îndoi energia d-voastră spre ridicarea școalelor sătesti. De veți amâna a reintra cu energie în datoria d-voastră, ministeriul va fi nevoit a lua măsuri care, deși ar putea displace unor persoane, dară care ar fi impuse de datoria sa și cerute de opiniunea publică.

Veți revizui toate școalele de sate, veți vedea starea lor, veți arăta lipsele și trebuințele lor, veți face cunoscute calitățile sau defectele profesorilor, păstrând cea mai mare nepărtinire; învățătorii să fie plătiți la timp; ne veți raporta care sunt școalele unde numărul copiilor este mic, care sunt acelea ce au trebuință de reparațiune, și în scurt tot ce instrucțiunile vă impun, precum și dacă fetele sunt primite în școli.

Ministru Cultelor și Instrucțiunei Publice
D. Bolintineanu
24 fevruarie 1864

(*Monitorul, jurnal oficial al Principatelor Unite Române*, nr. 47, 27 fevruarie / 10 martie 1864, p. 198)

Gabriel Dragnea, *Recviem și colind în luna geminidelor* pag. 2

Titus Vîjeu, *Elogiu erudiției (Pierre de Boisdeffre)* pag. 4

George Apostoiu, *Nefericitul Iarin* pag. 7

Florentin Popescu, *Stan V. Cristea, un împătimit până la obsesie de personalitatea lui Marin Preda* pag. 8

Nicolae Scurtu, *Câteva însemnări despre Eugen Boureanul și satul Palanca* pag. 10

Ioana Ruxandra Fruntelată, *Irimie Perșa: despre folclor, cu glas de fluier fermecat* pag. 12

Ion Andreiță, *Întoarcerea fiului rătăcitor* pag. 13

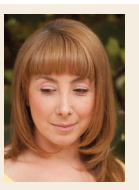
Victoria Milescu, *Poezii la aniversare* pag. 14

Șerban Codrin, *Constantin Cubleșan sau estetica în planul conștiinței morale* pag. 15

Emil Păunescu, *Reviste, reviste... Vlașca, Giurgiul Eroic, Smart* pag. 18

Mona Dobrișan, *„Câine cu om, câine fără om" de Radu Afrim* pag. 21

Constantin Lupeanu, *O viziune asupra romanului „Feodor Mihailovici Dostoievski s-a sinucis la București" de Ștefan Dumitrescu* pag. 26

circumscrieri

Alexandru Cazacu

După maelstrom

Sunt câteva decenii de când sfârşitul anului este serbat în multe zone importante ale lumii cu un fast ce creşte în intensitate şi abundenţă cu fiecare nou prilej. Această stare de fapt este tulburată foarte puţin chiar şi de neaşteptatele, neplăcutele şi recentele întâmplări planetare. Aflat sau nu în apropierea sărbătorilor religioase, preţ de câteva săptămâni, o agitaţie fără precedent demarează sub umbrela deja ultracunoscutelor urări *Season's Greetings*.

Mass-media devine un adevărat *medium* ce induce importanţa şi unicitatea orelelor ce se scurg grăbite către capătul calendarului, dar şi o cunoscută „febră a cumpărăturilor". Foamea de produse de orice fel (unele concepute de birourile de marketing special pentru această perioadă), este una pantagruelică, căci ele devin daruri pe care trebuie să le oferim celorlalţi sau chiar nouă înşine. Traficul, cu orice mijloc de transport, devine aglomerat până la refuz, iar lipsa de timp şi vreme în aceste „zile libere" se cronicizează. Apar şi epuizări *post-factum* din care se revine cu greu. Chiar dacă pe „epiderma virtuală a societăţii noastre" cum numesc sociologii zona on line a informaţiei nu apare nici cel mai mic rid. Totul în numele trecerii prin sărbătoare. Evenimentul vârtej nu de puţine ori devine vertij ce-şi găseşte cu greu momente de (auto)reflexie şi (auto)analiză. Căci tumultul *sans rivage* în zona centrală a localităţilor devenite decor specific filmelor de serie B, nu poate aduce decât superficial ideea de asumare a unui eveniment personal şi colectiv.

„S-au tras învăţăminte din retorica vană, cinism şi ipocrizie, egoism şi cupiditate întrezărite în intervalul ce se termină ? S-a întreprins ceva întru evitarea naturii palimpseste a istoriei ? S-a făcut un inventar al experienţelor din care am ieşit mai buni şi mai împăcaţi ?" Iată numai câteva întrebări la care s-ar fi cuvenit să răspundem. Dincolo de maelstromul unui consumerism sau ritual executat mecanic. Triunghiul de încredere şi colaborare dintre noi, ceilalţi şi valorile pe care le vrem a fi normate în viaţa de zi de zi merită o abordare benedictină. O privire şi o lucrare asupra noastră. Modestia, încercarea de-a respecta şi înţelege pe celălalt, efortul intens şi onest pentru realizarea unui obiectiv, implicarea reală anonimă şi o smerită poziţionare pe cadranul interior, dar şi pe harta socio-relaţională ar reprezenta o abordare adecvată. Iar odată implementat acest proiect, poate că rezultatele nu vor întârzia să apară.

Atât prin biografie, dar şi prin opera deloc prolifică însă bine articulată valoric un poet din zona de est, altul din sud, pot fi asimilaţi acestui tip de abordare umană.

Adi Cusin (1941-2008), educat la Iaşi, oraş pe care l-a iubit foarte mult deşi a peregrinat profesional prin altele, mai ales prin Capitală ca redactor la diverse publicaţii, a fost considerat de către critica literară la debut şi în perioada premergătoare acestuia un nou Nicolae Labiş. Iniţial boem nonconformist şi excelent recitator, devine lucid şi discret atât pe scena literară, cât şi în apariţii editoriale, întreaga sa operă nedepăşind şase volume de versuri. Spirit ludic, adesea baudelairian, reuşeşte să redea într-o manieră degajată stări de tristeţe asumată care nu obnubilează mesajul. În multe secvenţe lirice propune acel *imaginatio vera* unde arta scrisului adaugă realitate şi devine un nou element de investigare a existenţei: „Intru în toamnă / ca un vapor la nisip. /Octombrie – superbă avarie ! / Bucuria de-a pierde / îmi joacă pe chip / Nici vorbă de plâns. / Cânt o arie. // În clipa acestui / impact glorios, / O mie de sticle de vin îşi rup gâtul. / Dezastrul e-n floare. / Îi vom spune / prinos. / Sub podea / năvăleşte urâtul." (*Aria învingătorului*)

Miron Cordun (1935-1997), originar din Oltenia, se stabileşte la Piteşti unde va lucra ca metodist, redactor de revistă şi cercetător la biblioteca judeţeană. A fost un boem temperat care a publicat puţine volume, deşi debutul editorial îi este premiat şi unanim apreciat de critica de întâmpinare. Face parte din stirpea poeţilor solitari, perseverent în urmarea drumului său interior lipsit de mundane gratulări sau salturi ierarhice. Persistă în versurile sale un filon sosit din psalmi şi din basmul popular, însă materia acestora este prelucrată cu rafinament estetic concludent în economia sugestiei. Poet al „mirărilor, miraculosului şi ardorii", preocupat de o „arheologie a eului" autorul îşi cultivă afinităţi cu scrierile lui Macedonski şi Mateiu Caragiale aflându-se mereu în căutarea semnificativului: „N-avem atâta timp cu noi / să fim şi orizont şi vad / când norii flămânzesc pe cer / şi peste norii noştri cad. / Bolnavi de friguri, prăpădiţi / de noul mers al zilelor, / ne vin cu grija lor pe cap / de cum am fi şi noi de-ai lor. / Ca din pământ, din prea mult vânt, / abia ţinându-se ne vin -/ şi ne-am sui la ei în cer / şi n-avem timp să ne suim..." (*Cântec vechi*)

Lirica şi traseul poeţilor discreţi vorbeşte indirect despre cum alegerea dintre devenirea echilibrată şi metamorfozarea kafkiană aproape voluntară trebuie să fie responsabilitea tuturor. Specificul identitar poate fi rodul trecutului până la un punct. Dincolo de acesta, el este produsul unui permanent efort şi al poziţionării. Totul petrecut în lumina unei umanităţi canonice. Căci pariul cu orice sărbătoare începe imediat după ce maelstromul acesteia se termină.

pretexte

Recviem şi colind în luna geminidelor

Gabriel Dragnea

Tot mai rar, omul urbei prins între zidurile propriilor gânduri, frământări şi neputinţe nu mai îndrăzneşte să meargă din uşă în uşă pentru a vesti în modul cel mai frumos şi creştineşte Naşterea Domnului. Altele sunt priorităţile şi poate că simpla prezenţă la uşa vecinului generează acel sentiment de ridicol, de poziţionare greşită în raport cu satisfacerea nevoilor de bază. Puţine mai sunt locurile unde colindul se manifestă între parantezele momentelor tradiţionale creştine. Totul se simplifică, începând cu rugăciunea de seară şi un semn al crucii croşetat în fugă pe pieptul obosit şi până la datoria de a transmite mai departe copiilor noştri ştafeta unor obiceiuri şi tradiţii româneşti importante. Ele pierd tot mai mult teren în faţa manifestărilor şi sărbătorilor occidentale, îmbrăţişate rapid ca-ntr-un gest reflex şi asimilate fără prea mare discernământ în numele unei globalizări care tulbură conştienţe minore. Ne vor rămâne palide amintiri pe buzele bătrânilor şi zeci de cufere cu nume şi cărţi, înregistrări audio şi reviste, toate arhivate cu grijă într-un loc unde majoritatea nu va ştii să caute. Un poet dintre aceia despre care se va vorbi prea puţin sau chiar deloc este şi Costache Ioanid, un poet creştin născut în 1912 în Comăndăreştii Bucovinei de Nord. După terminarea în 1934 a Academiei de Artă Dramatică proaspătul absolvent deschide o primă expoziţie de sculptură caricaturală, ca mai apoi, în decurs de 18 ani să mai verniseze încă şapte expoziţii la Iaşi şi la Bucureşti. Se pare că, în 1940, citind în parc dintr-o Biblie este observat de rude apropiate celebrului pastor Richard Wurmbrand, care îl invită pe Ioanid la Biserica Luterană. Acesta este începutul noii vieţi în Hristos, ceea ce îl determină să scrie primele poezii creştine. În anii care au urmat, deoarece a refuzat să scrie în favoarea regimului comunist, Costache Ioanid este anchetat de mai multe ori fără a se dezice de credinţa sa. În timp devine unul dintre cei mai importanţi poeţi creştini alături de Traian Dorz sau Constantin Goran. Drept exemplu de poezie creştină scrisă de Ioanid am ales versurile poemului „Domn, Domn să-nălţăm !" pe care o redau aici integral: „Am pornit să colindăm,/ pe la geamuri să cântăm,/ să cântăm cu bucurie, îngerii cu noi să fie !/ Am pornit să dăm de veste/ c-a venit un Prunc în iesle./ A venit pe iarbă rece/ ca pe oameni să-i încerce.// A venit pe sub şindrilă/ ca să vadă cui i-e milă./ A venit pe buruiană/ ca să vadă cine-L cheamă.// Cine-L cheamă în ogradă/ capătă în toate roadă./ Cine-L cheamă în pridvor/ capătă un Salvator./ / Cine-L ia cu el în casă/ are-o viaţă luminoasă./ Cine-L ia la el în piept/ are-un cuget înţelept.// La poarta Sionului/ sta-va Fiul omului,/ să primească fericit/ pe cei care L-au primit.// Să ne-mbrace-n haine noi/ cum L-am îmbrăcat şi noi/ Să ne-mbrace-n strai curat/ cum şi noi L-am îmbrăcat.// Să ne ia cu El în casă/ cum şi noi L-am pus la masă./ Să ne dăruie bucate/ cum şi noi I-am dat de toate.// Floricică de sulfină,/ să ne dea Isus lumină,/ să ne scrie-n cartea Lui/ cu pecetea Mielului !// Mielul cel din Betleem/ să ne facă să veghem !/ Mielul cel de pe calvar/ să ne dea Edenu-n dar !"

Decembrie nu este doar luna cu o simbolistică aparte pentru creştinătate, dar este şi momentul în care geminidele creează o imagine deosebită. În căderea lor, cerul pare plin de săgeţi trase din înalt spre o lume care nu se cutremură şi nu se lasă impresionată. Astfel putem vorbi despre naştere şi moarte într-un spectacol grandios al universului. Un univers care şi-a primit marii creatori cu braţele deschise, chemându-i să devină un întreg cu spaţiul care i-a inspirat şi dăruit. Printre aceia care au fost chemaţi să bucure cerul în decembrie se numără Ion Creangă, Nicolae Labiş, Nichita Stănescu, Constantin Noica, Dinu Lipatti, Petre Ţuţea, Marin Sorescu, Spiru Haret sau I.A. Brătescu-Voineşti.

Aşadar, un recviem pentru cei care au devenit stele şi un colind care ne vesteşte cea mai frumoasă naştere sub steaua creştinătăţii.

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan
Fruntelată

Un loc departe, ce se numea Dăsnățuia

***Motto*:**
„Rămâi, Raie, cu plăcere,
Noi mai pe din jos om mere”
Cântec maramureșean

Cred că nimic nu e mai trist decât să fii izgonit din raiul tău, ori, mai exact, din ceea ce crezi tu că e raiul tău, nimic nu e mai trist decât să-ți pierzi dreptul de a avea rădăcina ta, pământul tău de sprijin. De ce ? Poate pentru că aceasta este a doua renaștere dureroasă, repet, a doua desprindere din placenta în care ai crescut și ai fost fericit și om. Acum cu atât mai mult cu cât ai trăit farmecul de nespus al copilăriei.

Ce-i atât de important, ce-i atât de neprețuit în lumea copilăriei ?

În primul rând că, sigur, e lucrul care te definește cel mai mult, total, irepetabil. Acesta ești tu, copilul care ai fost, nebunia frumoasă pe care n-o vei mai trăi niciodată, esența divină a unei existențe pe care o vei trăda, o vei macula, o vei nega în decursul călătoriei, uniforme de cele mai multe ori.

Era o zi de început de toamnă, am simțit-o la fel ca pe altele, eu am fost din copilărie un olfactiv, dinainte de a ști ce înseamnă asta, îmi amintesc mirosul de struguri încinși, de iarbă supusă sub ultima coasă, atunci am plecat din copilărie, atunci am murit prima dată.

Hai să vorbim despre un loc departe ce se numea Dăsnățuia. De ce așa ? Pentru că era un pârâu acolo, oarecum cu acest nume, pentru că locul părea destul de straniu pentru a primi un nume pe măsură.

La Dăsnățuia era altfel decât în Câmpia Dunării ce respira destul de aproape. Ea era în câmpia secetoasă, la granița cu Oprișorul și Corlățelul, ea era în zona *piemontă*, auzi, *piemontă* adică picior de munte, ea avea câmpie neagră de grâu, spre valea Oprișorului și a Prisăcelii (de unde era don' Geo Saizescu, conte de Prisăceaua), dar și dealuri, spre Bâcleș, spre Strehaia, spre Motru.

Era o zi de septembrie, deci.

Am plecat, cu un geamantan de carton, ca un sac de marfă locală (pui, legume), pus pe *rată* (dacă nu știți ce e *rata* vă spun eu, un autobuz vechi, paradit, pus să facă circuitul Bălăcița-Severin, prin hârtoape, cu un grătar deasupra, plin de papornițe, geamantane etc.).

Am plecat *definitiv*. Am descoperit lumea, de parcă locul din care plecasem n-ar fi fost o lume. Am descoperit un oraș din marginea Dunării, provincial până-n prăsele, păzit de o alee de castani, un oraș unde turcii din Ada Kaléh vindeau bragă și castane prăjite, unde amintirea tronului lui Sever și piciorul podului lui Apolodor dominau istoria locului.

A fost *primul loc de fugă*. De ce fugeam, de ce trebuia să fug ? Pentru că, în locul meu de naștere și de iubire nu aveam nicio șansă de a crește. Pentru că a învăța carte însemna a fugi. A pleca departe, a te adapta, a te îndoi de spate, a te umili de multe ori, pentru că erai din altă parte, de *la țară*, de la un nivel inferior, deși cunoștințele tale spuneau altceva, băi, copii, eu învățasem franceza cu profesorul Roiban, autorul cântecului „Treceți batalioane române Carpații”, asta nu conta, conta numai faptul că niște *copii de la țară*, categorie de paria, veneau să dea culoare unui blazon vechi.

De unde plecasem definitiv ?

Din țara de iarbă, cu pomi rari păzind câmpul și fântânile în cumpănă, hei, cine n-a văzut o astfel de fântână nu va înțelege niciodată disperarea câmpiei, setea nimicitoare a verilor care pustiesc totul. Din țara cu câteva sate mici *pitulate* (lat. *pitulare* adică un fel de tupilare), cuvânt de la care vine și jocul suprem al copilăriei noastre, *pituluşul*, joc devenit destin într-o viață în care n-am făcut altceva decât să ne pitulăm în fața tuturor urgiilor adevărate ori presupuse, deci, din țara care începea la marginea Cleanovului dinspre Gvardenița, Cleanovul, nume vechi de supraviețuitori români ascunși într-o vale și găsiți numai de ocupanții austrieci ai contelui Schwartz care făcuse primul recensământ al Olteniei. Cleanov – *o biserică, patru fântâni, două magazii, o sută de case*. Oameni poate nici nu erau, oamenii poate nici nu însemnau nimic pentru eroii civilizatori veniți de la Viena să-i stăpânească pe barbarii olteni. Pe barbarii olteni care coborau din dacii străvechi ai lui Burebista, împăratul unei bune părți din Estul Europei și din Centrul Europei, pe barbarii care umpluseră pământul dintre Carpații sudici și Dunăre de vase splendide, de arme și de bijuterii, îngropate în morminte, în valuri de apărare, în temeliile unor biserici care, după sute de ani, au așezat crucea ortodoxă într-un loc unde ea fusese recunoscută încă înainte de creștinările oficiale.

Să ne oprim, după ce ne-am adus aminte, pe această graniță a țării Dăsnățuia, să ajungem apoi la Gvardenița, satul unei gvardii care păzea o magazie de grâu, o magazie de aur, pentru că aurul Olteniei a fost grâul, izvorând de aici, din zona joasă a Mehedinților, continuat de cel dinspre Jiul de jos, de la Craiova spre Dunăre, de la Calafat spre Hunia și Băilești, apoi vărsându-se în toate schelele Dunării, la Gogoșu, la Calafat, la Corabia, pretutindeni, lingouri de grâu, încărcate în căruțe, duse pentru tribut ori pentru supraviețuirea celor de aici, țărani olteni locuind în case de pământ, în sate de pământ.

Aceasta este cheia, aceasta este taina magaziilor de grâu așezate în câmpia olteană. Ele erau cetăți pentru foamea lumii, ele erau vama pe care străbunii mei au plătit-o mereu, încrâncenați și săraci etern, pentru a avea privilegiul de a face parte, părelnic, fără îndoială, din lumea Europei.

Din Gvardenița, din povestea magaziilor de grâu, cobor spre Bălăcița, satul care, se pare, ori așa vreau eu să pară, aparținuse domniței Bălașa Brâncoveanu, familie olteană întemeietoare, de stat, de idee imperială românească (să mă iertați, dar Brâncoveanu Constantin se considera în taină urmaș direct al împăraților Bizanțului), sat ciudat în legea geografiei, răstignit între câmpia neagră a Dunării și dealurile Subcarpaților Olteniei, sat indecis, graniță tulbure între Sudul fabulos al grâului și porumbului și Nordul oltean, acoperit cu mireasmă de prun și furișându-se în sus, spre Motru. Spre Strehaia, spre Oltenia de sub munte, la fel de fabuloasă și de necercetată decât de povești și de cântece.

Ne ducem apoi la nord, spre Dobra, buna slavă, or fi ajuns pe aici slavii curgând dinspre sud, or fi făcut aici, între Valea Roșie și Lacul Roșu, un sat al lor pe care, mai târziu, l-au invadat oltenii de baștină.

Lângă neamul lui Bora și Ghialdâr, neamul lui Ionete, Stănescu, Iordache, amestec total, ca în orice zonă de maxim mixaj etnologic, granița dinspre Nord a țării Dăsnățuia, vecină cu Almăjelul (Almajul e un nume din Banat) și Slașoma, sat și pădure, nume slav și ametit de sufixe românești.

Eu, între aceste granițe m-am născut și am trăit anii de început, anii în care omul începe să vorbească, învață cuvintele, toate cuvintele, sensurile și trădările din cuvinte, anii în care i se arată iubirea, dorul, neputința, minciuna, anii în care ești superb pentru că nu ai cu cine să te compari, nu ai cu cine să te urăști, nu ai nici măcar cu cine să te iubești.

O singură lege, o singură poartă a avut Dăsnățuia: povestea bunicii. Nu pot s-o compar cu nimic. Pentru că ea m-a învățat cuvintele. Pentru că ea m-a învățat poveștile.

(Va urma...)

BOLINTIN - Istorie în imagini

Fotografii din colecția Ileana Popovici

Primăvara anului 1962 – elevii Liceului „D. Bolintineanu” din Bolintin Vale pun în scenă piesa „D-ale carnavalului” de I.L. Caragiale (de la stânga): Ileana Popovici (Didina), Tony Nicolescu (Nae), Dumitru Ioniță (Catindatul), Lazăr Rusu (Bibicu), Rica Roman (Mița), Emilia Niță (sufleor), Radu Andrei (macheor), Dorel (tehnician).

De la stânga: Rica Roman (Mița), prof. Markovici, Tony Nicolescu (Nae), Ileana Popovici (Didina).

Anul 1974 – Ileana Popovici și Mircea Diaconu la filmarea peliculei „Filip cel bun”.

Flash-back

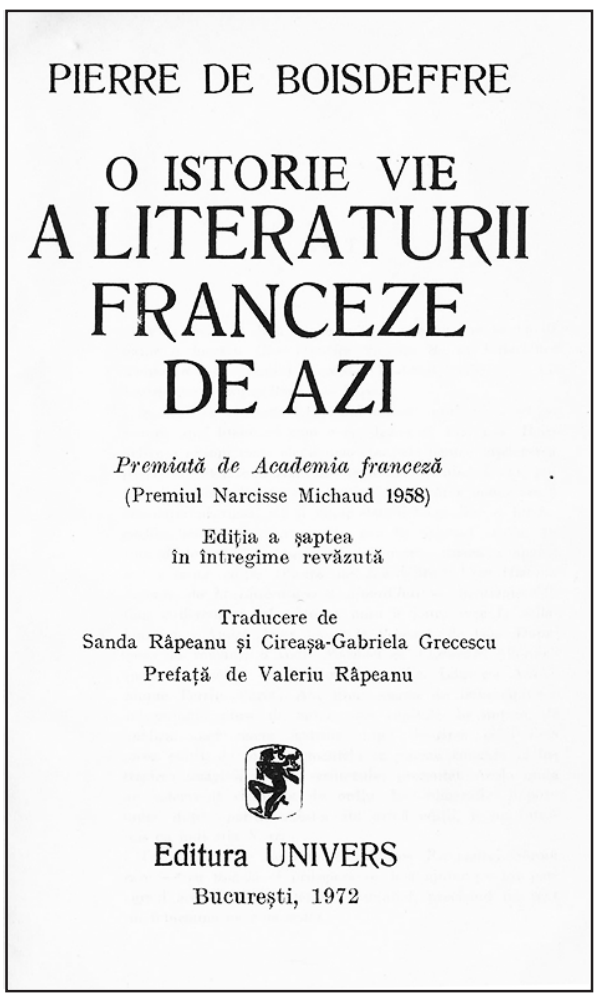
Elogiu erudiției

Titus Vîjeu

Certes,il y a quelque témérité à anticiper ainsi sur le jugement et sur les choix de la postérité. Ici aussi, il s'agit de «photographier un cheval au galop, d'inscrire dans un cadre durable un monde en devenir» – une gageure, disait Emile Henriot. Cette gageur, nous avons pensé qu'il fallait la tenter.

Pierre de Boisdeffre: *Introduction à „Une anthologie vivante de la littérature d'aujourd'hui"*

Am început prin a-i declara convingerea că niciun intelectual francez n-a dovedit ca el (cu excepția evidentă a lui André Malraux) un atașament structural și un interes permanent față de generalul De Gaulle. A zâmbit discret. Eram pregătit, în cazul în care l-ar fi atașat, din modestie pe Jean Lacouture (*Lacouture,*

PIERRE DE BOISDEFFRE

O ISTORIE VIE
A LITERATURII
FRANCEZE
DE AZI

Premiată de Academia franceză
(Premiul Narcisse Michaud 1958)

Ediția a șaptea
în întregime revăzută

Traducere de
Sanda Râpeanu și Cireașa-Gabriela Grecescu
Prefață de Valeriu Râpeanu

Editura UNIVERS
București, 1972

Ediția românească a unei „istorii vii" de Pierre de Boisdeffre

peut- être...) să-i spun că biografii interesează doar în măsura în care susțin ideile personajului evocat. Or, el tocmai asta făcuse și nu numai în cazul fostului președinte al Republicii franceze (v. **De Gaulle malgré-lui** – 1978 ori **Le lion et le renard** – 1998). De altfel introdusese „literatura gaullliană" reprezentată în special de „Memorii" în sistemul general al literelor din Hexagon. Căci, pentru el „acest stil ca o voce a sorții, în firesc acord cu cel al unei istorii grandioase, structura latină a frazei, elocința lapidară a formulelor, precizia portretelor, flacăra jansenistă ce le însuflețește fac din aceste trei volume un op aparte". Pe o aceeași platformă critică se situase și Gaëtan Picon care considera că „**Memoriile de Război** ale generalului De Gaulle (**L'Appel**, **L'Unité**, **Le Salut**) reprezintă o mărturie istorică fără seamăn", ele aparținând „pe de-a-ntregul literaturii prin forța și personalitatea stilului".

Avea doar paisprezece ani când, după discursul de la Radio Londra din 18 iunie 1940 al Generalului și-a dat seama, ca mulți dintre francezii rămași într-o patrie ocupată, că destinul Franței devenea indisolubil legat de soarta acestui om.

Descinzând el însuși dintr-o veche familie de militari ce dăduse țării o anfiladă de ofițeri, unii dintre ei generali ai Regatului, Imperiului și chiar ai celei de-a treia Republici, tânărul Pierre Jules Marie Raoul Néraud Le Mouton (ce preluase și numele bunicului matern de Boisdeffre, fost șef al Statului Major general al Armatei Franceze la sfârșitul secolului XIX) avea să creeze o breșă în tradiția militară a familiei, optând – după terminarea studiilor la licee vestite din capitala Franței – pentru o carieră în aparatul guvernamental.

Absolvent al ENA (École Nationale d'Administration), aidoma unei bune părți din elita politică franceză, el a reușit să se achite de complicate obligații ministeriale în paralel cu o susținută activitate de cercetare în domeniul istoriei literare. Lucru deloc nefiresc pentru un om ce considera că literatura făcea parte din armătura impresionantă a culturii și civilizației Hexagonului și – pe cale de consecință – a însuși statului francez.

Încă de la ieșirea din amfiteatrele ENA, el publică cele două volume intitulate **Métamorphose de la littérature**. Au urmat eseurile consacrate lui Barrés și Malraux (autori ce constituiseră subiectul primului volum din lucrarea sus-amintită, distinsă cu *Grand Prix de la Critique* în 1950), dar ce-i confirmă cu adevărat zelul de cercetător este **Une histoire vivante de la littérature d'aujourd'hui**, apărută în 1958 la *Librairie Académique Perrin*, retipărită în mai multe ediții și tradusă în 1972 și în limba română, la editura Univers.

Firesc, interviul pentru Radio România pe care acceptase să mi-l acorde la Paris urma să pornească de la această masivă și incitantă istorie ce dezvăluia literatura nu doar ca „un limbaj al formelor" ci și ca o „a patra putere" ce pune în umbră de multe ori fenomenul politic. Astfel încât operele literare ale secolului XX „au trecut în rândul bunurilor naționale". Căci, nu uita să amintească autorul pe care-l aveam în față „din această perspectivă, lumea pare să nu fi fost creată, după spusele lui Mallarmé, decât pentru a se închega într-o carte frumoasă". Sau, cum aveam să adaug eu, într-o Mare Carte (**Le Grand Livre**) pe care cel ce scrisese **Les Fleurs** (*Florile*) și **L'Après-midi d'un Faune** (*După amiaza unui faun*) visa să o închege ca pe un mesaj planetar...

În momentul în care se decisese să redacteze **Istoria** sa, literatura franceză se afla într-un fenomen valoric exploziv. Existențialismul filosofic o penetrase prin lucrările esențiale ale unor gânditori moderni ce interesau masele de cititori mai mult ca oricând iar „noul roman" își dezvăluia provocările.

„În așteptarea acelei Weltliteratur pe care o visa Goethe ne aflăm într-o fază «alexandrină» ce corespunde bătrâneții neliniștite a Occidentului faustic". Aduc în discuție această frază sublimă din ultimul capitol (*Un nou limbaj al formelor*) al **Istoriei vii...** și simt nevoia să amintesc marele succes pe care această carte de opt sute cincizeci de pagini l-a avut în România unde, din pricini istorice, situația literaturii era mult diferită de aceea resimțită de Apus.

Cunoaște ediția românească și-i laudă eleganța, neuitând să-mi amintească de rolul jucat de Sanda și Valeriu Râpeanu în difuzarea operei sale într-un perimetru francofon și francofil semnificativ precum se adevărește a fi România – chiar și în contextul ascensiunii culturilor anglo-saxone, inclusiv a celor transoceanice (SUA, Canada). I se pare că aceasta a făcut uneori eforturi mai mari decât Franța în păstrarea stindardului unei mari culturi europene și mondiale care după cel de-al doilea război mondial și-a pierdut multe din pozițiile deținute cândva, sub presiunea noilor tehnologii, inclusiv a celor informaționale.

E bucuros să afle că promoții întregi de studenți au folosit **O istorie vie a literaturii franceze de azi** ca punct de rezistență al bibliografiei facultăților umaniste.

„Datorită acestei «istorii vii» drumurile către înțelegerea literaturii franceze de azi ne sunt deschise" – consemnase Valeriu Râpeanu, a cărui operă de editor și de istoric al culturii române îi este cunoscută lui Pierre de Boisdeffre. Evident literatura română nu-i este străină... Vorbim despre Nicolae Iorga, repus în circulație postbelică tocmai de Valeriu Râpeanu și despre Eminescu, descoperit de el încă de mult ca mare romantic european prin cartea lui Alain Guillermou.

Îmi face plăcere să-l ascult și am senzația că ne regăsim în cuvintele de cândva ale contelui de Saint-Aulaire. Acel mare prieten al nostru, diplomat la vremea „marelui război", ambasador al Franței în Regatul României, scrisese aceste cuvinte de neuitat: „La France et la Roumanie sont même plus que soeurs ou plus que frères, leurs affinité n'étant pas moines électives que naturelles" (Franța și România sunt mai mult decât surori sau frați, afinitățile lor nefiind mai puțin elective decât naturale).

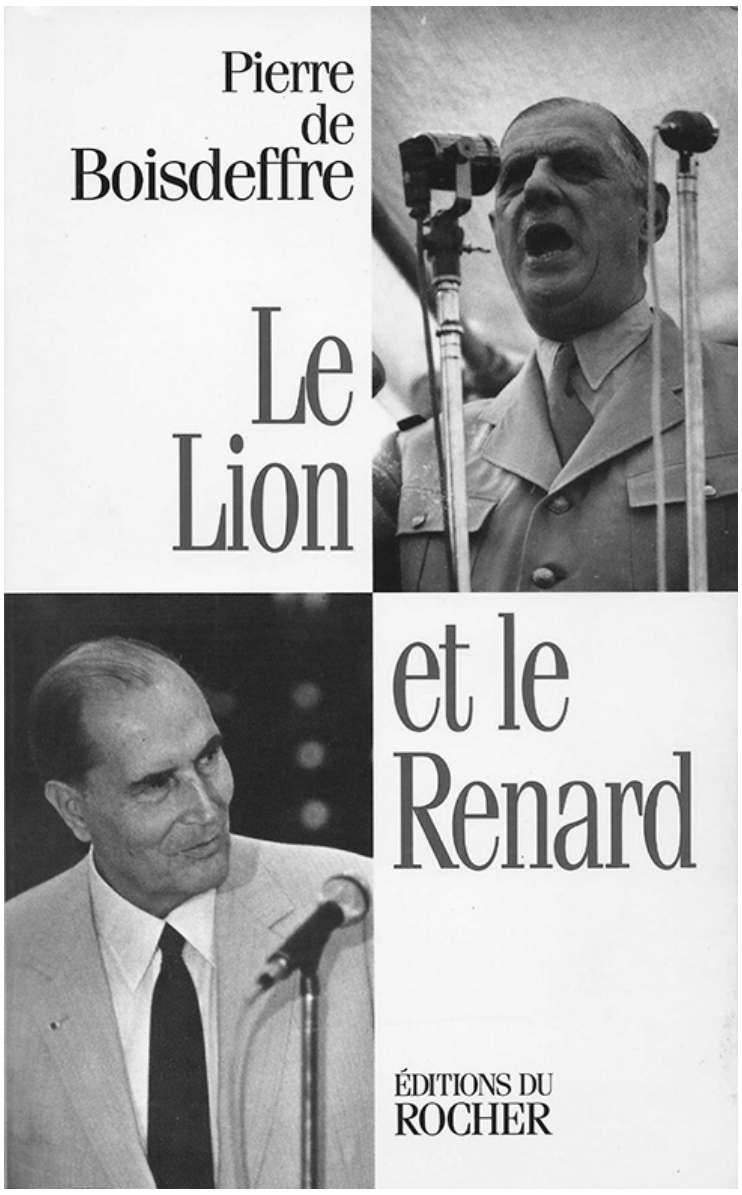
Facem o pauză pentru a bea cafeaua oferită de directorul Institutului Cultural Român din Paris, poetul Horia Bădescu. Domnia Sa ne-a oferit biroul pentru interviul acordat Radioului național din România de către Pierre de Boisdeffre. Realizăm că și oaspetele face parte din lumea radioului. Între mai multe misiuni diplomatice a fost un timp directorul Radiodifuziunii Franceze ce făcea parte în epocă din faimosul trust ORTF. În mandatul său (1964-1968) s-au stabilit excelente raporturi de cooperare cu Radiodifuziunea Română, unul din cei mai prestigioși realizatori ai ORTF, criticul de artă Georges Charbonnier deplasându-se la București pentru inițierea unor schimburi de programe culturale. La rândul lor, jurnaliști de radio români s-au aflat în capitala Franței pentru a intensifica acest dialog.

Absorbit între timp de activitatea sa diplomatică și literară, Pierre de Boisdeffre s-a arătat interesat de noul destin al instituției din strada Berthelot în condițiile istorice postdecembriste. Între altele, îi înfățișez pe larg emisiunile pe care le realizez, una dintre acestea, *Dicționarul de literatură universală,* cu o tradiție rar întâlnită în grila programelor culturale, prezentând – între alții – scriitori pe care condeiul dumnealui i-a surprins în ipostaze esențiale. Evoc cazul lui André Malraux care „dix ans avant Sartre et Camus, a prononcé les mots-clès de la révolte absurde". Și pentru că e vorba de cei doi, îmi face plăcere să-i citez din notele cu care am venit pregătit pentru această întâlnire, frazele sale din **Une anthologie vivante de la littérature d'aujourd'hui** (1965): „La coéxistence d'un philosophe rationaliste (même si ce philosophe fait, au nom de la dialectique marxiste, la critique du rationalisme clasique) et d'un poète de l'absurde, d'un propagandiste politique et d'un moraliste d'opposition explique quelques-unes des contradiction de l'écrivain

(continuare în pag.5)

(urmare din pagina 4)

Jean-Paul Sartre, pris entre la tentation de l'irresponsabilité et celle de l'action, entre une vocation non-conformiste, à la Céline, et une influence de chef d'école".

O carte despre doi președinți francezi - Charles de Gaulle și François Mitterand

Cât despre Camus, ce înfățișează în **L'Étranger** povestea lui Meursault, acest „Sisyphe à Alger" – să nu uităm cuvintele-cheie ale condiției noastre omenești: „L'homme n'est pas entièrement coupable, il n'a pas commencè l'Histoire; ni tout à fait innocent, puisqu'il la continue".

Revenim la dialogul nostru pentru Radio România. Aflu că gradul de dificultate al unei antologii derivă din dubla selecție operată de autor. Mai întâi e vorba de selecția scriitorilor; apoi de selecția operelor. Un principiu axiologic deci, pe care l-a aplicat atât la **Anthologie vivante...** a celor două decenii fundamentale pentru literatura franceză modernă, propunând cititorilor texte de proză (de la François Mauriac la Michel Butor), de teatru (de la Jean Anouilh la Eugène Ionesco), de gândire filosofică (de la Père Theilhard de Chardin la Albert Camus).

Același lucru (poate cu un grad de dificultate mai ridicat din pricina extensiei istorice) s-a întâmplat cu **La Poésie française de Baudelaire à nos jours** apărută tot la *Librairie Académique Perrin* în 1966, în care Pierre de Boisdeffre n-a dorit nici să modifice tabla de valori cunoscută, nici să alunge poeți „dificili" ori „discutabili" valoric. Mai mult, preocuparea sa a fost să dovedească reala continuitate a unei tradiții lirice. De la Baudelaire, Hugo, Vigny și Nerval la Valéry, Claudel, Saint-John Perse și – mai aproape – la Pierre Emmanuel și Yves Bonnefoy.

De-a lungul unui singur secol, poezia franceză a cunoscut veritabile reinventări în cuprinsul unei unice dăruiri a zeci de autori. Și ca să dovedească cititorilor acest fapt, Pierre de Boisdeffre îi convoacă „à partager le frisson sacre, inseparable d'une oeuvre".

Îi mărturisesc uimirea că a putut acumula atâtea lecturi și a putut să emită atâtea judecăți de valoare privind operele ce au marcat literatura modernă a Franței și a lumii.

Și-ar fi dorit, desigur, să aibă parte de o existență de scriitor profesionist, sustrăgându-se unor obligații profesionale precum cele pe care le solicită diplomația. A fost ambasador al Franței *auprès de l'UNESCO* și pe lângă Comisia Europeană de la Strassbourg. A condus misiuni diplomatice în America Latină, reprezentând la cel mai înalt nivel Franța în Columbia, patria lui Gabriel García Márquez și în Republica Orientală a Uruguayului. Discutăm despre această experiență oarecum insolită și-i spun – mai în glumă, mai în serios – că, dacă autorul romanului **Un veac de singurătate** și-a trăit viața pentru a o povesti și celorlalți (**Vivir para contarla**) el și-a petrecut cea mai mare parte a existenței povestind viețile altora... Spre exemplu, viața lui Isidore Ducasse, conte de Lautréamont născut la 1846 la Montevideo, ca fiu al unui funcționar diplomatic francez. Peste o sută treizeci de ani domnul de Boisdeffre va conduce ambasada de aici, cu gândul mereu întors către geniul celui care, într-o existență de doar douăzeci și patru de ani a dăruit literaturii o nouă respirație.

„Une vie si brève et si obscure, une oeuvre romantique et folle..."

Acolo, la Montevideo va fi stat cu fața spre Ocean și va fi rostit precum tânărul conte de Lautréamont: „Vieil Océan, tu es le simbol de l'identité: toujours égal à toi-même" și va fi luat decizia de a-și scrie memoriile. Prea scrisese atât despre alții pentru a nu-și fi luat libertatea de a scrie despre sine și despre neamul său viguros...

Când am luat în mână **Contre le vent majeur**, apărută în1994 la Bernard Grasset, am avut impresia că o greșeală uriașă s-a strecurat pe copertă. Perioada amintirilor însuma șase secole, de la 1368 la 1968...

Evident, nu erau doar amintirile autorului ci, mai ales ale familiilor Néraud și de Boisdeffre din rândul cărora se ivise pe lume Pierre. O carte ce marca întoarcerea într-un areal beletristic pe care-l cutreierase în tinerețe prin **Les Fins dernières** și **L'Amour et l'Ennui**, aceasta tradusă și în românește la editura Eminescu, în 1983, sub titlul **Dragoste și plictis**...

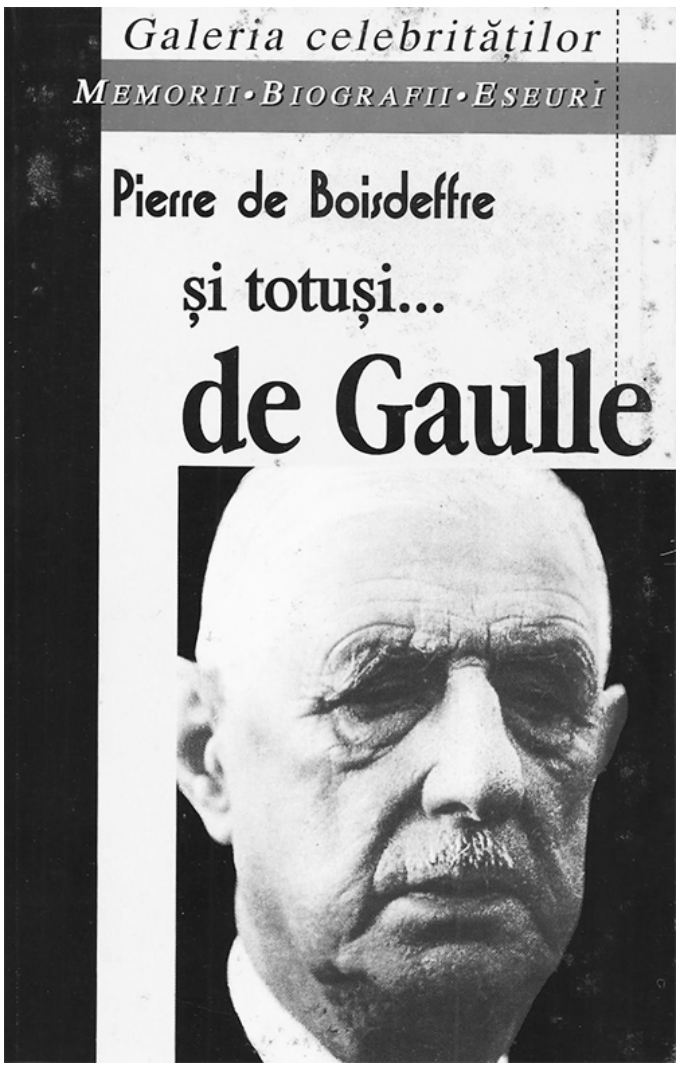
Ar mai fi putut adăuga un sfert de veac acestor memorii neconvenționale, dar a preferat să le pună punct la A.D. 1968, pe care-l considera esențial pentru istoria Franței. Un an de fractură pentru o mare națiune și pentru un mare om politic al său, generalul Charles De Gaulle. Căci, după cum avea să noteze în **Le Lion et le Renard** (Edition du Rocher, 1998), „il avait lié son sort à celui de la France; cela l'a amené, plus d'une fois, à diaboliser ses adversaires comme il a sacralisé sa propre cause. Le général n'était pas accessible, au pardon parceque les coups qu'il recevait ne s'adressaient pas seulement à sa personne – ce qu'il aurait pu pardonner –, ils outrageaient le visage mythique et sacré d'une France dont il se voulait inséparable."

Evocăm pe larg acel an 1968, în care avusese loc vizita în România a Președintelui Charles De Gaulle. E dornic să afle dacă dețin amintiri și dacă i le pot furniza.

Fără dubii. Eram student în anul doi și participam sufletește, ca multe milioane de români, la acea vizită istorică a unui mare șef de stat într-o republică socialistă ce se simțea destul de amenințată de marele vecin de la Răsărit, în contextul în care „criza cehoslovacă" se definea tot mai amenințătoare. Prezența Președintelui Republicii Franceze avea să-i insufle liderului politic al României curajul de a se opune criminalei „doctrine Brejnev" și oferind unui popor sentimentul unei nevăzute alianțe menite să-l apere de o posibilă invazie.

Din păcate, evenimentele din Franța, tot mai aprinse din acel mai '68, au determinat scurtarea vizitei sale în România pentru a încerca redresarea politică în propria-i patrie. Cel ce oferise românilor asigurări de sprijin în consolidarea independenței și democrației avea să constate la întoarcerea în țară efectele unor scenarii în care marxismul – prin varianta sa cea mai lugubră, maoismul – provoca destabilizarea propriului sistem politic. Încercările sale de a readuce pacea socială și politică în termenii solicitați de masiva și inflexibila sa personalitate eșuând, De Gaulle a decis să se retragă în vatra natală de la Colombey-les-Deux-Églises – luând cu el în mormânt imaginile ultimelor dovezi de simpatie populară pe care le culesese în timpul celor cinci zile ale vizitei sale în România.

Această idee i s-a părut biografului său extrem de ispititoare și m-a felicitat pentru emiterea ei în fața

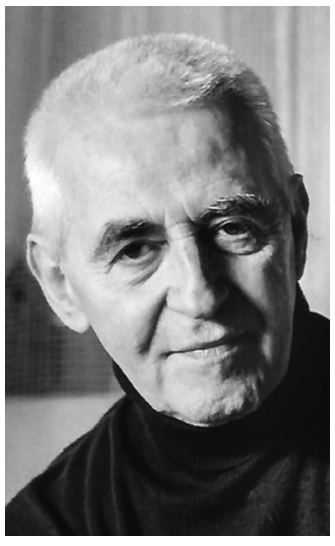
Un autor pasionat de personalitatea lui Charles de Gaulle - Pierre de Boisdeffre

casetofonului. A socotit că este și un bun sfârșit al discuției noastre pariziene.

Ne-am luat rămas bun, rugându-mă să salut Bucureștiul, un „adevărat oraș european" pe care-l vizitase în mai multe rânduri, o dată ca invitat al Uniunii Scriitorilor și al Președintelui acesteia, Zaharia Stancu.

Și nu în ultimul rând, să-i salut pe prietenii săi, soții Sanda și Valeriu Râpeanu, dar și pe numeroșii săi cititori.

Celor dintâi le-am transmis mesajul imediat ce m-am întors acasă. Celor din urmă li-l transmit acum, când Pierre de Boisdeffre a părăsit de mult bibliotecile pământești pentru a se muta în spațiile de lectură astrale, în care orice personaj posedă un suflet...

IUSTIN MORARU (n. 11.03.1944, satul Orosfaia, com. Milaș, jud. Bistrița-Năsăud) este poet și prozator, membru al Uniunii Scriitorilor din Romania. A urmat doi ani Facultatea de limba și literatura română, apoi a urmat Facultatea de electrotehnică din cadrul Institutului Politehnic din Cluj-Napoca. Din 1969 până în 1990 a fost ziarist, lucrând succesiv la publicațiile „Scânteia tineretului", „Autoturism", „România pitorească" și „Dimineața". A făcut parte, alături de Eugen Uricaru, Dinu Flămând, Ion Mircea, Marian Papahagi, Adrian Popescu și alții din grupul care a înființat cenaclul și revista „Echinox", care apare fără întrerupere de peste 50 de ani. Debutează cu versuri în 1962 în revista „Tribuna", iar editorial debutează în 1972 cu volumul de versuri *La poarta pietrelor*, apărut la Editura Dacia. Au urmat cărțile de poezie (selectiv): *Desprinderea fiului*, 1976; *Trăind într-o rază*, 1982; *Pasăre liberă*, 2004; *Dirijorul de vise*, 2016; *Cușca leului liber*, 2016; *Ferestre între lumi*, 2018; *Scări și capcane*, 2020; *Nectarul clipei*, 2020; *O sută și una de poezii*, 2022; *Lumina din înserare*, 2022. Cărți de proză: *Vina*, 1980; ediția a doua, revăzută și adăugită, 2015; *Părinții abstracți*,1983, ediția a doua, revăzută și adăugită, 2013. Poezia lui Iustin Moraru își trage seva din tradiția liricii transilvănene, dar filtrată într-un mod subtil și rafinat. Presiunea emoțional-sentimentală e camuflată în sintagme și enunțuri simple, uneori eliptice, scontând o ușoară debusolare a cititorului, revigorat curând de surpriza și surprinderea unei modalități expresive cu maximă încărcătură ideatică și poetică. (**Victoria Milescu**).

Iustin Moraru

OCHIUL ADÂNCULUI

Când m-am trezit din somn
Eram în viață de o mie de ani.

Cerul meu rămăsese același.
Neschimbat îmi era ochiul
Adâncului prin care priveam.

Trăisem puzderii de vieți.
Aveam sufletul plin de istorii
Fabuloase, uitate.

Cartea vieții mele era scrisă
Până la ultima filă
Și așezată în eternitate.

Căzusem din zbor între lumi,
Acolo unde lumina nu doare.
Acolo unde frageda rază
A bucuriei se întoarce acasă
În propriul soare.

RĂDĂCINĂ DE MĂR PĂDUREȚ

Rădăcină sunt, de măr pădureț
Sălbatic în adâncuri,
Înflorit în afară.

Coroana mea vie se schimbă
Cu fiecare viață trăită
Astăzi și mâine și odinioară.

Trăiesc, retrăiesc înălțarea
Dintr-un cer în alt cer
Eliberat de trunchiul bătrân
Mistuit de focul uitării sever.

Mă vindec de timpul de iască
Revenind in grădina lui Dumnezeu
Ca altoi de cântec pe rădăcina
Nestinselor seve din curcubeu.

PASĂREA CLIPEI

Spăl cu privirea înrourată
Picătura de sânge
De pe pânza zilei de ieri.

Mă eliberez de ecoul furtunilor
Trăite pe apucate
Ale ultimei veri.

Alung înserarea din lacrima
Unei bucurii trecătoare
Dintr-un cer în alt cer.

Vârtejuri de sori cuibăresc
În plușul ultim al nopții
Odihnindu-și lumina-n mister.

Revărsându-și zborul în mine
Pasărea clipei se stinge
În pacea uitării, acolo
Unde umbrele zilelor pier.

CUIB DE MISTER

Soarele uitării aș vrea să-ți ascundă
Lumina tăcută de stea.

Pleoapa de ceară a nopții
Să-ți acopere ochiul
Inimii, când mă privește,
Să nu mă poți vedea.

Ia-ți lumea din mine și pleacă,
Fântână călătoare prin cer,
Pleacă și vindecă-mă
De lumina rămasă pe culmi
Din vremea rătăcirilor când
Nu știam că și stelele-și freamătă zborul
Mereu în alt cuib de mister.

STELE UITATE APRINSE

Nici ploaia n-a mai venit,
Nici tu n-ai apărut
Sub cerul nopții pe care-l priveam
Alunecând în golul spre dincolo.

Doar vântul mai vântura
Stelele uitate aprinse
Spulberând lumina
Venită din nou să mă bântuie.

FIINȚA DE ABUR

Erai în zbor, mai pluteai
Când te-a surprins adormirea.

Îngerul tău te vedea, te chema
Să nu-ți mai irosești cheltuirea.

Dansul miracol continuă
Și după ce ai plecat
Lăsându-mă singur în ring.

Melodiile curg, brațele prind
Ființa de abur prin care trăiești
Și după ce pașii se sting.

BARCA SPRE SINGURĂTATE

Nu mă mai aștepta
Draga mea umbră.
Eu am plecat din lumina
Noastră de ieri
Pentru o vreme cât totdeauna.

Nu era loc pentru doi
În barca spre singurătate.

FURTUNA IROSIRILOR

Undeva, după cortina de aer vibrant
A înserării din sufletul meu
E o lumină vindecătoare
Din care beau toată noaptea
Și ziua întreagă, mereu.

Uneori, oglinda aceasta mi-arată
Chipul tău surâzând prin departe.
Alteori văd numai drumul pe care-ai plecat
Și norul de păsări alungate din cuiburi
De furtuna irosirilor ce ne desparte.

Ajuns aproape de margine
Îți sorb în tăcere lumina și cânt
Bucuria noastră în destrămare,
Norocul că am fost și mai sunt.

CINĂ CU DEPĂRTĂRI

Undeva, foarte departe în mine,
Cânta înserarea-n surdină.

Focul în suflet și-n vatră ardea
De parcă reveniseși acasă
În grădina înflorită cândva.

Pregăteai un apus dres cu vin,
Cu semințe de lună și cu depărtări.
Mă așteptai însoțindu-mă-n gând
Pe întortocheatele mele cărări.

Știai dintotdeauna că o să revin
Mereu la aceeași iluzorie cină.
Pasărea paradisului nu-și uită drumul spre cuib,
Nici soarele menirea să fie lumină.

BÂNTUIT DE VARĂ, ÎN NINSOARE

În noaptea asta am plâns, m-am prelins
Neștiut din viață afară.
Căutându-mi lumina în întuneric
M-am rătăcit de mine prima oară.

Se făcea că sunt tânăr din nou,
Bărbat bântuit de vară în ninsoare.
Iarna mă biciuia flămândă și
Tu mă ardeai cu jarul de fecioară.

Nod de ardoare cu trupul legat
Între doi armăsari, să mă rupă.
Cerul și pământul certându-se
Mă revendicau pentru viața de după.

MI-AI ÎNFLORIT ÎNCĂ ODATĂ CIREȘUL

Dacă tot ai plecat
De ce n-ai luat cu tine și marea
Cu păsări și depărtări expirate
Și norul absenței care mă bântuie
Să nu te mai pot respira.

Roiuri de zboruri
Nevindecate
Mă cutreieră încă
Și-mi spulberă liniștea
Care mă ocrotea.

Iar acum, dorind să îmi spui
Că mai trăiești undeva
Mi-ai înflorit încă odată cireșul
De sub fereastra spre dincolo,
Care te oglindea.

TRENUL SPRE NICĂIERI

Pe un peron al nimănui
Așteptând un tren pierdut demult,
Într-o înserare fără întoarcere.

Vrabia scăldându-se-n praful
De aur apus
De pe aripa îngerului.

Viu sub pulberea anilor
Mult sângerând sub talpa
Ce mă strivește călcând
Pe treapta curgătoare a clipei.

Căutându-ți umbra
Revărsată în înserare
Te mai văd bântuind
Prin grădinile din nicăieri.

Singur, pe peronul nimănui,
Te mai aștept de parcă
Trenul pierdut mai poate străpunge
Noaptea noastră de-acum
Până sub soarele zilei de ieri.

FRUCTE IMAGINARE

Singur cu umbra lăsată în dar
De soarele verilor, fost,
Căzut cu toată lumina
Din cer și din calendar.

Peste drojdii se alege seninul
Și-n minte limpede vinul.

Peste grădină flutură cerul
Sub adierea gândului pur.

Inima își sporește misterul
Dăruind și primind
Dulci fructe imaginare
Fără miez și fără contur.

PRADĂ REGEASCĂ

Peste câmpuri adie
Vindecătoare uitarea.

Din înalturi mă caută vulturul
Rotindu-se deasupra
Gândului viu.

Caută prada regească ascunsă
La rădăcina luminii.

Clipa e coaptă,
Doldora de aur,
În rostogolire
Spre starea de stea.

CITITOR TĂCUT, LA FEREASTRĂ

Într-un colț, la fereastră,
În biblioteca din sufletul meu,
Dumnezeu citește mereu.

Îl văd ca în vis, Îl aud
Printre picăturile rare de ploaie
Care cad metronomic
Pe pervazul albastru și ud.

Îmi citește cărțile încă nescrise,
Nedezvăluite.
Pe o filă vie de eternitate
Deslușește imaginile
Lumilor mele trăite și stinse
Sau doar răsfoite.

Nu surâde, nu clipește, doar este
Poartă de cântec în marea poveste.

Mă apropii dar nu reușesc
Să-mi văd peste umărul sfânt
Zborul scris în mister
Cu mâna Lui de lumină
Pe cerul meu efemer.

NEFERICITUL IARIN

George Apostoiu

După Crăciunul anului 2021, telefonul lui George Iarin a rămas mut. Vizita la casa lui din Strada Alecu Russo a fost prevestitoare de rău: în ferestre erau îngrămădite, alandala, câteva obiecte, iar un lacăt mare fereca poarta. În curtea mică din faţa casei boiereşti în care locuia după căsătorie, gunoiul stârnit de vânt lăsa o impresie deplorabilă. Era evident că nici Elena, nici George nu mai deschiseseră de mult uşa casei.

George Iarin – pseudonimul literar pe care şi-l alesese Gheorghe Ionescu – s-a născut sub zodia nefericirii, la Ploieşti, la 3 decembrie 1940. Tatăl, Gică Ionescu, a fost ofiţer, iar mama, Viorica, asistentă medicală, era fiica preotului Gheorghe Barescu din Malu Spart. O primă influenţă a carierei militare a tatălui este oarecum suportabilă, copil fiind, George Iarin a trebuit să schimbe şcolile – a învăţat la Ploieşti şi la Râmnicu Sărat – dar mai târziu, condamnarea politică a tatălui va deveni cu totul nefastă. Este înlăturat din Institutul de Teatru din Bucureşti şi face armata la un batalion de muncă. Conştient că nu poate să învingă injustiţia decât ignorând-o suveran, se va retrage în sine şi în scris. Iarin a ţinut departe de prieteni calvarul prin care trecea. Copil şi adolescent, îşi petrecea verile la bunici, iar după armată se stabileşte la Malu Spart. Va ajunge topometru la Trustul de Petrol din Bolintin Vale, meserie care i-a adus o singură mângâiere: ataşamentul faţă de miracolul Pământului. Bucureştean devine târziu, prin căsătorie. Iubirea lui de Pământ rămâne, o compensaţie a otrăvii unei vieţi nesigure: „Eu sper aici. Iubesc aici./ Aici mor puţin câte puţin,/ în praful acesta violet, bântuit de furtuni/ prin care trec fantomatic ţăranii/ ducând pe tălpi Pământul/ în timp ce-şi fumează ţigările ieftine/ şi vorbesc despre moarte/ ca despre o vecină/ prea rea de gură". (*Pământ*)

George Iarin

Intelectual pe cont propriu, cu o vastă cultură poetică, Iarin este – aşa cum l-am cunoscut – un citadin neîmpăcat. Unul dintre volumele lui de poezie se intitulează *Biblioteca pierdută* care, încă din titlu, sugerează povârnişul pe care a fost obligat să-l urce fără speranţe. Într-o poezie din acest volum îl evocă pe Borges pentru ca, asemenea acestuia reconciliat cu noaptea, să-şi poată susţine resemnarea în faţa absurdului: „Cei ce mănâncă foc şi-aruncă şişuri,/ Fufe, Gheboşi, Bufoni, Pegaşi,/ Bastarzi,/ Îmblânzitori de fulgere, Harpiste, Câini,/ Vraci, Clerici,/ Scorpioni,/ Prinţese, /Câini, Safire, Diamante, Ametiste,/ Venusianul vesel, fără mâini,/ Cine mai ţine cont de privilegii ?/ Cu trei pitaci se cumpără un rang./ La marginile bâlciului stau regii/ tăcuţi, posomorâţi, sub câte-un ştreang" (*Borges*). Aglomerarea de simboluri ale răului nu anulează definitiv speranţa, chiar sub ştreang regii încă nu au murit ! Refugiul poetului în lumea rurală este izbăvitor. Unii critici l-au socotit pe Iarin tradiţionalist, nefiind suficient de atenţi la modernitatea poeziei lui. În primul volum, *Elegii pentru Pământ*, Iarin recurge la o formulă în care îşi găsesc locul poezia senzorială, legată de o actualitate înrobitoare, şi poezia de suflet, cu perspectiva timpului trăit în daruri ale Pământului. Deşi umbra morţii se instalase încă din primele lui poezii, aceste daruri şi lecţia simplităţii primită de la ţărani au rostul unei resemnări cicatrizate: „Mi-au dat un pumn de ţărână şi mi-au spus/ acum eşti bogat/ poţi să cumperi vuietul mării şi foşnetul pădurilor/ şi pelerina de nori care flutură pe umerii vântului/ Poţi să cumperi umbra/ pe care o pierde în vid/ Pământul" (*Mi-au dat un pumn de ţărână*).

Cum prea puţine bucurii îi oferea viaţa, Iarin înregistrează – ca Marin Preda, altădată, cel care i-a publicat la Editura Cartea românească volumul de debut *Elegii pentru Pământ* – distrugerea vinovată a civilizaţiei rurale sub târnăcopul ideologic. Satele prin care trec „navetiştii" (şi poetul printre aceştia) au devenit tărâm halucinant al frigului, fricii şi morţii: „Ce staţie e asta ? întreabă domnul cu servieta stacojită/ în care îşi poartă creierul ca pe o conopidă./ Ce staţie e asta ? întreabă soldatul care târăşte după el/ o enormă ladă de campanie plină cu miros de mentă/ al unui sat demolat./ Ce staţie e asta ? întreabă singurătatea cu un sac de cartofi pe umăr./ Nu e nici o staţie. Nu e nici o staţie./ Doar frigul./ Doar frica./ Doar oboseala. (*Jurnal de navetist*). Îi plăcea să viseze, închipuirile lui nu aveau limite, Pământul nu este decât o prelungire în care sufletul lui se odihnea din când în când.

Multe dintre poeziile lui Iarin sunt bântuite de sentimentul nefericirii. Leacul pe care poetul şi-l rezervă pare să fie ipotetica reînviere, în care credea cu toată fiinţa lui, în speranţa că va ieşi din infern: „Am fost ? N-am fost ? Problema nu are dezlegare;/ Cuvintele-s mărunte şi şterse mărturii./ Dar mai există poate, în lume, o sămânţă/ de care – peste-o mie de ani – voi înflori". (*A doua moarte a lui Don Quijote*). El însuşi este o sămânţă aruncată de vând pe pământul Poeziei. Salvarea şi-a imaginat-o în comuniunea cu acest univers vegetal acaparator: „Epavă luminoasă a unui cer pierdut,/ copilăria-n ierburi de fosfor se scufundă/ şi soarele îmi cade pe umăr – cap frumos/ pe care, nevăzută, a ruginit o frunză." (*Iubiţi-mi mâna dreaptă*). George Iarin nu a mimat nefericirea, ci a trăit-o nemeritat. Îi recitesc cele şase volume de poezii şi găsesc o rugăciune pe care şi-a spus-o, cu siguranţă, în multe rânduri: „Mai dă-mi o oră, Doamne, şi o zi,/ un pumn de frunze şi un pumn de zile/ până în clipa când voi adormi/ pe un maidan cu păpădii umile !" (*Cântec de plecare*). Destinul a făcut ca nefericirea lui să nu aibă leac nici măcar în lumea pe care a aşteptat-o şi care venise de peste trei decenii. Suferinţa i-a fost un dat existenţial până la sfârşitul zilelor. Pentru sufletul lui îşi proiectase liniştea într-o altă viaţă, una în care - ştiu bine – a crezut: cea de dincolo: „Regii adorm cu mâinile pe piept,/ Oraşele încremenesc în ceaţă./ Ating un fir de mentă şi aştept./ Îi voi simţi mireasma-n altă viaţă" (*Regele valsului*).

Şi, iarăşi, îi recitesc cărţile şi nu-mi vine să cred că a plecat. Nu-mi pot închipui cum a plecat. În 1992 îşi închipuia sfârşitul ca un tabiet cotidian: „Ultima noapte din viaţa mea se va resorbi încet/ Ca o hemoragie retiniană într-un ochi uriaş./ În zorii zilei o să-mi agăţ la rever insigna de Poet,/ o să-mi mângâi motanul şi o să ies în oraş (*Promenada de adio*). În ultima vreme a încercat să publice un nou volum de versuri. În toate contactele lui, editorii l-au dezamăgit. Vremea când publica la Cartea românească trecuse. Tiparniţele nu-l interesau, iar politica profitului a editurilor cu ştaif o disprefuia. Ce se va întâmpla cu manuscrisele lui ? Lacătul pus pe poarta de la intrare este de rău augur. Poetul nu a avut urmaşi decât aceste manuscrise păstrate prin sertare.

Cu nefericitul Iarin nici măcar posteritatea nu a fost îngăduitoare. A plecat fără să ne prevină. Toate strădaniile mele de a da de urma dispărutului, inclusiv printr-o vizită la revista *Viaţa românească* unde publica frecvent, au eşuat. Salvarea a venit de la dl. Stefan Crudu, care, după multe investigaţii, a descoperit mormântul poetului în cimitirul de la Bolintin Deal, lângă cele ale bunicilor şi părinţilor. Cine să-l fi condus acolo ? Informaţiile inimosului secretar general al revistei *Sud* sunt de importanţă pentru istoricii literari, George Iarin este poet important al literaturii noastre contemporane. De aceea, le reproduc *in extenso.*

„Familia Ionescu. Cimitir Bolintin Deal, parohia Berceni, Biserica Sf. Nicolae. Mormânt dublu, două cruci asemănătoare ca model din ciment cu mozaic şi câte o placă de marmură inscripţionată. Are soclul de beton şi gărduleţ metalic.

Stânga:

Cruce nouă de lemn: IONESCU GHEORGHE

2.12.1940 – 4.01.2022.

Jos, pe placă:

Cpt. GICĂ IONESCU

1907-1979

VIORICA IONESCU

1916-1980 (fotografii împreună).

Obs. Preotul Ananie Avram m-a informat, consultând registrul de înmormântare, că a fost înmormântat pe 8.01.2022.

Dreapta:

Preot GHEORGHE BARESCU

1878-1967

ELEONORA BARESCU

1885-1967 (fotografii separate)

Obs. Nevizitat de nimeni.

Realizat fotografii. Azi 25.06.2022, ora 8.00

Părinţii, şi ulterior el, au locuit în blocul din mijloc-centru Bolintin Deal.

Vecinii actuali nu şi-l amintesc.

Mi s-a confirmat de către un fost funcţionar de la cadre de la Bolintin Vale, că a lucrat în anii '70 ca tehnician la Serviciul de topografie. L-am văzut personal când am lucrat la Trust.

M-a captivat investigaţia. I-am pus două flori (rupte de pe alee) pe mormânt şi lumânări ! După mulţi ani rămân puţine urme-amintiri. La el, totuşi, rămân cărţile. Mulţumesc, d-le A. pentru tema interesantă de cercetare, căci, dacă nu noi, cei încă rămaşi, atunci cine ?

Merită un articol frumos în revista *Sud.*

Eu mulţumesc P.C. preot Ananie Avram, colegului Nicu Dumitrache din Bolintin Deal şi lui Neagu Gheorghe din Bolintin Vale. În plus, am rămas şi cu cartea de poezii cumpărată prea scump, care mi-a trezit amintiri prin autograful găsit în carte. Aştept alte provocări. St. C.".

Îndatorat sunt eu, căci rugămintea pe care i-am adresat-o şi-a găsit în dl. Şt. Crudu un investigator destoinic. George Iarin, bolintinean prin adopţie, a trăit printre noi.

***

Voi ştiţi de mult

Ţăranilor din Malu-Spart

Nu sunt eu visătorul pe care-l aşteptaţi
să vă vorbească despre fericire
atunci când rupeţi pâinea în două, ca şi cum
o poartă aţi deschide, încet,spre nemurire.
Ce adevăruri despre viaţă să le spun
mâinilor voastre aspre şi muncite ?
Voi ştiţi de mult că viaţa e un vârtej frumos –
de sori şi de seminţe – pe câmpuri nesfârşite.
Ce cântec despre moarte – liniştitor – să-i cânt
sângelui vostru când începe să apună ?
Voi ştiţi de mult că moartea e doar un somn mai lung
în care se aude cum creşte iarba-n Lună
(din vol. *Elegii pentru Pământ,* 1977)

Spre nord se mută umbra

Pământul curge fumegând în soare.
Spre nord se mută umbra cu un joc.
În scorburile părăsite mierea
albinelor sălbatice ia foc.
Doamne, ce dulce ni se duce vara
cu gârlele, cu norii, nicăieri !
Ieri va fi azi. Astăzi este mâine.
Mâine a fost – sub alte stele – ieri.
(din vol. *Scrisori din Andromeda,* 1981)

Hoţii de cuvinte

Şi, totuşi, trandafirul răsare din gunoi…
Petalele lui albe pătate sunt de sânge.
Iertaţi salcâmul tânăr ascuns printre eroi
dacă în faţa armei care-l ochează, plânge !
Vor moşteni lumina cei care-s orbi, dar când ?
Ne arde răsuflarea pământului, fierbinte !
În zori, printre cei care se-torc din iad, visând,
răsar din ceaţa nopţii şi hoţii de cuvinte.
Umili, ei se afundă-n oceanul cenuşiu
al marilor oraşe, pe caldarâmuri sterpe.
Sorb viaţa ca pe-o apă de şes cu gust sălciu,
vânzându-şi pe la colţuri cele din urmă verbe.
A ninge, a petrece, a înfrunzi, a iubi,
a respira, a crede, a înfrunzi, a naşte…
Trec hoţii de cuvinte pe străzile pustii.
Doar ploaia, mângâindu-i pe fruntea, îi recunoaşte.
(din vol. *Ziar de seară*, 1983)

Recitind versuri de Bacovia

E seară. Mai aruncă-n foc o carte !
Cel ce a scris-o a murit uitat.
O voi citi cu trupul îngheţat.
Cuvinte fără înţeles, cuvinte
fără speranţă, între ziduri reci.
Pentru un verb frumos, Doamne, aş vinde
Capul meu trist prin vechi biblioteci.
(din vol. *Ţinuturile mentei*, 1986)

Ars poetica

Moartea vine spre mine
cu un trandafir galben în mână.
Am o mie de ani – îmi şopteşte trandafirul –
şi nu ştiu nimic despre rouă.
(din vol. *Biblioteca pierdută*, 1988)

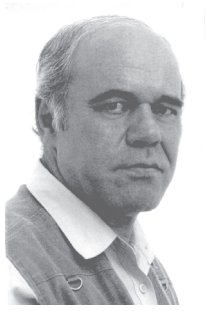
O mie de cuvinte

Poet sărac, împrumutând mereu
frunze de plop să-şi cumpere o carte.
O mie de cuvinte – tot bagajul meu
la magazia sufletelor moarte.
O mie de cuvinte pentru râs şi plâns,
pentru curaj şi pentru laşitate.
O mie de cuvinte ce-ncap în pumnul strâns
cu care-n poarta raiului voi bate.
Deschide, frăţioare ! Un pix. Un manuscris.
Briceagul. Buletinul şi merele furate…
Aceasta e celula poeţilor ? Un vis
Banal în care norii plutesc în libertate.
(din vol. *Regele valsului*, 1992)

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XXXVII)

Între topos și atopos

Dl. Stan V. Cristea, un împătimit până la obsesie de personalitatea lui Marin Preda

Florentin Popescu

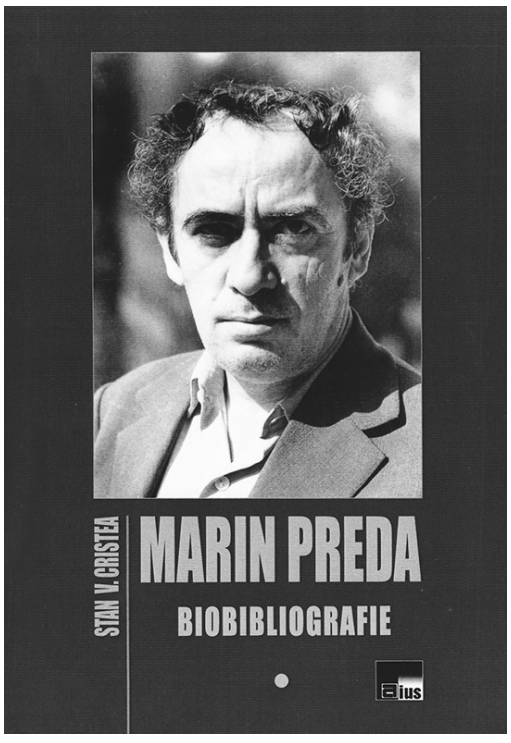
Mă bucur ori de câte ori mi se ivește prilejul să vorbesc sau (și) să scriu despre confrații mei literari care și-au dedicat/își dedică dragostea și eforturile lor pentru cinstirea unor înaintași.

E vorba, desigur, despre istorici și criticii literari și editorii care au făcut o pasiune din studierea unui autor.

Din acest punct de vedere, dacă ar fi să-l luăm ca punct de plecare numai pe Panaitescu-Perpessicius, cel care a trudit pe manuscrisele eminesciene ani în șir, riscând să-și piardă definitiv vederea pentru a desluși tainele și miracolul marelui Eminescu și tot ar fi de ajuns pentru a demonstra ce înseamnă fidelitatea cuiva față de un scriitor supus studiului și promovării lui în rândul publicului larg.

Vom mai spune, însă, că eminescologul amintit a avut și are și astăzi urmași, atât în cel privește pe autorul „Luceafărului”, cât și pe alți scriitori români.

La o repede aducere aminte ne vin în minte numele lui Mircea Handoca (omul care a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a-l comenta și edita pe Mircea Eliade), al unui Niculae Gheran (recunoscut azi ca expert în biobibliografia lui Liviu Rebreanu), al celuilalt Nicolae, Georgescu (cel care ne-a dat mai multe cărți referitoare la biografia lui Eminescu și care s-a aplecat/se apleacă cu acribie pe texte până la dovedirea sensurilor unor semne de punctuație din creația poetului și evidențierii unor erori din edițiile eminesciene de la începuturi și până azi), al lui Constantin Călin, care ni l-a prezentat pe George Bacovia într-o viziune proprie și ale altora nu prea mulți la număr.

Acestui grup de studioși care și-au ales ca „Idoli” anume scriitori de prestigiu s-a alăturat, de câțiva ani încoace, încă un cercetător și istoric literar: dl. Stan V. Cristea. Domnia sa și l-a ales ca „obiect de studiu” pe Marin Preda, conjudețeanul său din Teleorman, de la a cărui naștere s-au împlinit de curând o sută de ani, prozator înnăscut și nu făcut, autor cu extraordinare resurse narative, poate cea mai reprezentativă personalitate culturală a deceniilor șase și șapte ale secolului trecut.

Cei care ne aflăm acum în cea de a doua parte a vieții ne mai amintim, nu fără oarecare nostalgie, cum de fiecare dată când apărea o nouă carte semnată de cel ce s-a impus în literatura română contemporană cu romanul „Moromeții”, la librării se formau cozi interminabile, procurarea opului cu pricina fiind adesea dificilă.

Că Marin Preda a revoluționat pur și simplu romanul românesc, că a surprins psihologia țăranului român din a doua jumătate a secolului trecut, cum nimeni n-a mai făcut-o până la el, este de domeniul evidenței și nu mai are nevoie de nicio demonstrație.

Pe un alt plan – cel al implicării scriitorului în viața cetății și nu numai în agora literară, Marin Preda a fost, cum iarăși se știe, un personaj important, pronunțându-se firesc și tranșant totodată în mai toate marile probleme ale vremii lui. A intrat deja în folclor o replică pe care ar fi dat-o chiar conducătorului comunist al țării de atunci: „Dacă introduceți realismul socialist în literatură eu mă sinucid !”.

N-a fost cazul să recurgă la gestul cu care a amenințat, întrucât scriitorii și-au putut vedea în continuare de operele și textele lor, fără imixtiuni din partea politicului – cărțile continuând să apară așa cum au fost scrise. Flamura „cenzurii”, fluturată de mulți după 1990, a fost discutabilă, iar inexistența unei „literaturi de sertar” avea s-o dovedească tot pe atunci.

Dl. Stan V. Cristea nu conține să mă uimească prin devoțiunea și acribia cu care s-a aplecat și se apleacă asupra personalității acestui mare scriitor ce părea să intre, după 1990, într-un con de umbră, aidoma multor alți creatori de literatură.

Spun și repet că dl. Stan V. Cristea nu conține să mă uimească și când dau grai acestui gând am în față nu mai puțin de trei volume semnate de domnia sa: *Marin Preda. Biobibliografie* (două tomuri de 384 și, respectiv, 930 pagini) și *Marin Preda. Omul și opera la Centenar*, toate apărute recent, în 2022, la Editura Aius din Craiova.

Primele două din volumele amintite mai sus conțin atât de multă și de bogată informație încât tu, ca simplu cititor sau, mă rog, iubitor al operei lui Marin Preda rămâi pur și simplu copleșit și aproape că-ți vine greu să crezi că în spatele acestei vaste biobibliografii a stat un singur om și că a avut atâta putere încât să desfolieze colecții de ziare și reviste, să parcurgă traseul fiecărei scrieri de la apariția și până la așezarea ei în plumbul tipografic.

Autorului prezentei *Biobibliografii* pare să nu-i fi scăpat nimic din ceea ce ține de creatorul și omul Marin Preda. Din acest punct de vedere volumele d-lui Stan V. Cristea se desfășoară (ca să folosim un cuvânt care a fost și titlul unei opere de început a scriitorului Marin Preda – „Desfășurarea”) aidoma unui film de lungmetraj. Un film în care această mare personalitate literară, care a ilustrat și totodată a marcat una din cele mai interesante și controversate perioade din istoria națională ne apare în toată complexitatea ei. Complexitate care s-a devoalat treptat-treptat cu fiecare nou titlu dat la iveală de autorul ivit pe lume la Siliștea Gumești, o comună din Teleorman căreia, în chip subtil, Marin Preda i-a nemurit personajele ca nimeni altul.

Conștient de asta încă de la începutul trudei sale de biobibliograf, dl. Stan V. Cristea caută să dovedească – și reușește pe deplin ! – că idealul său este și va rămâne „Unul dintre clasicii literaturii române contemporane”, chiar dacă are, crede d-sa, „parte de o posteritate dificilă... determinând deopotrivă admirații și controverse”.

Iată, spre edificare, cum au fost structurate cele două tomuri: *I: Reperele biografiei*, 2 *Reperele operei*, *Reperele receptării* (în volume) II: *Reperele receptării* (în periodice), *Indici*.

Biobibliografia de față, probabil exhaustivă, adusă până la zi, reprezintă numai un reper de istorie literară contemporană, ci și un model în materie, rămânând fără nicio îndoială de neocolit azi și mai ales în viitor.

Dar pentru că autoritățile culturale naționale și locale n-au făcut nimic pentru marcarea Centenarului nașterii lui Marin Preda, dl. Stan V. Cristea și-a asumat de unul singur încă un proiect: acela de a aduna într-un volum opinii despre omul și opera purtând marca Marin Preda. Cartea cuprinde șaizeci de opinii, punct de vedere, aprecieri despre viața și opera scriitorului la Centenarul nașterii sale. Sunt răspunsuri la o anchetă publicată mai întâi în revista „Caligraf” din Alexandria și mai apoi alcătuind sumarul cărții de față.

Textele sunt precedate de o „punere în temă”, intitulată „Marin Preda, la Centenar” în care dl. Stan V. Cristea își justifică demersul. Mai apoi este preluată „O parabolă: Despre Marin Preda” din volumul *Complexul Ofeliei*, de Dumitru Radu Popescu – eseu care argumentează unicitatea romancierului în epocă, prin disocieri, comparații și trimiteri la autori aflați în același context literar: Fănuș Neagu, Augustin Buzura, Nicolae Breban, Sorin Titel, Vasile Rebreanu ș.a.

Cele trei volume care ne-au prilejuit însemnările de față atestă (dacă mai era nevoie) în persoana d-lui Stan V. Cristea cel mai documentat, serios și avizat monograf al lui Marin Preda.

Ce bine ar fi și cât de mult ar câștiga literatura română dacă măcar la Centenarul scriitorilor noștri cu adevărat valoroși am avea asemenea cercetători, dăruiți întru literatură și asemenea cărți prin care ei să le proiecteze încă o dată figurile în eternitate.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (VIII)

Florentin POPESCU

Una din cele mai luminate minți ale secolului XVIII, cărturar în deplinul sens al cuvântului, stolnicul Constantin Cantacuzino (1639-1716), mai degrabă istoric decât scriitor, își justifică, totuși, prezența printre literați datorită lucrării sale, rămasă neterminată, *Istoria Țării Românești, întru care să cuprinde numele ei cel dintâi și cine au fost lăcuitorii ei atunci și apoi cine o mai descălecat și au stăpânit până și în vremile de acum*, în care, între altele, susține originea latină a românilor.

Personaj controversat, stolnicul Constantin Cantacuzino pare să fi fost amestecat și în mazilirea lui Constantin Brâncoveanu.

Dincolo, însă, de contextul social și cultural, de mișcările și uneltirile specifice vremii, el a rămas în posteritatea culturală prin scrierea amintită mai sus, despre care Nicolae Iorga scria: „Dacă Ureche are în stilul său fermitatea frazei romane, dacă Miron Costin se lasă furat de vorbăria obișnuită la autorii de memorii poloni din vremea sa, la Constantin Cantacuzino avem toată lărgimea sonoră, toată armonioasa șerpuire a modelelor italiene din care se inspiră. Niciodată fraza românească nu fusese mai amplă, mai complicată și mai plină de înțeles.”.

Figura stolnicului i-a inspirat pe mai mulți graficieni din Europa, dar și din America de Sud sau îndepărtata Chină. Astfel ne-au parvenit portrete de la Harutyan Chaalkyan (Armenia), Sergio Raul Morettini (Brazilia), Ivica Kolubic (Serbia), Amir Soghrati (Iran), Wu Jianjun (China), Guaico (Columbia), Lior Ron (Israel), Mirella Menciassi (Italia), Alexey Kivokoutsev (Rusia), Osman Soroglu (Turcia) și Hugo Sotana (Venezuela).

Așa cum am mai afirmat și în episoadele anterioare, criteriile după care un grafician realizează un portret au în vedere un anume specific, o particularitate fizionomică a celui ales spre a i se fixa pe pânză sau pe hârtie.

În cazul Stolnicului Cantacuzino, după cum era și ușor de bănuit sau de presupus, amănuntul anatomic al personajului în cauză îl reprezintă mustața cu vârfurile îndreptate în jos, așa-zisa „mustață pe oală”, cum se spune în limbajul mai puțin rafinat al omului de rând.

Niciunuia din graficienii amintiți nu i-a scăpat acest amănunt. Și fiecare l-a „exploatat” cum a crezut el că ar fi mai bine.

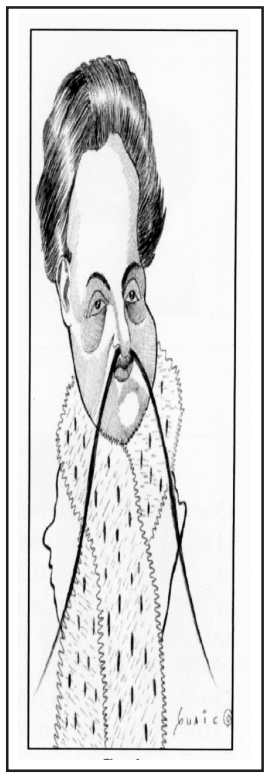
Evident, grafica a fost făcută având în față portretul stolnicului, așa cum este el într-o frescă bisericească și cum a fost mediatizat prin mai toate cărțile de istorie și de literatură.

Alexey Kivokoutsev din Rusia și Osman Soroglu din Turcia l-au văzut pe stolnic cu un chip grăsuț, accentul graficienilor căzând pe mustață, cum am spus, dar și pe ochii mari, bulbucați, ce par a privi în depărtare, către o țintă nevăzută.

Și la unul și la celălalt mustățile personajului, foarte subțiri și ascuțite cad în jos, până dincolo de marginea bărbii.

Ochii personajului l-au frapat și pe Sergio Raul Morettini din Brazilia care ne propune un portret ce ar sugera că omul știe multe și totodată ascunde ceva.

În orice caz, cel mai inspirat ni se pare a fi fost Guaico (Columbia), după care parcă n-ar mai merita să fie văzut altceva decât mustățile, care sunt atât de subțiri și de lungi și coboară până aproape de picioare incredibil, încât chipul propriu-zis rămâne aproape șters și lipsit de importanță.

Guaico (Columbia)

Despărțiri (II)

Nicolae CONSTANTINESCU

În „agenda cu cruci” s-au adunat, în ultimii 2-3 ani, câteva zeci de nume – prieteni, rude, colegi, cunoscuți – răpiți, înainte de vreme, de „moartea hamnișă și rea”, asociată, cel mai adesea cu covidul ucigător, sau când le-a venit timpul, cel prea puțin răbdător cu oamenii. Câteva cazuri, de apropiați, colegi și prieteni, m-au șocat, înscriindu-se într-o temă literară larg răspândită în folclor și în literatura de autor – uniții prin moarte. Aici nu mai este vorba despre tema clasică a celor doi îndrăgostiți, împiedicați să se căsătorească în lumea reală, în timpul vieții, dar care își împlinesc destinul *după moarte*, din trupurile lor crescând două plante/doi arbori îmbrățișați (Cf. Amzulescu, *Balada familială. Tipologie și corpus de texte poetice*, 1983, „Logodnicii nefericiți. Tip I”, p. 45-48, cu sute de variante, în colecții, reviste, arhive), ci de oameni maturi, căsătoriți, soțul sau soția urmându-și tovarășul de viață, curând după moartea acestuia/acesteia, în lumea „fără dor și fără milă”. Călcând înțelegerea făcută la căsătorie de a fi împreună „până ce moartea îi va despărți”, moartea provocând o ruptură, o separare, o despărțire – „morții cu morții, viii cu viii”, cei doi îl urmează unul pe celălalt, la scurt timp, în lumea de dincolo. Las de-o parte situațiile, nu puține, când soțul/soția supraviețuitor/-toare își curmă singur zilele, urmându-și perechea dincolo de moarte (în lumea artiștilor, scriitorilor sunt multe astfel de cazuri, poate și în lumea celor obișnuiți, rămași anonimi, neștiuți, decât în cercul strâmt al celor apropiați). La fel, situația relatată în presa electronică despre doi soți, bătrâni, de 89 de ani, care și-au luat viața aruncându-se în gol de la etajul șapte al unui bloc, motivația fiind că nu vor să le fie o povară copiilor lor, vârstnici și aceștia.

Mircea și Nadia Anghelescu (2005)

În situațiile concrete pe care le evoc aici este vorba despre cunoscuți, colegi, prieteni care s-au săvârșit din viață, unul după celălalt, la puțin timp după ce partenerul plecase pe drumul fără întoarcere. Este cazul cuplului Nadia Anghelescu (27 aprilie 1941 – 9 octombrie 2021) – Mircea Anghelescu (12 martie 1941 – 22 aprilie 2022), ambii absolvenți ai Facultății de Filologie (secția arabă-română) a Universității din București, cercetători și cadre didactice universitare la Alma Mater Bucurestiensis, veritabili oameni de știință în domeniile lor de activitate și colegi de neuitat.

Atinsă de aripa ineluctabilă a unei boli a bătrâneții, Nadia se separase de lumea reală într-un azil-spital, murind în toamna lui 2021, fiind urmată, pe drumul fără întoarcere, de Mircea, soțul său, la câteva luni după.

Dicționarul general al literaturii române, A/B, 2004, îi înregistrează riguros, în ordinea Mircea – Nadia, reținând principalele lor contribuții în domeniile de referință, *Preromantismul românesc* (1971), *Literatura română și Orientul* (1975), monografiile despre Grigore Alexandrescu (1973), Ion Heliade Rădulescu (1986), Petre Ispirescu (1987), numeroasele ediții de referință, la primul, studiile de orientalistică ale soției, remarcabile și acestea – *Limbaj și cultură în civilizația arabă* (1986), *Introducere în Islam* (1993). În ultimele decenii de viață, cercetătorul Mircea Anghelescu a schimbat, oarecum, modul de abordare a fenomenului literar, trecând de la studiile de istorie a literaturii la analiza contextuală a fenomenului, cum se menționează chiar în titlul unui volum de texte critice (*Literatura în context*, 2020), între contextele studiate înscriindu-se spațiul carceral (*Poarta neagră. Scriitorii și închisoarea*, 2013) sau deplasările, în spațiul vast al Pământului (*Lâna de aur. Călătorii și călătoriile în literatura română,* 2015). Colegii, foștii studenți și doctoranzi le păstrează soților Nadia și Mircea Anghelescu cu drag amintirea.

La o distanță mult mai mică, în timp, și-a urmat Elena (Liana) Marinescu (n. 14 decembrie 1948 – 25 februarie 2021) soțul, universitarul bucureștean Eugen Marinescu (n. 24 decembrie 1939 [nu 1941, cum notează Victor Petrescu în evocarea *Eugen Marinescu. Un universitar devotat* , revista „Litere”, Târgoviște, anul XXII, nr. 2 (251), februarie 2021, p. 72, 74, nici 8 ianuarie 1940, cum apare în unele documente oficiale] – 16 ianuarie 2021).

Eugen Marinescu a urmat cursurile Facultății de Limba și Literatura Română de la Universitatea din București (1960-1965) și am fost colegi, o bucată de timp, în colectivul de folclor condus de profesorul Mihai Pop, sub a cărui înțeleaptă îndrumare au fost reluate cercetările de teren ale studenților-folcloriști, noi doi, ca „tinere cadre didactice” însoțind grupurile de studenți-cercetători de teren în „expedițiile” de la Boișoara (Vâlcea), Sârbi (Maramureș), Voinești (Covasna), Șuici (Argeș).

După un timp, Eugen Marinescu a schimbat specializarea, a trecut în colectivul de studii literare (literatură veche), a făcut un doctorat cu profesorul Alexandru Piru, elaborând teza *Eanachi Kogălniceanu și Letopisețul Țării Moldovei de la 1773 la 1774*, reeditată în 1991 sub titlul *O cronică de veac*. Ulterior și-a concentrat atenția asupra unor scriitori-militari (Ion Șiugariu, Nicolae Vulovici), asupra altor scriitori uitați sau neglijați la vremea respectivă (D. Anghel, V. Voiculescu), adunându-și contribuțiile într-un volum *Note de istorie literară* (1999), cu însemnări precise despre numeroși scriitori mai importanți sau mai mărunți din istoria literaturii române (Tudor Vianu, Vasile Voiculescu, Ion Pillat, Emanoil Bucuța, Maria Cunțan și alții), anecdota, pusă de el însuși în circulație, care se auzea pe holurile Facultății de Filologie, în preajma alegerii unei teme pentru examenul de licență era că „dl. Marinescu conduce lucrări de la Miron Costin la Miron Scorobete” !

S-a căsătorit cu una dintre studentele sale (fostă colegă de liceu, la Găești, cu sora lui, Ica Marinescu, și colegă la Filologie, cu sora mea, Zoe), Maria Elena Bărbulescu, profesoară la una din școlile din București (Școala Generală Nr. 54), a cărei directoare a fost timp de douăzeci de ani. Au avut împreună doi băieți.

Destinul a făcut ca, în timpul pandemiei, să se prăpădească unul după celălalt, în ziua când băieții și rudele făceau parastasul de pomenire de șase săptămâni de la decesul tatălui să treacă Stixul mama lor mult iubită. Tristă comemorare ! Dumnezeu să-i aibă în paza Lui !

În circumstanțe apropiate s-au săvârșit din viață alți doi foști studenți și buni prieteni – Mihaela Stoian Burcea și Ilie Burcea, profesori și ei la licee din București, apreciați de colegi și de elevi, cu preocupări nu numai pentru studiul limbii și literaturii române, respectiv franceze, ci chiar și pentru creația literară, poetică.

Fără să fim înrudiți, Mihaela era, prin prietenia tatălui său, Nelu Stoian, cu unchiul meu matern, Nelu Nițescu, ambii de fel din Fierbinți-Ilfov, o rudă de suflet, iar Ilie Burcea, bucureștean, mi-a fost student la Facultatea de Limba și Literatura Română din București și i-am fost, peste ani, îndrumător la lucrarea de gradul I la Liceul de la Mihăilești, Giurgiu.

I-am „născit”, ca să zic așa, la debutul poetic, cu cele două volume apărute simultan la Editura Național, 1998, Mihaela Stoian, *Primăvara în munți* și Ilie Ion Burcea, *Serenada gândurilor*, a căror apariție a fost consemnată lapidar în ziarul „Ziua” nr. 1214 din 19 iunie 1998. Pe un petec de hârtie am notat atunci, la lansare, câteva gânduri despre opera poetică a celor doi debutanți. Notam, atunci, la Mihaela Stoian, „un echilibru între rostirea poetică explorând zonele profunde ale eului și cea senină a exteriorității fenomenelor, un dialog cu sine și cu lumea”, iar la Ilie Ion Burcea „o poezie mai dură, mai colțuroasă, dar limpede în strălucirile ei sensibile”. Au trecut de atunci peste douăzeci de ani. Într-una dintre poemele selectate pentru volum, Mihaela anticipa *trecerea*: „Cine ne-a luat primăverile,/Ne-a despărțit de frunze/Și de ierburile tainice ?/Nu timpul, viclean și el,/Ci chiar tu, prea grăbit./Amețit de înalturi/De unde și să vrei /Nu te mai poți întoarce.”

În iarna lui 2021, Mihaela se stingea într-un spital din București, diagnosticată cu „Covid și alte morbidități”, un an mai târziu, strivit de durere și de neputința de a fi intervenit spre a o salva, își dădea ultima suflare și soțul nemângâiat, Ilie Burcea. Dumnezeu să-i aibă sub aripa Lui ocrotitoare !

Cercetare de teren în localitatea Sârbi, județul Maramureș, iulie 1971. Primul, din stânga, sus, este Eugen Marinescu, purtând o pălărie din portul localnicilor; în dreapta, așezată, Liana Bărbulescu, viitoarea sa soție. Se mai văd Marioara Murărescu, studentă la Conservator, București, și Nicolae Constantinescu, tânăr asistent la Filologie

Nicolae Scurtu

NICHIFOR CRAINIC ȘI ACADEMIA ROMÂNĂ

După câteva tentative neizbutite, poetul, prozatorul, filosoful, teologul și eseistul Nichifor Crainic (n. 24 decembrie 1889, în satul Bulbucata, jud. Giurgiu – m. 21 iulie 1972, București) este primit, în anul 1940, ca membru al Academiei Române, alături de Ion Petrovici, Lucian Blaga, Tudor Vianu, Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu și alții.

Se impune, încă de la început, prin atitudinile fără echivoc și, desigur, neezitante, în cadrul discuțiilor și dezbaterilor academice și, mai ales, prin verbul său atât de convingător și elocvent.

Are câteva intervenții, extrem de valoroase, și elaborează referate, rapoarte, discursuri și alte materiale privind *starea* literaturii și culturii naționale.

Se remarcă, în acest sens, rapoartele de premiere ale unor cărți din sfera teologică, dar nu numai, în care Nichifor Crainic

Nichifor Crainic la Academia Română, 31 ianuarie 1941, rostind comunicarea „Anul 1840", în prezența lui I. Al. Brătescu-Voinești, Liviu Rebreanu și Mihail Sadoveanu

analizează, cu obiectivitate și discernământ critic operele ce vor fi premiate de Academia Română.

Relevante, în acest sens, sunt rapoartele despre preotul econom Constantin Moisiu și cartea sa – *Să stăm bine, să stăm cu frică. Povățuitor liturgic pentru preoți și popor*. București, 1941; despre poetul și traducătorul Grigore Sălceanu și *Poemul creațiunii* și, în fine, despre poetul Leonida Secrețeanu și placheta sa de versuri, *Cneaz peste furtuni.*

Se restituie integral, aici, cele trei rapoarte elaborate de Nichifor Crainic.

*

Constantin Moisiu, *Să stăm bine, să stăm cu frică. Povățuitor liturgic pentru preoți și popor,* raport de d[omnu]l Nichifor Crainic

Autorul acestei lucrări e una dintre figurile distinse ale preoțimii bucureștene. Cartea sa, după cum arată titlul, e o tălmăcire a cultului ortodox, făcută deopotrivă pentru preoți și pentru popor. Ce e biserica în materialitatea și în semnificația ei spirituală, ce arte intră în constituirea ei, ce unelte sacre întrebuințează, cine sunt slujitorii ei și ce slujbe alcătuiesc cultul divin, – iată temele principale despre care vorbește cucernicul autor.

Deși pune la contribuție elemente numeroase de știință liturgică, de arheologie sacră, de istorie și de dogmatică, lucrarea nu e totuși un simplu tratat de liturgică, ci o carte de suavă evlavie prin lirismul pătrunzător, ce însuflețește comentariul lucrurilor tratate. Autorul a scris-o cu scopul ca preotul, care slujește la altar, să se cutremure de misterul înalt al cultului și că omul care intră în biserică, să știe limpede cum să participe duhovnicește la acest mister.

Distincția cărții este că autorul însuși se dovedește profund convins de ceea ce scrie.

Limba părintelui Constantin Moisiu e curată, foarte curată și frumoasă. O anumită întorsătură a frazei, fără abuz afectat de arhaisme, deșteaptă, la lectură, răsunete și nuanțe din cărțile bătrâne și iubite ale poporului nostru.

Să stăm bine, să stăm cu frică[1] e într-adevăr o carte de educație religioasă în toată puterea cuvântului și ar merita din partea Academiei o distincție mai înaltă decât premiul la care autorul, foarte modest, candidează.

*

Grigore Sălceanu, *Poemul creațiunii,* raport de d[omnu]l *Nichifor Crainic.*

Cunoscut din lucrări anterioare, lirice sau dramatice, poetul Grigore Sălceanu, profesor la Constanța, se apropie în acest Poem al Creațiunii de marile teme biblice, atât de puțin cercetate de scriitorii noștri. Poemul e alcătuit din două părți, cea dintâi cuprinzând motive din Geneză, iar cea de a doua motive din viața Mântuitorului.

În ritmuri foarte variate, în versuri muzicale și cursive, de o plăcută naturalețe literară, d[omnu]l Grigore Sălceanu izbutește să zugrăvească, tablou după tablou, momentele semnificative din istoria omului și a Omului-Dumnezeu. Povestea se desfășoară în cadrul naturii biblice, descrisă dozat și adevărat, pentru a da relief scenelor și pentru a înfrăgezi domoala curgere epică.

E o încercare prețioasă nu numai prin raritatea ei, dar și prin valoarea reală, literară și educativă.[2]

Dacă autorul nu are sorți să obțină premiul *Dr. C. Nicoară*, la care candidează, propun să i se acorde premiul «Eufimia și Ioan Andrei, profesori» pentru scrieri religioase, unde, pe cât mi se pare, nu are o concurență care să-l depășească.

*

Leonida Secrețeanu, *Cneaz peste furtuni,* versuri, raport de d[omnu]l *Nichifor Crainic.*

Sub un titlu căutat și forțat – «Cneaz peste furtuni» – tânărul autor adună o serie de poezii sugerate de actualitatea războinică. Atmosfera de luptă, la care se pare că a luat parte, încadrată în ideologia tradițională. Versificație în forme strict simetrice, ceea ce e o raritate la poeții noi. Belșug de substantive abstracte fără sevă lirică. Tonul e foarte energic, dar imaginile, care sunt un semn al invenției poetice, lipsesc aproape cu desăvârșire. Autorul cultivă de preferință versul sentențios. Respiră din strofele sale o valoare etică incontestabilă și simpatică, dar ea nu e învești mântată într-o valoare poetică de forță egală.

Propun o așteptare în vederea viitoarei sale dezvoltări.[3]

Notă: Menționez că premiul *Ecaterina I.C. Bolintineanu*, în valoare de 2000 lei, s-a acordat Preotului Econom Constantin Moisiu.

CÂTEVA ÎNSEMNĂRI DESPRE EUGEN BOUREANUL ȘI SATUL PALANCA

Istoriile și dicționarele literare consemnează prezența prozatorului, publicistului și memorialistului Eugen Boureanul (n. 18 februarie 1885, Tecuci – m. 28 noiembrie 1971, București) în satul Palanca, Stoenești din ținutul Giurgiului, unde se retrăsese pentru odihnă, meditație și, desigur, spre definitivarea *memoriilor*.

Casa lui Eugen Boureanul din satul Palanca

De aici, din satul Palanca îi scrie confratelui său, Perpessicius, o emoționantă epistolă în care îi solicită o *întrevedere* de *o oră* spre a-i destăinui unele chestiuni „strict sufletești".

Autorul epistolei nu precizează și nici nu sugerează care ar fi, de fapt, scopul acestei întâlniri numai între ei doi și, firește, acasă la Perpessicius.

Numai după publicarea *Jurnalului* marelui istoric și critic literar, inițiată de revista *Manuscriptum*, am putea afla dacă această întâlnire s-a realizat și care a fost obiectivul ei.

Tot aici, la locuința sa din satul Palanca l-a primit pe poetul și publicistul Matei Alexandrescu, care i-a solicitat un amplu și bogat interviu[4], care conține informații și precizări de istorie literară de o mare însemnătate.

*

Palanca, duminică, 9 martie 1969
Confrate Perpessicius,

Nu acum, căci, pe timpul rece, grelele boli de care sufăr, mă țin cu ușile închise în sihăstria locuinței din exilul meu pălăncean, dar, când o veni vremea mai călduță, aș avea nevoie, *absolută nevoie*, să am o întrevedere cu domnia ta.

De aproape 50[5] de ani, de când ne știm, n-am avut legături de nici un fel de „interes", dar iată, la peste 84 de ani îți cer; dăruiește-mi o oră din timpul domniei tale.

Neștiind când o veni fericita zi să pot scoate capul sub tavanul cerului, răspunde-mi:

– Poți să-mi acorzi ora cerută ?

– În caz afirmativ, care ar fi, în general, timpul în care te afli pe acasă ? Asta ca să nu te împiedic de la nimic... să-mi pot spovedi amarul și să ai timpul să mă asculți.

Cer prea mult ? Poate, insistând să-mi acorzi întâlnirea chiar la domnia ta acasă.

Și crede că-mi poți da un mare ajutor sufletesc.

Amănunte ? Numai prin viu grai și... numai între noi, doi.

Cu recunoscătoare sentimente,
Dr. Eug[en] Boureanul

[Academician Perpessicius, București, Strada Mihai Eminescu, nr. 122; Dr. Eugen Boureanul, Palanca, Stoienești, prin Bolintinul din Vale, Ilfov – Recomandată A.R.].

Notă: Originalul acestei epistole necunoscute se află la Biblioteca Academiei Române. Cota S 14/MXXXIII.

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

NICULAE CANTONIERU ȘI REVISTA „CONVORBIRI LITERARE”

Am întâlnit, adesea, în unele articole, dicționare și istorii literare, precum și în alte contribuții științifice, afirmația, complet nefondată, că prozatorul și publicistul Niculae Cantonieru (n. 13 martie 1899, Giurgiu, jud. Ilfov – m. 14 octombrie 1935, Giurgiu) ar fi colaborat și la prestigioasa revistă „Convorbiri literare”.

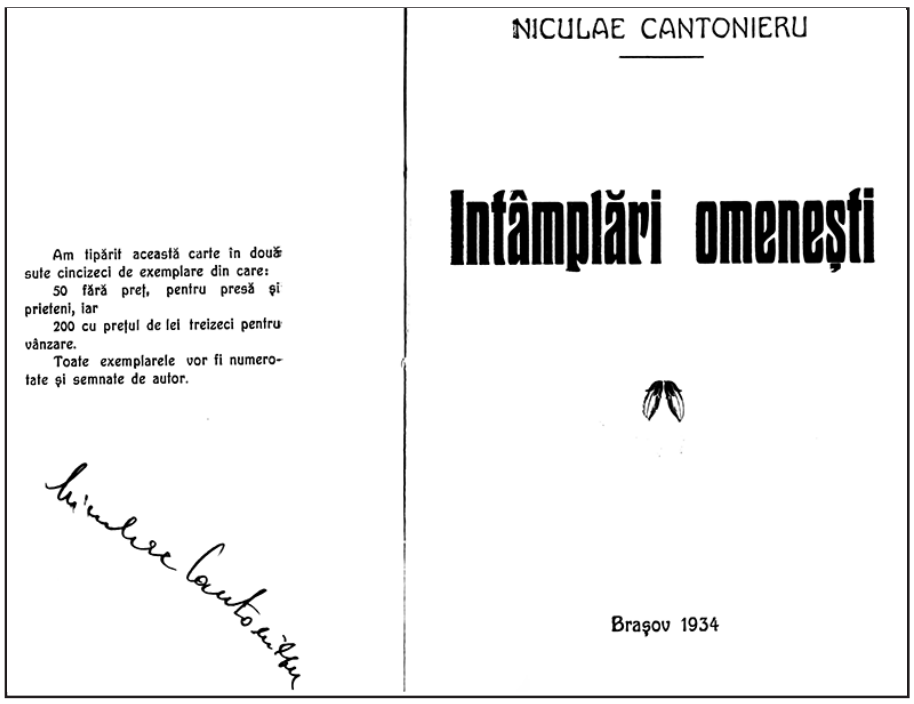

Niculae Cantonieru

Cercetând, cu atenție, lucrarea lui C. Pompilian și H. Zalis – *Convorbiri literare. Bibliografie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1975, spre surprinderea mea, nu am găsit nici măcar o singură colaborare a prozatorului giurgiuvean.

Există două poziții bibliografice, unde criticul literar Mihail Chirnoagă (n. 19 noiembrie 1913, Poduri, jud. Bacău – m. 1 decembrie 1948, București) îl amintește într-un articol[6] alături de alți șaptesprezece scriitori militari, iar în cea de a doua poziție bibliografică, prozatorul Ion Dongorozi publică un necrolog despre Neculai Cantuniari și nicidecum despre Niculae Cantonieru.

Aici, după cum se observă, este o gravă eroare întrucât un scriitor este confundat cu altul.

Am tipărit această carte în două sute cincizeci de exemplare din care:
50 fără preț, pentru presă și prieteni, iar
200 cu prețul de lei treizeci pentru vânzare.
Toate exemplarele vor fi numerotate și semnate de autor.

NICULAE CANTONIERU

Întâmplări omenești

Brașov 1934

Iar acest instrument de lucru a beneficiat de supervizarea Norei Almosnino și a lui Niculae Gheran, lectori atenți ai unor astfel de lucrări, dificile, care erau, firește, și remunerați.

Niculae Cantonieru a mai publicat, pe lângă revistele amintite aici de Mihail Chirnoagă, și în publicațiile *Arc* și *Foc tânăr*.

Dispariția sa prematură a lăsat un loc ce nu a putut fi ocupat de nimeni din generația sa.

*

„Un alt mort, care ne-a fost și ne este foarte scump, *Niculae Cantonieru*, de al cărui nume puțini mai știu, se numea pe numele său *Niculae Niculescu* și a fost ofițer de administrație.

A murit de tuberculoză la 14 octombrie 1935. A fost o bună bucată de vreme colaborator la „*Brașovul literar*”, revistă condusă de Cincinat Pavelescu, ajutat de un ofițer care azi nu mai scrie, sau așa cel puțin se pare, d[omnu]l *Ion Focșeneanu*.

Întemeiază mai târziu cu *Aurel Marin* și cu semnatarul acestor rânduri revista *„Frize”*, care a apărut de la 1 martie 1934 până la 1 iulie 1935, la Brașov.

A tipărit un volum de nuvele *Întâmplări omenești*, unde alături de stângăcii de stil, transpar calități intense de fond: compasiune, bunătate, putere de evocare, imaginație și causticitate.

A început mai multe romane pe care nu le-a putut termina. Până la o probă contrară, facem această declarație în alb, că Niculae Cantonieru ar fi putut fi unul dintre cei mai puternici scriitori ai noștri, el având mai presus de toate duhul realității, adică instinctul sigur al prozatorului. Era locotenent când a murit.”

[1] *Analele Academiei Române. Dezbaterile. Tomul 62 (1941-1942)*. București, 1943, p. 219-220. (*Ședința de la 2 iunie 1942*).
[2] *Ibidem*, p. 233. (*Ședința de la 1 iunie 1943*).
[3] *Ibidem*, p. 234. (*Ședința de la 1 iunie 1943*).
[4] Matei Alexandrescu, *De vorbă cu Eugen Boureanul* în *Confesiuni literare*. [*Dialoguri – Volumul 1*], București, Editura Minerva, 1971, p. 260-282. [Interviu realizat în anul 1967, la Palanca].
[5] Perpessicius îl menționează elogios în articolul *Anul literar 1924-1925* publicat în „Calendarul Minervei pe anul 1926", unde afirmă: „Eugen Boureanul în *Sărmanii oameni !* reușește deseori să degajeze intenția morală și atunci nuvelele sale surprind accente de veridică umanitate”. Despre același volum de schițe și nuvele *Sărmanii oameni !*, Perpessicius scrie și publică o cronică literară temeinic articulată, ce este inclusă în *Opere* [*Volumul 2*], București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 311-312. (*Mențiuni critice Seria I, 1928*).
[6] Mihail Chirnoagă, *Ofițeri care scriu*, în *Convorbiri literare*, 72, nr. 10-12, octombrie-decembrie 1939, p. 1777-1783.

OASTEA ROMÂNĂ

Corneliu STATE

Printre marile probleme ce se impuneau a fi rezolvate după Unirea Principatelor, 24 Ianuarie 1859, a fost și organizarea armatei române moderne. Inițiatorul reformelor și măsurilor a fost Al. I. Cuza. Atenția pe care a acordat-o organismului militar era dictată de necesitățile de apărare a noului stat român modern.

Armata trebuia astfel reorganizată și întărită încât să fie capabilă să facă față oricărei situații cu mijloace de luptă perfecționate, cu atât mai mult cu cât Imperiul Otoman și Austria nerecunoscând Unirea, nutreau gânduri de intervenții militare. Una din primele preocupări ale domnitorului a fost unificarea celor două armate – munteană și moldoveană. Prin înaltul Ordin din 4 aprilie 1859 a luat ființă tabăra militară de la Florești-Prahova, unde s-a realizat coeziunea morală a militarilor.

Tabăra de la Florești, scria poetul și patriotul Dimitrie Bolintineanu, „fu de o mare utilitate pentru redeșteptarea spiritului militar. Ostașii, văzându-se adunați pentru prima dată așa de mulți, începură a-și recunoaște și a-și da valoarea lor ostășească. Poporul român vede cu bucurie pe-ai săi sub arme, adunați pe picior de luptă.”

Pentru realizarea unei conduceri unice a armatei la 12 noiembrie 1859 era înființat Statul Major al Armatei având în frunte pe generalul Ioan Emanoil Florescu.

Din arhiva personală vă prezint un document unic pentru zona noastră și anume un Livret militar datat 1 Ianuarie 1866. Livretul militar cuprinde date privind identificarea posesorului, instrucțiuni privind folosirea documentului, privind încorporări și lăsări la vatră, sănătatea ostașului, inventarul, efecte și armament, dispoziții de legi și regulamente pe care ostașii să le aibă în vedere, un extract din Condica penală ostășească.

Ce cuprinde Libretul pe care îl prezint aici ?

La pagina 1 găsim datele personale ale ostașului:

„Regimentul 1 Dorobanți, Acest livret ce cuprinde 24 foi este al lui

Numele [scrise cu batarde] IONIȚĂ, pronumele OPREA, porecla CARAMET,

înmatriculat sub no. 175, la Bucureșci, la 1 Ianuarie 1866,

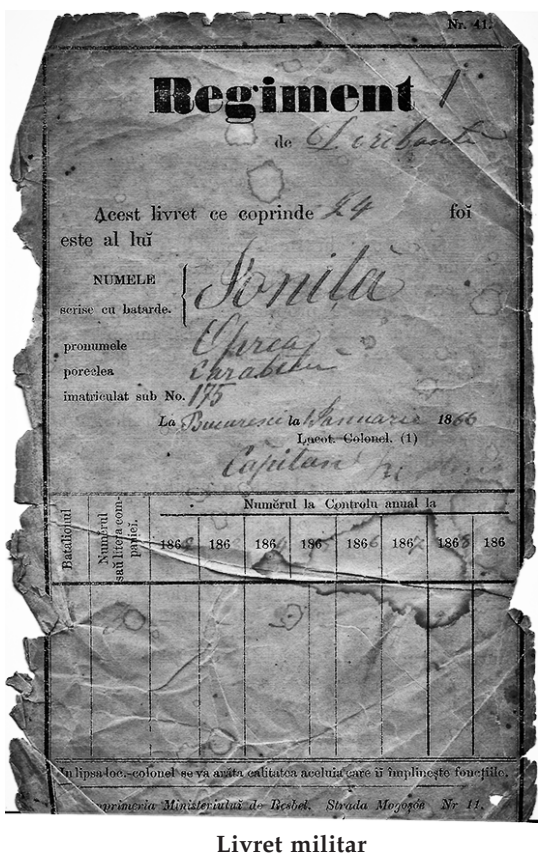
Căpitan [si].

La pagina 2întâlnim un „Estract dupe ordonanța reglementară”:

„Ori-ce om al trupei priimește la sosire-i la corp, un livret conform acestui model (prețu îi este trecut asupra masi individuale).

Livretul este proprietatea militarului cui i s-a dat. Nu i se poate lua sub nici un pretecst chiar se va da altu nou sau când părăsește serviciul.

Efectele și armele care sunt date oamenilor și articolile de priimire și cheltueli a masilor, sunt înscrise de față cu ei în livret.”

Livret militar

Pagina 3:

„Domiciliul din urmă la Stoenești, plasa Sabarului, districtul Ilfovu,

profesia plugar,

născut la 1 ianuarie 1842, la Stoenești, plasa Sabaru, districtul Ilfovu,

fiu lui Voicu și al Dobra, domiciliați la Budeasca, districtul Ilfovu,

însurat la 2 ianuarie 1857, cu Stana.”

Pagina 4: „Încorporat de la 1 Martie 1862, ca Dorobanț”.

Pagina 8: „Motivul și data încetări serviciului în corp: La 11 octombrie 1868, liberat la termen.”

Pagina 43:

„Ordin de zi cu No. 81, Bucureșci 14 martie, anul 1861:

Datorii generale. Ostașul este dator în ori-care împrejurări chiar afară din serviciu, respect gradele superioare, ori-care ar fi arma sau corpul de care ține. Cel mai mic previne pe superior, salutând întâiu; superiorul întoarce salutul.

Sub-ofițerii și soldații salute ducând mâna dreaptă în partea dreaptă a visieri cecoului, sau la capel având palma afară și cotul în dreptul umerului.

Ori-ce sub-ofițer sau soldat, ce șade, se scoală ca se salute un ofițer și se întoarce cu fața spre dânsul.

Ordonanțele, trecând pe jos pe lângă offițeri, iau arma în mâna dreaptă fără a se popri.

Când duc o depeșe o dau cu mâna stângă și merg înapoi la câți-va pași ca se aștepte respunsul sau chitanța ținând arma la picior.

Când un offițer intră într-o odae caporalul comandă drepți. Soldații se scoală se descoperă dacă sunt cu capel, păstrez tăcerea și nemișcarea până când offițerul a eșit sau a comandat de voe.

Semnat : Ministru de resbel General Forescu.”

Condica penală ostășească cuprinde două capitole: „Crime sau delicte” și „Osânde”.

De exemplu:

„Cine va defăima pe șeful seu cu cuvinte de ocară, sau va vorbi cu cuvinte atingătoare de cinstea lui – Osânda bătae de la 100-200 nuele.

Cine va aridica asupra Șefului mâna sau arma – Osândă muncă silnică la Ocni.

Soldatul care va dezerta pentru întâia oră – Osînda, bătae de la 25-100 nuele.

Santinela care ori va lăsa pușca din mâini, ori va ședea, ori va fuma, ori va bea, ori se va îmbăta, ori va dormi, ori va mânca, ori va cânta, ori va fluera, ori cu streini în vorbă va intra, ori de la post se va depărta mai mult de distanța hotărâtă, ori noaptea în distanță de 50 de pași nu va întreba – Osânda este de bătae de la 50-100 nuele.

Asemenea se va pedepsi santinela, care împotriva porunci, va lăsa pentru dare de bani, lucruri, ori făgăduieli bine dovedite, se treacă prin caraulă fețe streine, precum și acela, care ori cu d-a sila va lua bani, ori lucruri de la cei ce vor trece prin caraulă – Osânda munca temniți.

Cine va uita parola sau lozinca, sau la schimbul caraulei va da altă parolă ori schimba lozinca – Osânda pedeapsă corecsională.

Asemenea se va pedepsi soldatul, care din neîngrijire, își va strica arma, muniția ori calul – Osînda bătae de la 100-200 nuele.”

Cele prezentate respectă ortografia documentului.

Se vede că disciplina este trecută pe primul plan. Pedepsele fizice erau la loc de frunte. Soldatul era supus unor chinuri fizice și psihice de neînchipuit, era jignit și înjosit, mai ales ordonanțele.

Ioana-Ruxandra Fruntelată

ETNO-LOG

Irimie Perșa: despre folclor, cu glas de fluier fermecat

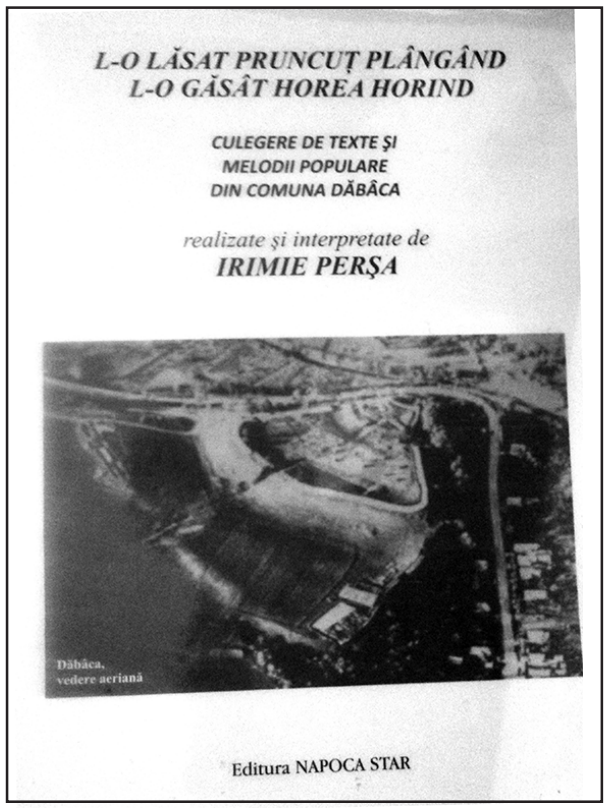
Aproape de sfârșitul unui nou an, așteptând Nașterea Domnului și întreg cortegiul sărbătorilor de iarnă, sufletul ni se întoarce către copilărie și începe iarăși vremea poveștilor și a amintirilor.

În aceste zile, mesagerul unei povești frumoase ca un dar de Crăciun este prietenul nostru, cărturarul Niculae Suciu din Gherla Clujului, care ne-a trimis o carte subțire, dar plină de miezul înțelept al folclorului poetic românesc și însoțită de un CD ce conține un repertoriu melodic interpretat dintr-un fluier de dor prelung. Din această carte am aflat povestea minunată a lui Irimie Perșa, trăitor exemplar al culturii tradiționale moștenite de la părinții și neamurile din satul lui natal.

Irimie Perșa s-a născut pe 11 decembrie, în anul 1954, la Dăbâca, un loc încărcat de istorie, centru al unui comitat vestit din medievalitatea timpurie, vatră de locuire stabilită din cine știe ce vremuri mai vechi pe valea pârâului Lona, aproape de Muntele Mare. Fiul Anei și al lui Simion și nepotul bunicilor Irina și Irimie (din partea mamei) și Ana și Simion (chiar așa ! – din partea tatălui) s-a format ca tâmplar pe lângă părintele lui, care avea aceeași meserie. Dar încă de pe când avea vreo șase ani și-a cumpărat un fluier crăpat și legat cu sfoară: „Pentru cei șase lei cât a costat fluierul am fost certat de părinți, dar poate nu atât pentru ei cât pentru târgul prost pe care l-am făcut... Mama mi-a luat apărarea, totuși: «Lasă, măi, omule, doar tu ești tâmplar, nu poți să i-l repari ?» Tata a-ncetat să mă mai ocărască, dar fluierul tot eu a trebuit să-l repar... Necazul era că neștiind cânta, am tot fluierat, de li s-a urât la toți, până-ntr-o seară când fiind cam șumenit de țuică, tata avu chef și-ncepu să cânte la fluier și să-mi explice ce și cum trebuie să fac”.

De atunci, „în trecerea anilor”, copilul a tot întrebat, „ori pe cine auzea cântând la fluier” și a învățat „de la fiecare câte ceva”, până într-o zi când un vecin l-a îndrumat să meargă să învețe să cânte „cum trebuie” de la o rudenie mai îndepărtată „de la cătun”, Perșa Ioan, zis Buralău. Acesta era „un rapsod popular cunoscut, care a cântat în trio-urile din comună și din împrejurimi, știind să facă bas, braci, să cânte la vioară și la fluier” cântece țigănești, ungurești și țigănești din zona „Bonțida, Borșa, Iclod, Lujerdiu, Luna de jos, Dăbâca, Bădești, Pâglișa și Cubleș”. Ioan Perșa românu’ s-a însoțit la cântat mai ales cu „Bodoceanu Dionisie zis Dindiș, din Luna de jos, ceteraș de la care a și învățat cel mai mult”, dar își amintea și de Simion al Burișchii din Dăbâca, un alt lăutar mai bătrân și vestit din comună.

Industrializarea și urbanizarea din anii tinereții lui Irimie Perșa au creat cadrul pentru înființarea ansamblurilor culturale la întreprinderile de stat, ansambluri care au atras o parte din instrumentiști, iar cei rămași în sate n-au mai avut întotdeauna basiști și braciști cu care să mai formeze un taraf, așa că s-au asociat cu oricine era disponibil, renunțând la tradiționala concurență pentru cucerirea publicului zonal: „Interpreții discutau când se întâlneau această situație și-și puneau problema moștenirii valorilor folclorice pe care ei le promovaseră”. Chiar Ioan Buralău și „un alt muzicant cunoscut, Coloji Gavril”, i-au împărtășit lui Irimie Perșa regretul că nu-și

pot lăsa „zestrea de cântece” fiilor lor, așa cum s-ar fi cuvenit, pentru că aceștia nu mai erau interesați de vechea artă a părinților, deși „vremurile sunt schimbătoare și bine este să știi întotdeauna cine-ai fost și de unde vii”.

Și ca în orice poveste, când o comoară de mare preț e în pericol de a fi răpită de monstrul uitării, se află și un salvator care pornește să înșire mărgăritarele de cuvinte, chemându-le cu fluierul și cu dragostea lui. Începe de la cântecele de leagăn ale bunicii Irina Meseșan: „Cucă, cucă-te/ Că mama leagână-te/ Că mama te-a legâna/ Și tu mare ti-i scula/ Pe mama îi ajuta...”.

Adaugă, tot de la bunica Irina, o strigătură la „Românescul bătrânesc”: „Drag mi-i jocu-n sat la noi/ Că să joacă doi cu doi/ Zi-i, ceteraș, pă răsură/ Că-i jocu la noi în șură”.

De la joc, ajungem firesc la nuntă: „Rozmalin în colțul mesii,/ Măi, doruleț, măi,/ Frumos plâng ochii miresii”, aceasta putând fi „floare de pe părău”, adică „mireasa care locuia pe vale lângă apă” sau „floare de pă cărare” – „fata care locuia mai sus, pe dealul din sat”.

Iubirea tinerilor crește, uneori tensionat, din gesturi simple, cotidiene, ce transfigurează simbolic universul agrar: „Drăguț car cu patru boi,/ Mult mi-i drag mie de voi./ Și mi-i drag de cin’ vă mână,/ Cum țâne biciu-ntr-o mână./ Biciu-i frumos împănat,/ De mânuța mea gătat (...)”. Sau: „N-apucai să trag o brazdă,/ Că-mi dădu naib-o nevastă !/ Tinerică și frumoasă,/ Nu știam că-i veninoasă./ Uitându-mă după dânsa,/ Mi s-a rupt plugu’ și bârsa./ Până să-mi pui bârsă nouă,/ Mi s-a rupt grindeiu-n două (...)”.

Dragostea nu se împlinește, din păcate, întotdeauna și atunci, durerea celor ce s-au iubit cotropește tot satul, din vale până-n deal, după cum cânta mama lui Ioan Perșa românu’ (Buralău): „Hai, mândruță, jos în vale,/ C-o crescut mazărea mare./ De ai gând să ne iubim,/ Mazărea să o plivim./ De ai gând să ne lăsăm,/ La mazăre foc să-i dăm,/ Să margă fumu’ pă sat,/ Ne-am iubit și ne-am lăsat./ Să margă fumu’ pe rât,/ Ne-am fost dragi și ne-am urât”. Când „pasărea galbenă-n cioc” îi cântă „rău de noroc” fetei părăsite, iubirea se transformă în blestem: „Fire-ai, badeo, blestemat,/ Și-aseară te-am așteptat,/ Tot cu foc și cu lumină/ Și cu dor de la inimă/ Dac-am văz’t că nu mai vii,/ Pus-am doru’ căpătâi,/ Cu urâtu’ mă-nvelii,/ Doamne, rău mă odihnii (...)”.

Mai grea decât jalea pierderii iubirii e însă jalea străinătății: „Cine nu-i mâncat de răle,/ La ce foc mai cântă-a jele !/ Să mă lase să cânt eu,/ C-am la inimă dor greu./ Și-s mâncat și de străini,/ Ca iarba de boi bătrâni”.

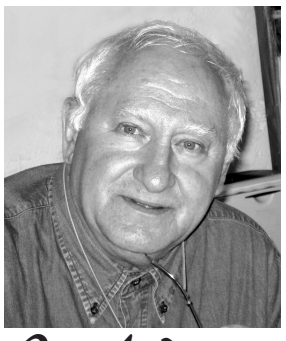
Valoarea deosebită a cântecelor culese de Irimie Perșa, din conținutul poetic al cărora am prezentat, selectiv, câteva exemple, constă, în primul rând, în faptul că sunt parte a unui repertoriu local tradițional, fiecare piesă fiind însoțită de câte o succintă explicație privind persoana de la care a fost preluată și alte elemente de context. În al doilea rând, autorul culegerii păstrează și melodiile cântecelor, pe care le reproduce instrumental, ajutat de fluier, pe CD-ul complementar cărții.

Vedere din comuna Dăbâca, jud. Cluj. Sursa domeniul public

Un excepțional meșter în prelucrarea artistică a lemnului, Vasile Moldoveanu din Morenii Dâmboviței, ne-a împărtășit, într-o întâlnire ce poate da materia unei alte povești de sărbători, o vorbă cât un rost de viață, auzită de la bunicul lui: „Dacă la o sută de ani după ce te-ai petrecut de pe lume n-a mai rămas nimic în urma ta, ai trăit degeaba !”

Cartea *„L-o lăsat pruncuț plângând/ L-o găsât horea horind”. Culegere de texte și melodii populare din comuna Dăbâca* (Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2006) rămâne mărturie și peste o sută de ani că Irimie Perșa a trăit ca om între oameni, ducând mai departe, pentru toată țara și pentru toată lumea, frumusețea cântecelor transilvane ce i-au legănat copilăria și tinerețea.

Don Andreiță

– pălmaș cu condeiul –

Întoarcerea fiului rătăcitor

Următorul document, de după cele patru brevete (or fi fost mai multe ? Dumnezeu știe ! se întrebă Emil în gând) era o bucățică de hârtie cât palma, pe care abia începeau câteva rânduri scrise de mână, cu cerneală violetă:

22 Ianuarie 1920, No. 9698

Regimentul… către Of. ***Antoniță Marin***

Binevoiți a cunoaște că prin D. M. No. 652/919 sunteți numit în funcția de Ofițer de administrație cl. II și mutat la Liceul Militar Târgu Mureș, unde vă ordon a vă presenta imediat.

Comandant Reg. Lt. Colonel…

Comandantul Liceului „Mihai Viteazul”, Colonel...
Făcut la Tg. Mureș, 2 Septembrie 1924, No. 3518

Cu aceste *certificate de bună purtare* și foaie de drum pentru tren, Marin Antoniță coborî în gara Mierlești, cea mai apropiată de satul său, cu lada de campanie ținută strâns de toartă. Îl întâmpină același peron improvizat, o fâșie pustie de pământ bătătorit, alungită în fața stației, care, în loc să-l bucure, îi strecură în suflet un sentiment de singurătate; poate și pentru că fusese singurul călător ce coborâse din tren. Era în faptul serii, noaptea și ea pe aproape, iar gândul că va trebui să străbată pe jos cei șapte kilometri până acasă, cu lada-n spinare, îl descumpăni.

Se trase în spatele gării și se așeză pe ladă, ca un om obosit de atâta cale, deși nu făcuse niciun pas; sta nedumerit, privind pădurea ce-o avea de străbătut până la prima comună, Bălteni – iar de-acolo, bice, Mărine ! că-ți mai rămân patru kilometri de-ntins.

...„Hooo ! Lola ! Încet fetițo, c-am ajuns !” – îl trezi un glas ce i se păru cunoscut. „Dumneata, domnule Antoniță ? ce-i cu dumneata aici ?” – îl interpelă Ilie Bangonie, consăteanul lui. „Tocmai am coborât din tren” – răspunse, în doi peri, Marin. „La tren venisem și eu, așteptam niște neamuri de la București, îmi scriseseră că vin negreșit, să-i aștept, dar nu văd pe nimeni, bag seamă c-au pierdut trenul ori s-or fi răzgândit; uite-așa se trezesc unii să pună oamenii pe drumuri; simțea ea, Lola, ceva, de tot trăgea îndărăt – turuia ca o morișcă Bangonie – dar bine că te-am întâlnit pe dumneata; dacă mergi acasă, urcă-n brișcă, te duc gratis”.

Pe drum, preț de un ceas, tăcere. Bangonie, bine cunoscut cu limbariță, ar fi vrut să lege sămânță de vorbă, dar văzând muțenia de lângă el, se lăsă păgubaș, continuând să strige fără rost, din când în când, la Lola.

Se înnoptase de-a binelea, când intră pe poarta casei. Îl simțiră câinii care, nerecunoscându-l, săriră pe el, lătrând, să-l sfâșie. Se apără cu lada, învârtind-o ca pe ciomag. În casă, se aprinse un bob de lumină; tot lampa aia, numărul 5, se gândi Marin (deși știa că au și una numărul 11, păstrată pentru evenimente deosebite, o vizită de departe, nașterea unui prunc care n-a mai așteptat lumina zilei...). Cei mici, vreo trei-patru, culcați de-a latul patului, scoaseră capetele buimace de sub cergă, ștergându-se la ochi, neînțelegând ce-i cu străinul ăsta la ei în casă, în puterea nopții. Din odaia cealaltă, nicio șoaptă; surorile Cornelia și Măria dormeau duse, după ziua de muncă pe câmp. Scarlat, Urâtu și Gâșă nu veniseră încă din sat; s-au făcut flăcăi, se miră Marin, sunt în poartă la fete, de taină. Ei dormeau în odaia din mijloc, numită *la foc*, pe boierește, *antreu*, iarna ținând loc și de bucătărie. Singura care nu se sperie fu mama Anica; ea știa, ea îl aștepta, număra zilele. Se aruncă de gâtul lui și nu-i venea să se mai desprindă, șoptind întruna, cu glasul înecat de plâns și bucurie: „Mărine”... „Mărine”...

A doua zi, tot neamul era la ușa lui. Chițu, fratele cu care făcuse războiul și care din pricina războiului rămăsese cam într-o doagă, tăie un ied toitan. „Că tot se căcăriza degeaba pe bătătură, nici nu știu de ce l-am oprit, că n-am ce face c-un țap în plus la două capre; trebuie să-mi fi fost milă de el ori să fi fost prea frumos și nu m-am îndurat să-i înfig cuțitu-n gât”. Făcu o pauză, cât să-și tragă sufletul și să dea peste cap o ceașcă de țuică: „Acu’, că veni momentul și se-ntoarse Nenea de prin străinătățile lui, musai să petrecem” – conchise el, vârând o buturugă sub cazanul în care fierbea jumătate de ied, cap, picioare, măruntaie; cealaltă jumătate se rumenea, deasupra grămezii de jerăgai, înfiptă într-o suliță sprijinită pe două crăcane, alături de două găini dolofane. „Nu mai ouau, ale necuratului – justifică nevasta lui Chițu, Ioana, jertfirea găinilor pe pragul întâlnirii frățești – s-au îngrășat de prea mult boabe și nu mai ouau”.

În jur, ocupați să dea o mână de ajutor și cu așteptarea lipită pe chip, frații cei mari ai lui Marin: Gâșă, Scarlat și Urâtu, se-nvârteau cam fără rost, ambițioși să-i vadă Nenea cât sunt de harnici și de săritori. Cornelia și Măria se strânseră lângă tușa Ioana, șopăcăind împreună cine știe ce taine, cu nădejdea că venirea lui Mărin le va înlesni calea la măritiș; are el grijă, Nenea, de zestre și de băieți buni. Ceva mai la o parte, pe scăunele joase de lemn, cu trei picioare, vecinii: Codin dogarul cu fi-su Țurică, al Tirii ăl bătrân, finul Lisăndrică al lui Pâinică, Cociu, Ilie al lui Burciu, Jumară, Iliuș cu frate-su Mișcoci (ăștia făcuseră și ei războiul) – de pe ulița Vâlveștilor mai coborâră Florea Pena, Costică al Ievuții, Ion Luță, Dindirică și Niculae al Lelii. Se mai aciuiră și alții. Care pe scaune, pe câte-o tulpină de salcâm uscată, care-n picioare, toți cu ceașca de țuică între dește sau cu paharul de vin în mână, vorbeau aprins, pe apucate, de parcă-ar fi pus țara la cale. Femeile, că nu lipsiră nici ele, se trăseseră mai într-o parte, îngrămădite una-n alta, pâlc, cu mâna la gură a mirare și basmaua lăsată pe ochi.

Când ieși Marin din casă, adunarea amuți. Cei de pe scaune se ridicară-n picioare, uitând ceștile spânzurate de dește. Surprins, lui Marin îi veni să ordone militărește „Pe loc repaus !” – dar văzând mulțimea emoționată și fâstâcită, zâmbi larg și zise, cu voce caldă: „Ce-i cu voi, măi, oameni buni, de ce v-ați adunat aici ?”. Liniște. Marin ceru și el o țuică și dădu noroc cu toți. Rupse vorba Iliuș, rudă mai pe departe: „Păi, cum să nu ne adunăm, mă Mărine ? Că nu te-am văzut de mult, și trebuia să-ți facem o primire. Unii, eu și alții de-aci, suntem leat, am făcut războiul împreună, chiar dacă am fost împrăștiați prin alte regimente, se zice că tot împreună am luptat.... Și-apoi, tu ai ajuns ofițer, noi soldați proști. Tu te-ai reangajat, noi ne-am întors la coarnele plugului și la fusta muierii... Păi, asta-i treabă ? Cum să nu-ți facem o primire ? Că zise Chițu, care ne trimise vorbă, să aflăm și noi ce mai e prin armată, prin lumea din care vii tu... și noi n-o știm... Cam asta e” – își încheie scurta cuvântare Iliuș, ridicând ceașca: „Bine-ai venit !”. „Bine-ai venit !”, „Bine-ai venit !” – se auziră mai multe glasuri – și ciocnirea paharelor însufleți adunarea.

Se întinse masă mare, sfârâia iedul copt pe tăvi de lemn, miroseau a mujdei găinile rupte în ceaune de pământ, apărură și vreo trei străchini cu castraveți murați („Murături de vară”, precizează tușa Ioana) pe niște taiere largi se iviră bulgări de brânză prăjită pe jarul de sub țepușă. Pâinea abia scoasă de sub țest, rotundă cât roata de la cobile, mirosea a frunză de nuc, pe care fusese pusă, la copt, pe vatră. Oamenii parcă uitaseră de ce veniseră. Tot Iliuș dădu semn că-și amintea: „Și zi, Mărine, cum fu pe-acolo, pe unde umblași tu ? Cum mai e cu armata, cu lumea ?”. „Ei, parcă voi nu știți cum e armata, că doar ați făcut-o toți; ba unii făcurăți și războiul, ce să vă mai spun eu !”. Iliuș, cuprins brusc de un tremur, se ridică și glăsui, adânc mișcat: „Pentru sufletul celor căzuți în război, care nu se mai pot bucura ca noi !” – turnând pe pământ câteva picături de țuică din ceașca ce-o avea în mână. Îl urmară toți, într-o clipă mare și rotundă ca o roată de istorie.

Când petrecerea era pe sfârșite, trecuse soarele de amiază, pe poartă intră o femeie necunoscută, cu pasul obosit; se vedea că vine de departe. Spuse că e de la Catanele (cale de vreo șapte kilometri) – și întrebă sfios care-i ofițerul venit din război. „Eu sunt” – se ridică Marin – și-i făcu loc lângă el. „Vroiam să te întreb de bărbatul meu, Nedelcu D. Ion, Regimentul 3 Olt – glăsui stins femeia – poate l-ai întâlnit pe-acolo, cumva, prin lupte. Că nu s-a mai întors acasă, și nici certificatul galben de moarte nu mi-a venit”.

Din tăcerea lui Marin, înțelese tot. Vru să se ridice, dar Marin o opri, îmbiind-o să ia o îmbucătură, un pahar. Femeia rupse un colț de pâine și-o bucățică de brânză, le mâncă încet, cu luare-aminte, gustă din pahar – apoi, ridicându-se, zise: „Apăi, rămâneți sănătoși, eu mă duc, că m-așteaptă copiii acasă” – și ieși pe poartă, cu același pas obosit.

(Fragment dintr-un posibil, întârziat roman, „Banii miresii”)

Atât – *și nimic mai mult*; vorba lui Sacara al lui Vasăzică, își aminti Emil de consăteanul lăsat în șantier – și simți cum îl încearcă un dor de munte; dar nu, până nu încheie socotelile cu lada de campanie și viața tatălui, atât cât poate fi înțeleasă ea din aceste dosare terfelogite, nu se mișcă din loc. Așa că luă următorul document și-l citi:

Liceul Militar „Mihai Viteazul”
Direcția de Studii

C E R T I F I C A T

Noi, Maior Nădejde Vasile, Directorul de Studii al Liceului Militar „Mihai Viteazul”, având în vedere Raportul No. 28/1924, al Of. Adm. Cls. I ***Antoniță Marin****, înregistrat sub No. 144 din 27 August 1924:*

C E R T I F I C Ă M

Că Of. de Adm. Cl. I ***Antoniță Marin****, care a funcționat timp de cinci ani în cadrul acestui Liceu, la Serviciul Aprovizionare și la Direcția de Studii, a avut în tot timpul o purtare exemplară, dovedind pricepere, hărnicie, dragoste de serviciu. Prin modul deosebit cum s‘a achitat de însărcinările sale, precum și prin cuviința și modestia sa, și-a atras întotdeauna numai laude, dar și dragostea superiorilor săi.*

Într’un cuvânt, Of. de Adm. Cl. I ***Antoniță Marin*** *a fost tipul rar al reangajatului cinstit, harnic, priceput și modest, și lasă în urmă regretele șefilor săi pentru că oștirea a pierdut în el un element atât de prețios.*

Drept pentru care i-am eliberat prezentul certificat.

Director de Studii, Maior... Tg. Mureș, la 30 August 1924, No. 335

Așadar, militarul Antoniță Marin voia cu orice preț – chiar văduvind oștirea de un „element atât de prețios” – să devină civilul Marin Antoniță; de fapt să re-devină, deoarece din civilie intrase în tranșeele războiului. Deși, nu s-ar putea spune că nu-i plăcuse haina militară. Dimpotrivă – și-ar fi dorit să rămână definitiv sub frunza de stejar a Liceului Militar „Mihai Viteazul”, atras și de ineditul orașului transilvan. Dar glasul mamei aflate în suferință, acasă, fusese mai puternic, iar fiul se ogoi cu gândul că poate cândva, unul din copiii lui, băiat, desigur, va face carieră militară. Hotărârea, însă, fusese luată, confirmată și de actul ce veni la rând:

C.E R T I F I C A T

Noi, Colonel Antonescu M. Benedict, Comandantul Liceului Militar „Mihai Viteazul”, în puterea Art. 93 din Regulamentul „Serviciului Interior”

Certificăm că Of. Adm. Cl. I ***Antoniță Marin****, născut în comuna Perilești, județul Olt, din mamă Ana, tată Ioan... a avut o bună conduită în timpul aflării sub drapel și a servit ca ostaș cu onoare și credință.*

Prezentul certificat s’a dat prin Ordin de zi No. 351, din 2 Septembrie 1924, după propunerea Directorului de Studii și numai după ce s‘a examinat foaia de pedepse a solicitatorului.

Victoria Milescu

NU ATINGE VISUL

În lume se moare, se moare
orizontul face un pas înapoi, dezorientat
dar unde să te ascunzi
stai sechestrat în casă, în trupul febril
e greu să citești poezii, să asculți Chopin
sub țipătul ambulanțelor gonind zi și noapte
sub corcodușii înfloriți lenevesc la soare
pisici albe, negre, portocalii
imune la frământările vremii
aștepți să se scurgă orele, clipele, viața
viața ce-o mai fi și asta se întreabă
cei doi adolescenți rămași captivi în cafeneaua zăvorâtă
în lume se moare, n-avem destule incineratoare
ne vor dizolva în baze, în acizi, ne vor topi
trecutul istoric dintr-o rațiune superioară
să nu contamineze noua ordine abisală
un tânăr cântă la trompetă „Liniște”, luna e în transă
dimineața șterge cerul cu dezinfectant
în lume se moare, ronțăim provizii uscate, dinții cad
în grădina de la stradă vor răsări flori carnivore
din resturile aruncate pe fereastră
tu într-o casă, eu în alta așteptând ajutoare
apeluri disperate la telefon, amânăm nunta
curierul aduce un colet
îl deschid, explodează, plutesc în aer rude, necunoscuți
se moare, se moare pe toate canalele media
o singură, unică maladie
seacă râurile, turnurile se prăbușesc
măreția a fost jefuită, criza permite
aeropurtatele roiesc printre asteroizi
privești felia de pâine, ultima
auzi foșnetul lanului de grâu, vezi sacii, morarul
zâmbitor lângă moara de apă, făina albă
mâinile frământând aluatul, coacerea în cuptor
aburul cald al miezului, coaja rumenită
dar nu o atinge, nu distruge visul unui copil inocent
rătăcind prin orașul părăsit, rece.

PRIN IARNĂ

Azi am voie să ies din casă,
din mine, din tine
azi pot mânca ce-mi face rău, bine
azi pot să fac tumbe, să chicotesc insolent
cu iepurele șchiop, cu vrabia turmentată
azi o chinchilla mi-a sărit la piept
din fotografia de astă-vară
când balena albastră
înghițise marea cu corabii cu tot
azi am ieșit din puținul rămas de la cina
rănilor nevindecate, degenerate
cerul răstoarnă o găleată de fulgi pe pământ
nu trageți în micii fulgi de zăpadă
oricum, vin de bunăvoie să moară aici
nu-mi trageți gheața de sub picioare
vreau să dansez pe luciul subțire
sub mine cântă dorada
iarna m-a dat în grija mea și mă ceartă
că umblu prea dezbrăcată de iubire
și încălțată cu o singurătate prea mare
o broscuță iese dintr-un ochi de fântână
dar nu mai țin minte cuvântul
care o dezleagă de vrajă
orice bucurie devine mai suportabilă
când o împarți cu cineva mut și surd
scrie hamsterul pe sticla ferestrei
cu înflorate litere de gheață
oare de ce am ieșit în ger tocmai acum
când am ajuns la libertatea deplină
din care pot să tai, să toc, să fierb
orice nelămurire din tratatul de nedumerire
a lumii antifonate, cad, mă ridic, iar cad
o veveriță mă resuscitează
un tigru strigă: Destul !
E verde încă, lăsați-o să traverseze
e o ciudată din cartierul de vest, o cunosc
nu face rău, nici bine, abia
a ieșit din cocon și încearcă să zboare
câțiva șerpi i-au luat urma și poșeta
din piele de crocodil ce plânge și scufundă
bunătate de planetă albastră
care de fapt nici nu era a noastră dar
stăteam cu chirie la un bătrân
cu barbă albă ce făcea omuleți de zăpadă
și sufla peste ei să-i încălzească.

O LINGURĂ DE MATERIE PE ZI

Cu un ceai cald lângă șemineu
privesc plutirea fulgilor suicidari
îmi ține de urât *Toccata*
și Fuga în Re Minor de Bach
în aer plutesc semințele florilor
din tablourile prea scumpe spre a fi expuse
Pământul aleargă ca un nebun
cu 100 000 km/oră spre soare
cine să-l prindă din urmă
să-l ia de guler, să-l întrebe
ce faci cu noi, până când...
până când prind în palmă un fulg
cât Groenlanda…
noaptea îi dă brânci zilei începătoare
descurcă-te, zice, cum fac și eu
ascult *Carmina Burana*
vizavi locuiește unchiul Sami, la prima oră
merge la cumpărături
tocindu-și bocancii militari
cu un rucsac în spinare
trimis de stăpânii lui veniți de pe Venus
unde o zi e cât un an pe Pământ
ninge cu șaibe, piulițe, șuruburi
din atelierele circumstelare
îmi ține de urât viața, îi caut un diminutiv
și un motiv pentru a o jefui cu tandrețe
John Atkinson Grimshaw îi
pictează noaptea pe chip
noapte înseamnă infinit în toate limbile...

SUFLETE PRĂDATE

Zilele încep să ne părăsească
văzându-ne atât de nehotărâți
la intrarea în *great reset*
așteptând echipament de protecție
contra martiriului
o mașină neagră, elegantă
sparge bariera
lăsând în urmă o dâră albă de cocaină
întunericul ne examinează
rămânem acasă, atâta putem
ne reîntoarcem la prima extincție
din motive psiho-nostalgice
când cerul umbla cu pieptul plin
cu decorații pentru merite umanitare și râdea
aruncând spre mulțimea înfometată
asteroizi și guvizi auriferi
ce zile și nopți fără rost am fost
plantați la marginea galaxiei
nicio idee salvatoare n-a ajuns până aici
nu suntem în cărți
suntem suflete virusate, eșuate
staționăm, n-avem unde să aruncăm ancora
și totuși, fiecare, după puteri, în propriul locaș
a făcut câte ceva util, poate chiar genial
pentru multimilenara noastră planetă
copacii decapitați în locul nostru
depun mărturie...

CONCERTUL DE LA VIENA

Concertul de la Viena
fără public
concertul tradițional de Anul Nou
de la Viena
cu rânduri de scaune goale
în sala aurită, împodobită
cu trandafiri albi, roz, roșii
Riccardo Muti ridică bagheta:
Cântați cum n-ați cântat niciodată !
Riccardo Muti dirijează imperturbabil, divin
Cântați, nu e zadarnic
nimic nu se pierde-n eter
cei care au fost odată aici sunt și acum
nu-i vedem, dar aplauzele lor se aud
venind din depărtări infinite
cântați cu instrumentele voastre magnifice:
viori, violoncele, alămuri
pentru Europa ce nu va muri
cântați valsuri, polci, mazurci
Europa va dansa, va mai râde
fantoma din balcon filmează
candelabrele de cristal, apoi cadrul se mută
pe chipul tinerei flautiste
o lacrimă îi curge pe obraz, pe partitură
dar continuă să cânte
dirijorul atacă finalul apoteotic
urmează reverența, toți sunt în picioare, apoi
liniște, liniște, liniște...

VACCIN

Unii s-au vaccinat cu poezie
vorbesc în versuri
împerecheate, încrucișate, îmbrățișate
merg în ritm iambic, trohaic, dactilic
sunt metafore ale vieții *in progress*
iau cina cu un sonet elisabetan
într-un castel cu stafii
pe panoplii autografe astrale
un paj îmi aduce un măr direct din rai
cu tot cu șarpele violet
îmi recită poeme în ritm de rapp
luna îmi dăruiește un rondel
cei vaccinați cu poezie
tușesc în anapest, dansează cu un triolet
strănută în monovers, cvintet
strigându-și cu disperare autorul necunoscut
al noii existențe
o filă scrisă cu cerneală de aur
plutind mi s-a lipit definitiv ca interfață
sunt în puterea poeziei
ea a făcut din mine altă ființă
dintr-o realitate alternantă
cei vaccinați cu poezie plutesc
printre năluci și utopii fatale
unii au avut reacții secundare grave
alții nu au supraviețuit
cei care au primit o doză prea mare de poezie
au murit desăvârșind sublimul, în extaz
au fost și excepții
excepțiile sunt imune la viață, la moarte.

FORȚELE DE ORDINE ALE UNIVERSULUI

Păstrând încă forma unui trup omenesc
lângă zid, o haină veche
a unui cerșetor
ori a unui străin rătăcit prin marea capitală
dormise acolo
cu o sticlă de plastic sub cap
învelit cu frunzele aduse de vânt
haina părăsită îl aștepta
tresărea din când în când
strigându-l disperată
el o purtase prin lume
o încălzise cu oasele și carnea sa
în garaj, sub poduri
dar el a dispărut, l-au găsit
după lungi căutări
forțele de ordine ale universului
semăna, după cum s-a auzit ulterior
cu un înger evadat de curând
prin complicitatea cuiva de aici, de pe pământ...

SFÂRȘITUL, LA ÎNCEPUT

La început, sfârșitul era onest
dacă nu ținem seamă de febra
de la prima întâlnire
apoi ne-am dat seama că nu
era un sfârșit la vedere, nici la audiere
era un sfârșit single, independent
mondialist, cu liberă circulație
pe toate liniile terestre, aeriene, navale
cum de ne-a dibuit în toată nebunia de
corpuri rotitoare, manipulatoare
de orgolii, măreții inutile
tocmai aici s-a gândit să testeze, să experimenteze
i-am înghițit multe, cu entuziasm
cum și el ne înghițea *ad libitum*
ne-au șocat cunoștințele lui
de geografie, istorie, fizică, astronomie
din zona noastră vitală, posedă
arta tristei figuri, chimia lacrimilor
noi eram bine, dar el nu, să ne fie și mai bine
să respirăm mai profund, voia să
ne antreneze pentru marile salturi cuantice
întru finalizarea dezintegrării globale
unde să ne stabilim ritmul, frecvența
deasupra vuiesc artefactele să ne integreze
în adâncul pământului fierbe lava
în pauza dintre o geneză și alta
pământul își ia o multașteptată vacanță
pleacă pe muntele Venus, la Marea Liniștii
de acolo ne trimite bezele, fotografii, câte un mesaj:
„Houston, avem o problemă”.

Șerban Codrin

CONSTANTIN CUBLEȘAN sau estetica în planul conștiinței morale

Dincolo de a fi un eminent profesor universitar, istoric și critic literar, publicist, poet, memorialist, monografist, deci activitate extrem de bogată și diversă, Constantin Cubleșan este un om cu intuiții profunde, un psiholog de elită, așa că nu i-a fost tocmai dificil să ajungă la o concluzie simplă: există mari poeți, poeți importanți, poeți fundamentali, sau poeți pur și simplu, însă nimeni nu îi întâmpină, nu le deschide ușa cu un bună ziua sau bun venit. Ce face critica literară ? Schimbă canoane, schimbă sus cu jos, schimbă decizii ale juriilor de premiere și premiază oameni de casă. Întotdeauna a fost așa, titani nu au primit Premiul Nobel pentru a fi încoronați te miri cine. Moștenire grea a trecutului, cel mai mare dramaturg antic grec, probabil și al umanității, Euripide, primește patru cununi de lauri într-o viață de compus capodopere, a cincea este postumă, în caz contrar, juriul nu s-ar fi simțit obligat să premieze tragedia Ifigeniei la Aulis. Participant la concursuri, la rândul său Shakespeare, cine mai știe, ar fi fost întrebat cine îi compune piesele, fiindcă, mai grăbit, Morlawe le plătise cu viața. Titu Maiorescu, la începuturi, l-a susținut pe omul Eminescu, pe omul fragil, încă inadaptat în jungla literară și politică moldo-dâmbovițeană. Maiorescu a fost un mare psiholog, Constantin Cubleșan calcă pe căile evidente, bătătorite, dar nevăzute de orgoliile critice. Drept urmare, citește poezia și se întreabă cine e noul autor, cunoscutul sau nu, în orice caz merituosul, ce dureri are, fără să lanseze verdicte, acestea vor veni cândva sau niciodată. Poetul e un om concret și are nevoie de o vorbă, două, trei, nu vrea locul din față în istoria literaturii, ci locul din față al înțelegerii, al crezului că nu e chiar „singur între poeți". Ei bine, câteva cărți sub semnătura importantă a profesorului de morală literară Constantin Cubleșan nu fac recursuri înrobitoare la estetică, ci portretizează, prezintă, recomandă, în premieră sau nu, mari talente, aspiranți cu stofă de creatori autentici, unii aproximativ recunoscuți, alții deloc. Cine a auzit de Adrian Voica, Iustinian Zegreanu, Alexandru Ovidiu Vintilă, Alexandru Sfârlea ? Eu nu. Din contra, numele altora strălucește deasupra orizontului literar, Nicolae Dabija, Gabriela Melinescu, Robert Șerban, Ioana Diaconescu, George Vulturescu, Daniel Turcea, Ioan Moldovan. Mai mult, iată personalități, Ion Vinea, Radu Gyr, Nicolae Labiș, Ion Pop (poetul și criticul), Camil Petrescu, Vasile Voiculescu, Nichita Stănescu, Leonid Dimov. În ordine cuminte, alfabetică, poeții selectați ocupă sumarul a trei volume, aproape o panoramă a unei poezii capabile să își apropie cât mai grăitoare, promițătoare talente. La vremea lor, Eminescu sau Bacovia se numărau printre alții, abia mai târziu s-au tras concluziile, ba poate nici azi nu respectăm în marele Alexandru Macedonski, pentru a mă opri la un singur mare exemplu. Constantin Cubleșan știe că toți sunt orgolioși, chiar mai prăpăstios decât criticii sau istoricii literari, de aceea îi ia cu binișorul, îi mângâie, le înțelege unora păsurile nu numai literare, altora depresiile și înfrângerile. „Dezvoltată pe o coordonată tragică, opera poetică a Aurei Christi este o continuă căutare de sine a autoarei într-o lume aflată în degradare (nu doar morală), profilată pe un orizont apăsător, apocaliptic în perspectivă universală" („Marile întrebări tragice – Aura Christi"), sau „Miniaturile lirice ale lui Dumitru Cerna, adunate în recenta plachetă intitulată Sceptic de rezervă, preluând un titlu al lui Victor Felea, alcătuiesc, după regula mozaicului, un amplu poem (niciuna dintre aceste piese nu este intitulată, ele juxtapunându-se armonic într-un ansamblu rapsodic), construcție de rafinament, cu imagini prețioase, pe cât de spontane în aparență, pe atât de laborios șlefuite în fapt, a unui elegant lamento pe marginea veacului acesta muribund, din dezastrele căruia doar poezia mai poate să ne salveze în planul conștiinței morale" („Sceptic de rezervă – Dumitru Cerna").

Astfel, din aproape în aproape, exigent și înțelegător, Constantin Cubleșan nu dă note la purtare, ci demonstrează că există o purtare corectă a notelor înalte, ca în muzică. Nu chiar de multă vreme, prin 1970, Eugen Barbu, într-un volum ostentativ de masiv, chema poeții acelor ani la o judecată de apoi a poeziei, mai degrabă școală de corecție sau batalion disciplinar, extrem de polemic și, în fuga pamfletului, distructiv sau laudativ peste limite. Citită azi, cartea nemulțumește tocmai prin superficialitate, prin atmosfera de parodie vindicativă, prin execuții pe marginea gropii, prin încoronări nejustificate, cu paie, nicidecum cu lauri, fie chiar ofiliți.

În antonimie brutală, Constantin Cubleșan nu păcătuiește prin exagerări în nici o parte, se menține în echilibru, precum echilibristul pe sârmă deasupra prăpăstiei. Bineînțeles, cunoaște personal pe mulți împricinați, mai ales poeți clujeni sau ardeleni, însă nicăieri nu depășește limitele decenței critice, nu decretează genii inexistente, precum colericul „nea Jenică" din mai mult inutila sa judecată de apoi.

O altă eminentă dimensiune a acestei triplete, lăsând deoparte prezența insistentă, harnică în presa provinciei, este selecția textelor. La un loc, toate ar alcătui o foarte bună antologie comentată de poeme, comentată, însă la nivelul marelui specialist ! Nu știu cine este poetul Vasile Mic, dar Constantin Cubleșan selectează versuri expresive „situându-se undeva în același halou de viziuni metaforice, între vis și lumină, dar cu o voce de-acum bine articulată în tonalitățile unei poezii ce trimite spre exercițiul notației, cu implicații grav meditative asupra existențialității și mai ales a condiției sale de om... al satului ce pare a-și trăi azi disoluția sub presiunea atâtor fapte ale modernității excesive." („Scara de lumină – Vasile Mic")

Un fapt ciudat: în timp ce scriu aceste rânduri cu ochii în trei cărți, telefonul mobil semnalizează că tocmai am primit un mesaj. Verific. Ceea ce găsesc mă uluiește: un text despre poetul și pictorul oșan Vasile Mic semnat de Ion Cristofor, apărut în *Gazeta de Nord-Vest*, vineri, 12 august 2022. Nu cunosc personal, nu am corespondat, nu am citit versuri de Ion Cristofor sau Vasile Mic decât prin intermediul acestor volume de Constantin Cubleșan. Deci întreb, domnule profesor, ce se întâmplă ? De unde până unde strania, cu totul neașteptata coincidență ?

Fiindcă aiurita întâmplare o fi având cine mai știe ce rosturi prevestitoare, să-l căutăm pe Ion Cristofor printre pagini. Deci: „Austeritatea lirismului canonic optzecist se încălzește discret în poemele lui Ion Cristofor, adăugând astfel un cuantum de afectivitate subiacentă relatărilor directe despre viața ternă a unei umanități dominată de o tristețe funciară (în cărțile din bibliotecă e o tristețe de sfârșit de lume – „Un peisaj cu flaute"). Așa să fie, domnule profesor ? Dumneavoastră depuneți mărturie și trebuie să vă credem.

În definitiv, aceste trei cărți ar trebui studiate în amănunțime, fiind portrete ale unor creatori prin cărțile lor, critică literară și antologie de poezie. Lipsesc multe nume contemporane, al căror răsunet o fi auzit mai puțin urechea literară a profesorului în arta poeziei, dar ceea ce selectează dovedește că Don Quijote nu a citit numai romane de aventuri, ci destulă literatură bună aflătoare inclusiv în paginile poeților, unde în altă parte ? Totul este să o intuiești, să o întâmpini și să nu te miri că există. Un eminent profesor clujean ne propune o strălucită demonstrație continuată în paginile multor reviste, *Deus, ecce Deus* !

Constantin Cubleșan, „Poezia zi și noapte", Editura Limes, Cluj, 2019

Constantin Cubleșan, „Poezia în lumini și umbre", Editura Limes, Cluj, 2020

Constantin Cubleșan, „Poezia de azi pe mâine", Editura Limes, Cluj, 2021

RADU R. ȘERBAN sau un important poet nedreptățit

Sunt destule nume în lumea literară, editorială, redacțională, universitară care au auzit de poetul Radu R. Șerban (1953-1991). Și totuși o tăcere, aș numi-o vinovată, îi maschează creația în multe privințe deschizătoare de importante drumuri. Fiu al compozitorului Radu Șerban (1927-1984), al doilea Radu s-a născut într-o familie de intelectuali bucureșteni, ambii părinți, olteni, fiind originari din orașul Caracal. Crescut într-o casă unde principalele mobile erau pianul, o bibliotecă de literatură și artă, Radu Șerban-fiul a absolvit liceul „Gheorghe Lazăr", unde a fost coleg de clasă cu prietenul de o viață Valeriu Stoica, viitorul important profesor de drept constituțional, ministru și poet. Devenit student al Facultății de Germanistică, secția englezo-română, a absolvit-o în anul 1976 printre șefii de promoție. Încă de pe băncile facultății devenise colaborator cu studii, traduceri al revistei „Secolul 20". Navetist timp de doi ani la Liceul „Aurel Vlaicu" din Breaza, a intrat în conflict cu sistemul pedagogic comunist și a preferat să devină șomer perpetuu, mulțumindu-se cu rolul de textier pentru compozițiile tatălui său, traducător și eseist, și-a continuat aducerea în limba română a fragmente din creația lui William Golding, John Barth, Vladimir Nabocov, Thomas Pyncheon și opera completă, comentată a lui Lewis Caroll. Romanul „The Floating Opera" („Varieteu pe apă" de John Barth), în traducerea sa, capodoperă estetică și teoretică a postmodernismului universal a apărut abia în 1991. În același „Secolul 20", a publicat un amplu studiu, „Trubadurii evului 20", însoțind traducerea pentru prima oară în limba română a numeroase poeme semnate de Georges Brassens, Bob Dylan, Leonard Cohen, John Lennon, Paul McCartney. Poet și specialist în postmodernism înaintea postmoderniștilor din generația optzecistă, Radu Șerban a reușit, cu destule dificultăți, să publice volumele „Troienii" (1985) și „Lumina și uitarea" (1989). Restul operei poetice, deloc voluminos, însă esențial, este postum. În 1990 a devenit redactorul de anglistică al revistei „Secolul 20", deja în ajunul morții subite și premature.

Creația lui Radu Șerban are o șansă, aparține unui uriaș talent dublat de un luminat om de cultură, un anglist de elită într-o vreme când limba engleză nu intrase încă în forță în circuitul cultural și pedagogic românesc. Traducerile sunt strălucitoare, unde limba română literară își găsește un maestru.

Nesansa este: Radu Șerban nu a frecventat „Cenaclul de luni" al studenților de la Facultatea de limba și literatura română condus de criticul Nicolae Manolescu, care are orgoliul de a fi lansat, susținut, mediatizat și exagerat calitățile unei întregi generații, de unde, culmea ironiei postmoderniste (vezi opera teoretică a lui John Barth, unde Radu Șerban era expert), lipsește tocmai inițiatorul din România, cel mai cult, mai informat și, probabil, unul dintre cei mai talentați reprezentanți. Dispărut în pragul afirmării, Radu Șerban este trecut cu vederea de toate antologiile de poezie optzecistă românești. Cât despre absența din istoriile literare ale poeziei contemporane, aceasta este flagrantă, probabil aceeași lipsă a informației și a circulației operei fiind vinovată. Până la probele contrarii...

Poezia lui Radu Șerban aparține unui intelectual. Nu este abstractă, din contra, vocabularul este alcătuit din substantive și verbe concrete, unde fluxurile intertextualiste răzbat la tot pasul. Expert în Shakespeare, William Black, Golding, Lewis Caroll, Kafka, Radu Șerban intră în dialog cu maeștrii, îi pastișează cu finețe și umor, pentru a le pune întrebări seroase. O îmbinare între versul clasic rimat și ritmat, pe de o parte, și versul liber, pe de altă parte, este prezentă în toate poemele, probabil amănunte preluate din prozodia engleză influențând-o pe cea românească.

„Cu vorbe sfâșiarăm veacul/ și templele-i prea vinovate/ Ca să răsară adevărul/ Din el, măcar pe jumătate./ Ce ne vom face când doar aștrii/ Neprihăniți vor lua ființă,/ Când se va zbate galaxia/ De prea multa bună-credință,/ Și când istoriile noastre,/ În strai de seară-nveșmântate,/ Vor sta-naintea-acelei ordini/ Fără de nume și păcate." Acest text evident parodic cuprinde de fapt în substrat la care face o profundă aluzie un bibliotecar, Jorge Luis Borges: niciun scriitor nu se poate delimita de influențele iradiante ale bibliotecii, unde se află marile opere literare ale trecutului, pentru că a compune înseamnă în realitate a re-compune, o scriere presupune o re-scriere. Textul lui Radu Șerban continuă modificând ritmurile: „Dar acum amiaza domnește în fine,/ amintindu-ne acea zi, ce-o petrecurăm/ nemișcați pe o stâncă,/ demult. Bradul neclătinat, în uitare de sine,/ și pasărea, suspendată, nehotărându-se încă/ ce flacără s-aleagă: cea de sus ? Cea de jos ? (...)" (*Cursa de cai*) Poemul, în altă ordine, își modifică prozodia sau ideile, le întoarce pe dos ori le cumulează. Rezultatul ? O poezie modernă, unde totul e subtil, aproape neobservabil parodiat, pastișat, de la portretele homerice, monologurile shakespeareene, poezia urâtului fizic, fiziologic a lui Black, până la pădurea devastată pentru a deveni vioară sau căprioara lui Nicolae Labiș metamorfozată în gazelă pândită de tigru. Toate acestea acoperă afirmațiile critice din interiorul volumului: „În stilul său transparent și lipsit de ostentație, poetul ne face părtași la călătoriile sale în mit și viziune, în care (unde, n.n.) el calcă la fel de natural precum ar respira. Nu numai Troia și miturile grecești, dar și Păcală, Shakespeare, Horea, Maria Magdalena, etc. constituie materia liricelor sale... Dar ceea ce dă lumina cea mai specială și adâncă în poemele lui Radu R. Șerban este zona sa amplă în care (unde, n.n.) domină sentimentul rilkean al universului saturat de ecouri fragile, de semne ale unor vieți tainice ieșindu-ne în întâmpinare, sensuri doar în parte înțelese." (Ioana Ieronim)

Siderat, Valeriu Stoica se întreabă de ce poezia înaltă și subtilă a lui Radu Șerban nu are ecou, nu are urmași, nu are cititori, nu are și nu are. Fiindcă nu este difuzată, nu este cunoscută, este ocultată de ignoranță sau de alte interese, de alte nume. Cineva se întreba cândva, fără nicio ironie, dacă există mafii în poezie ? Există pretutindeni, inclusiv în folosirea rimei mine/tine/bine și declararea unicității dacă e vorba de poetul cutare cu pretenții de a prelua locul mitologic de întâi stătător în poezie al lui Eminescu.

Dacă ar urmări numai citatele alese de Valeriu Stoica în prefața „Când se naște-n lume poezia (metamorfoza perpetuă)", Editura Tracus Arte, ca să luăm un exemplu, care tipărește în colecțiile sale poezie contemporană, postmodernistă, douămiistă, ar avea prilejul să își demonstreze frumoasele servicii în difuzarea cel puțin parțială a operei unui magistru, nimic altceva.

Orice poet recunoscut, apreciat, premiat, introdus în manuale plătește un preț, pe care Radu Șerban nu l-a achitat și nici nu i se va întâmpla. Nu are datorii, mulți alții îi sunt datornici și acest fapt, totdeauna, costă.

Radu R. Șerban, „Puterea neștiută", opera poetică, 1985-1991, prefață și îngrijire de ediție de Monica Pillat, studiu introductiv de Valeriu Stoica, repere bio-bibliografice, amintiri de Domnica Șerban, evocare de Ioana Ieronim, Editura Baroque Books & Arts, București, 2018.

Dialog cu mine însumi și Cel Prea Înalt (I)

Gheorghe Dragomir

Dragă Cititorule,

Am plăcerea să-ți adresez invitația de a călători împreună într-un vehicul al cunoașterii care ne va purta prin labirintul întrebărilor pe care OMUL încă de la zămislirea lui miraculoasă și până astăzi și le pune. Unele răspunsuri le-a primit de la Cel Prea Înalt, transmise prin intermediul mesagerilor Săi, altele și le-a formulat singur în baza informațiilor culese din Pomul Cunoașterii și din Arborele Vieții.

„Dialogul cu mine însumi și Cel prea Înalt" este o incursiune în cele mai tainice unghere ale Ființei, unde se duce un război permanent pentru asumarea paternității ideilor și deciziilor, o ascensiune anevoioasă pe Scara lui Iacov pentru a atinge desăvârșirea spirituală și uniunea cu Tot.

Cine este Dumnezeu ? Cum și cine l-a născut ? Ce este viața ? Ce este răul ? De ce iubim și de ce uram ? Care este rostul civilizației umane și viitorul ei ?

Există forme de viață asemănătoare cu cele de pe Terra și în alte Universuri ?

Dacă există, cine le-a animat și le animă ?

Ce sunt entitățile superioare și de ce le solicităm ajutorul ? Există miracole ?

Temerile, suferințele, speranțele și uitarea sunt ele daruri și binecuvântări divine sau iluzii proiectate de mintea umană ?

Rugăciunea – cuvintele și gândurile tămăduitoare sunt mecanisme de funcționare a genei credinței ?

Omul-hibrid, robotul umanizat și Omul Hristic sunt în competiție pentru iubirea Marelui Arhitect al Universului ?

Întoarcerea la punctul zero, la locul natal, este chemarea pământului și un ultim popas înaintea Marii Călătorii a Sufletului spre adevărata sa casa ?

Iată câteva întrebări care mă frământă de peste o jumătate de veac, la care mă străduiesc să formulez răspunsuri ce pot fi considerate incomode sau provocatoare de către reprezentanții religioși. Însă acest demers este unul care caută ADEVĂRUL și este în dreptul fiecărui spirit, indiferent de orice constrângere impusă de vreun sistem, fie el și religios, spiritual. Să nu uităm că, Cel Prea Înalt, dincolo de alte Legi ale Creației a așezat una mai presus de orice – LIBERTATEA.

De aceea, cred că acest demers ar putea trezi în sufletele voastre unele îndoieli în privința răspunsurilor ce ne-au fost „servite" de școală, biserică, lecturarea unor cărți de istorie a spiritualității universale, știind că Omul are picurat în ADN-ul său gena credinței și a curiozității gustării din fructele Pomul Cunoașterii și al Vieții.

Vă invit deci, să reflectăm împreună la aceste probleme existențiale și să încercăm să descifrăm tainele Creației Divine și cele mai ascunse cotloane ale Ființei, mecanismele care declanșează ieșirea la lumină a latențelor sufletești individuale și colective.

În călătoria noastră, vom face recurs la scrierile sacre ale Orientului și Occidentului, dar și la rezultatul unor cercetări științifice care au dat răspunsuri la unele din întrebările formulate. De asemenea, dincolo de orice text scris, am permis ghizilor mei să mă îndrume în acest pelerinaj lăuntric.

Vă doresc dragii mei, să iubiți și să prețuiți Viața de aici și de oriunde.

Priviți spre lumina dătătoare de Viață, pășind astfel cu încredere în călătoria desăvârșirii voastre.

Autorul

29 ianuarie 2018

Doamne,

Creatorul Universurilor văzute și nevăzute, îndrăznesc, eu, să-ți dedic această lucrare, rugându-Te să fie Voia Ta cu mine și să-mi ierți nevolnicia și stângăcia întrebărilor și ghidează-mi pașii răspunsurilor ce le voi descoperi privind tainele Creației Tale !

Știu că sunt orb, de nu mă vei lumina în această călătorie fără sfârșit, ca cea a jidovului rătăcitor, pentru a ajunge la mântuire. Așa cum acesta nu s-a ostenit să ofere Fiului Tău Prea Iubit o cană cu apă în timpul Sfintelor Sale Patimi, când purta pe umerii Săi Crucea Răstignirii și povara păcatelor întregii lumi pentru a scoate întunericul din sufletele noastre împietrite, nici eu, păcătosul îndumnezeit prin Sfânta Taină a Botezului, nu m-am învrednicit să-mi spăl păcatele cu căința tare și adevărată.

De aceea, rogu-Te Doamne, să-mi acorzi răgazul de a-mi cunoaște mai bine sufletul, comoara cea mai de preț cu care ne-ai înzestrat la nașterea lumii și asupra căreia trebuie să veghem și să o îmbogățim permanent cu darurile Tale.

Te mai rog, Doamne, ca în această călătorie să-mi trimiți ghizii spirituali care să-mi îndrume pașii ca unui nou născut pentru a rămâne pe calea Adevărului și Divin și a Luminii Tale.

Așa, Doamne, îți sunt recunoscător că mă aflu în ocrotirea Maicii Preacurate care mă adăpostește sub acoperământul Său !

Voi lua acum toiagul de pelerin pe Terra și voi porni în această călătorie inițiatică cu speranța că cei care vor citi aceste rânduri se vor lumina și vor ieși din întunericul ignoranței și prejudecăților de tot felul.

I.

Într-o seară răcoroasă de mai, în peisajul magic al satului de la poalele Bucegilor, un bătrânel cu părul și barba ninse de trecerea anilor se uită la cerul înstelat căutând răspunsuri la întrebările ce l-au urmărit toată viața, imaginându-și răspunsurile ca într-un dialog – confesiune cu Cel Prea Înalt.

Susurul molcom al Ialomiței și concertul nocturn al greierilor l-au transpus într-o stare de meditație asupra măreției Creației Divine, a perfecțiunii și nemărginitei înțelepciuni a Tatălui Ceresc și a legilor care guvernează mecanismele de funcționare și evoluțiile universurilor, văzute și nevăzute și proiecția lor spre Terra și alte planete.

Prin fața ochilor bătrânului visător se perindau, ca pe un imens ecran, secvențe din viața sa bogată în evenimente presărate cu bucurii, necazuri, neîmpliniri, despărțiri dureroase de cei dragi... Acum a înțeles mai profund sensul fericirii. A descoperit că fericirea reprezintă de fapt nevoia sufletului de a se apropia din ce în ce mai mult de divinitate, oricând și în orice moment, nu doar atunci când nevoia îți arată neputința și e doar un strigăt de ajutor.

La acest ceas, când se îngână seara cu noaptea, sub lumina tainică a reginei nopții, delicată și plină de iubire, Luna, bătrânelul nostru își începe dialogul cu el însuși și cu Dumnezeu, care îl privește din înaltul cerurilor cu blândețe și bunăvoință.

– *Cine ești Tu Doamne ?*

Este întrebarea pe care de mic copil, iar apoi pe parcursul vieții și-a pus-o bătrânelul nostru.

Iartă-mă Doamne, dar îmi este greu să Te definesc și să Te încadrez în tiparele pământești, pentru că Tu ești: „Dumnezeu Atotsfânt, Atotînțelept, Atotputernic, Necuprins, încât nici o bunătate și nici o slavă nu-ți lipsește". (*Rugăciunea de duminică*).

Prin referirea la aceste calități divine, deja am îndrăznit să aduc discuția pe un teren minat al dogmelor bisericești, unde învățăturile Sfinților Părinți au stârnit pasiuni și au generat schisme prin interpretarea lor încă de la începuturile Creștinismului, dispute ce nu s-au stins nici până azi. Aceste schisme și eresuri sunt răni dureroase pe trupul Mântuitorului Nostru Iisus Hristos, rămânând nevindecate de atunci și până-n veac.

În aventura sa terestră, Sufletul meu a călătorit nu întâmplător în Orientul Mijlociu și în Extremul Orient, ci a fost voia Ta, Doamne, de a-mi oferi șansa gustării din Pomul Cunoașterii și al Vieții prin întâlnirile mele cu mistici creștini care trăiau în pustietatea munților Libanului și Siriei, cu Maeștri sufi, adevărați păzitori ai învățăturilor Islamului din Maroc, Egipt, Yemen, Etiopia, cu călugări budiști, misionari catolici și înalți demnitari ai Curiei romane, dar și călugări ortodocși români, duhovnici ai neamului românesc și înalte fețe bisericești ale clerului ortodox român.

Aceste întâlniri binecuvântate m-au făcut să înțeleg că OMUL, indiferent de rasă sau religie, are picurat în ADN-ul său gena credinței și dumnezeirii. Este parte a TOTULUI, având propria reprezentare a Cine ești Tu Doamne. Însă toți acești credincioși ți-au atribuit denumiri în armonie cu vibrația comunității și a pământului lor strămoșesc.

De aceea, Te rog Doamne să nu te superi că Te-au numit în multe feluri și întruchipări, pentru că Tu însuți iubești unitatea în diversitate și ai dat omului înfățișări și religii în diferite culori, că florile multicolore din Grădina Edenului.

Cred că nu întâmplător mi-ai scos în cale și francmasonii, cu filiații la diverse ordine și obediențe, care venerau propria divinitate, pe Marele Arhitect al Universului, iar în narcisismul lor drept idol pe Lucifer, cel alungat de lângă tronul Ceresc pentru păcatul trufiei și neascultării.

Toate aceste popasuri spirituale le consider a fi fost pentru mine o testare a statorniciei credinței în Dumnezeu cel Adevărat și o călătorie în profunzimile Sufletului pentru a mă cunoaște mai bine, dar și o înălțare cu mintea la ceruri pentru a mă bucura de fața Ta.

Îți mulțumesc Doamne pentru aceste daruri și-ți voi mărturisi ce se spune aici pe pământ despre Cine ești și dacă cu ADEVĂRAT există.

Știu că ochiului Tău Atotvăzător și Atotcunoscător nu a putut să-i scape aceste lucruri, dar încerc acest demers pentru semenii mei care nu au avut șansa să atingă nivelul învățăturilor și tainelor Tale, transmise prin mesagerii divini popoarelor lumii.

La întrebarea: Cine ești Tu Doamne ?, Ai răspuns lui Moise pe muntele Sinai când i-ai dăruit Cele Zece Porunci, piatra unghiulară a religiei monoteiste a lui Israel, devenit Codul etic și moral al întregii umanități, în formulări specifice fiecărui popor. Atunci Te-ai arătat lui Moise sub forma rugului aprins, avertizându-l că pentru a păși pe acel loc sacru trebuie să-și lepede sandalele. Atunci când i-ai spus lui Moise: „Eu sunt cel ce sunt", am înțeles, Doamne, că vei rămâne necunoscut în esența Ta, că ești ființă veșnică și Aceeași, fără putința de a ști ce este Dumnezeu în natura Sa.

Am înțeles că această taină nu poate fi pătrunsă de Om niciodată, în ciuda rezultatelor spectaculoase la care vor ajunge științele și noile tehnologii bazate pe Inteligenta Artificială. De altfel, îmi amintesc că Vechiul Testament ne atrage atenția că: „Omul nu-l poate vedea pe Dumnezeu, rămâne o taină nesfârșită", însă prin întruparea Fiului Său iubit (adică prin *kenoza*), Domnul Nostru Iisus Hristos, Dumnezeu și-a arătat fața și a refăcut chipul pierdut prin decăderea lui Adam, Eva și Cain și a păcatelor noastre de-a lungul evoluției umane.

Pe muntele Tabor, sfinții apostoli Petru, Ioan și Iacov, ca și proorocul Ioan Botezătorul, au văzut lumina care sălășluia în Hristos și atunci au avut revelația Dumnezeului Unic în trei fețe: Tatăl care vorbește, Fiul care strălucește în slavă și Duhul Sfânt care acoperă cu norul luminos. Acest moment al schimbării la față este descris de cei trei apostoli astfel: „Hristos strălucea ca Soarele și nu că El era luminat de Soare. Această lumină este fără umbră, căci ea este de natură divină, creată de Dumnezeu, energie necreată. Energia divină vine de la Dumnezeu de la începuturile veacurilor, de la Acela pe care-l numim în rugăciunile noastre Soarele Dreptății, Iisus Hristos." Tot la această întâlnire de pe muntele Tabor s-a auzit din „înălțimea Slavei un glas ca acesta care a venit către El. Acesta este Fiul Meu Cel Iubit întru care am binevoit".

Profetul Iesiahu (Isaia), a cărui activitate este consemnată în perioada 740-690 î.H., vorbește despre Tine ca fiind: „esența spirituală supremă care semnifică, de fapt, dreptate universală și divinitate universală". Tot profetul Isaia arăta că „Dumnezeu se află în două ipostaze: iminentă (biciuiește moravurile moderne, diriguiește politica de stat și înfăptuirile terestre ale tuturor pământenilor, este deci un legiuitor suprem dătător de norme obligatorii pentru toți pământenii și pentru El) și transcendentă (adică Dumnezeu se află în altă lume decât cea a cerurilor și pământurilor, căci El este Creatorul lor."

Am înțeles, Doamne, că ești Spirit Universal, departe de noi, impenetrabil, dar Atotputernic, putere pe care noi nu o cunoaștem în sine, ci prin efectele ei asupra noastră. Deși ești departe de noi, totusi ești aproape, ne

(continuare în pag.17)

(urmare din pagina 16)

însoțești atât pe parcursul vieții pe Terra, dar și dincolo de ea, depinde de noi să ne apropiem de Tine.

Cu ocazia unor misiuni efectuate în țări din Asia am avut privilegiul ca în discuții cu oficialități politice, dar și cu oameni de cultură și călugări budiști, să înțeleg modul în care ei vorbesc despre Tine. Am fost surprins de profunzimea descrierilor și de bogata simbolistică ce nu pot fi egalate de viziunea celor din Occident.

Studiind lucrarea lui Lao Tse, „Tao te King" (Cartea Cărării Vieții și a Virtuții), îmi revin în minte că Te descrie: „Primul Tao nu se vede, se numește Invizibil; Ascultându-l nu se aude, se numește HI-fără grai; Pipăit nu se simte, se numește UEI-materie. Aceste trei însușiri sunt de nepătruns, ele întocmesc Unitatea. Mai presus de Tao nu este lumina, dedesubt nu este umbră. E veșnic și fără nume. Duce lucrurile în neființă. Este forma fără formă, o întruchipare fără chip. Este taina de nepătruns. Nu i se vede nici față, nici spatele, este infinit."

Iar în cap. XXV, continuă: „Înainte de Cer și Pământ există o singură substanță, o ființă fără formă. O ! Calm imaterial ! El singur există și rămâne fără schimbări. Pătrunde pretutindeni, liber de orice mărginire. Din puterea Lui își trage obârșia Cerul și Pământul ! Nu-i știu numele, îi spun Cărare: Tao."

În cap. XXX, concluzionează: „Iată lucrurile care dintr-un început primiră Unitatea. Prin Unitate, Cerul avu neprihănirea; Pământul stabilitatea; Spiritul conștiința; Golul avu plinătatea."

Rămânând în această zonă geografică, mi-am amintit de hinduși, care, în cărțile sacre, Vedele, descriu măreția Ta, Doamne și a naturii Tale. Se vorbește despre: „Agni, foc divin, agentul cosmic, principiul universal. El naște zei, organizează lumea, produce și conservă viața Universului; este puterea cosmogonică. Este eternul masculin creator, Spirit pur, iar Soma – eternul feminin, sufletul omenirii, matricea tuturor lucrurilor vizibile ochiului. Unirea celor doi constituie Ființa Supremă, esența lui Dumnezeu, care se sacrifică perpetuu, devenind punctul vital al tuturor funcțiunilor din natură și conține în germen doctrina teozofică a evoluției lui Dumnezeu în lume, sinteza ezoterică a politeismului și monoteismului."

În esența doctrinei brahmanice, „Upanișade", se prezintă faptul că: „Cel care creează fără încetare lumile este Triplul El Brahma (Tatăl), Maya (Mamă), Vishnu (Fiul), adică Esența, Substanța, Viața. Fiecare îi conține pe ceilalți doi și toți trei sunt Cel Infailibil. „Iar în Baghavadgita se vorbește astfel: Tu porți în tine un prieten divin pe care nu-l cunoști. Căci Dumnezeu locuiește în interiorul fiecărui om, dar puțini îl găsesc."

Toate aceste descrieri în simboluri ne arată, Doamne, cât ești de iubit de oameni, Creația Ta cea mai de preț și paleta plină de culoare și înțelepciune în care Ești perceput.

Îmi amintesc cu emoție, Doamne, despre două misiuni efectuate în Egipt, prilej cu care am avut șansa să vizitez Sfinxul și Piramidele, monumente ce m-au dus cu gândul la lucrarea lui Arthur Wegall despre viața faraonului Amenofis IV, cunoscut sub numele de Akenaton, care a trăit în mileniul II î.Hr.

În această lucrare se vorbea despre viziunea faraonului privind zeul Aton, considerat a fi Dumnezeu: „Intangibil, invizibil, omniprezent; este în același timp Tata și Mama tuturor oamenilor, El se face simțit și înțeles prin lumina Soarelui care pătrunde peste tot. Și totuși, Aton nu este Soarele, ci doar energia nedefinită ce se ascunde dincolo de Soare, izvorul forței vitale care ajunge pe pământul nostru datorită căldurii sale și face să existe totul. EL este o esență pur spirituală în care sălășluiește Binele, de asemenea Adevărul, Iubirea și Fericirea totală... Aton nu are chip de om, nici o altă înfățișare, iar noi nu-l putem reprezenta într-o statuie sau icoană..."

Religia lui Akenaton avea drept simbol discul solar, de la care porneau raze ce se întindeau, întocmai ca niște brațe, terminate cu o mână mângâietoare. „Faraonul Akenaton a lăsat posterității multe imnuri dedicate lui Dumnezeu-Aton, religia sa fiind precursoarea monoteismului. Unul dintre cele mai emoționante imnuri dedicate lui Aton și înscris pe sicriul său din aur, sună astfel:

„Eu respir proaspăta suflare care iese de pe buzele Tale. Contemplu în fiecare zi frumusețea Ta. Dorința mea este să-ți ascult glasul dulce, ca vântul Care vine din Nord și fie ca viața să-mi revigoreze mădularele prin dragostea ce mi-o porți. Dă-mi mâna care ține în ea sufletul Tău, ca să primesc și eu să trăiesc prin EL... Cheamă-mă în veci pe nume, iar eu nu voi înceta să-Ți răspund."

O asemenea descriere plină de sensibilitate și emoție, care este o mărturisire a credinței și iubirii necondiționate față de Tatăl Ceresc, găsim mai rar în scrierilor Sfinților Părinți ai Bisericii Creștine !

Rămânând în zona Orientului Mijlociu Extins aș dori să aduc în atenție referirile la natura Ta, Doamne, cuprinse în „Avesta", Cartea sacră a zoroastrienilor. Aceste scrieri, așternute pe 1200 de piei de vițel și legate cu inele de aur, vorbesc despre: „Un loc numit Eden și un loc numit Iad și că Dumnezeu este Duh căruia oamenii trebuie să i se închine în Duh și Adevăr." În secolul V î.Hr., Zoroastru vorbea despre Dumnezeu că: „Este Dătătorul tuturor lucrurilor bune și desăvârșite", iar despre învierea din morți și nemurirea Sufletului spunea că: „Cei ce cred în Dumnezeu nu vor pieri, ci li se va da viața veșnică". „El a creat toate făpturile spre bunătate, care este și Voia Lui și este necesar, de obicei, să se împlinească."

Hermes, într-un dialog cu discipolul său Asklepios, aduce noi elemente, mai explicite, pentru a Te defini, Doamne, Cel ce nu poți fi definit... „Nicio gândire omenească nu poate să-l înțeleagă și nicio limbă să-L descrie. Acesta este incorporal, invizibil, fără formă și nu poate fi perceput cu simțurile noastre. Acesta este etern și nu ar putea fi măsurat cu linia scurtă a timpului. Dumnezeu este inefabil. El, poate, este adevărat să comunice câtorva aleși facultatea de a se ridica deasupra lucrurilor naturale pentru a pătrunde câteva din razele perfecțiunii supreme, dar aceștia nu găsesc deloc cuvinte pentru a traduce într-o limbă vulgară materialitatea viziunii care îi face să tresară. Ei pot explica umanității cauzele secundare ale creațiilor care trec prin fața ochilor lor ca imagini ale vieții universale, dar cauza primară rămâne ascunsă privirilor și nu o vom înțelege decât prin moarte."

Înțeleptul din Samos, Pitagora, meditând la legile imuabile ale Universului și la mistica numerelor care reprezintă simfonia magică a mișcării sferelor, vorbește în cartea sa „Vers dores" despre Dumnezeu arătând că: „Popoarele sunt ceea ce le fac zeii lor, dar zeii nu se fac cunoscuți decât celor care îi cheamă. Ce este Apollo ? Este verbul Dumnezeului unic, care se manifestă veșnic în lume. Adevărul este sufletul lui Dumnezeu, corpul Său de lumină... Dumnezeu este armonia Universului... Fără razele Sale, nimic măreț nu se face pe pământ. Cum magnetul atrage fierul, atragem și noi inspirația divină..."

Heraclit din Efes, filozof grec presocratic (535-475 î.Hr.), arăta că: „Logosul, ceea ce oamenii dintotdeauna sunt incapabili să-L înțeleagă, este ordinea divină. El a existat și va exista totdeauna. Omul, acaparat de preocupările sale materiale, nu se preocupă să-i priceapă sensul, iar Clement din Alexandria, în lucrarea „Fragmente 30", vorbește despre „Focul sacru care este Principiul tuturor lucrurilor și acest foc este de asemenea Logosul Universal, noțiune comună tuturor, a cărui armonie este rezultatul tensiunilor și opoziției care constituie realitatea."

Ian Potocki spunea că: „Dumnezeu-Unul este în toate și toate sunt în Dumnezeu, așadar temeiul întregului univers fiind Dumnezeu, temeiul creației este verbul originar și dacă la început a fost Cuvântul și Universul a proliferat Cuvântul, atunci anumite cifre și combinații de cifre, litere și cuvinte, trebuie neapărat să-și subordoneze acea parte din Univers pe care o numește... Este vorba de Cuvântul mistic, originar. A afla acest nume înseamnă a distinge esența de aparență, iar puterea este Esența"...

Ajungând în acest punct al monologului-dialog, am văzut, Doamne, diversitatea reprezentărilor care Ți-au fost atribuite de-a lungul zbuciumatei evoluții a umanității: Focul Sacru al Universului, Inteligenta Supremă, Duhul Universului, Tao s.a., însă eu Te percep ca fiind Energie vie necreată, dătătoare de viață, vibrația iubirii, bunătății, perfecțiune; Tu ești timpul fără început și sfârșit, Tu ești în toate și toate sunt în Tine, Tu ești Sufletul Universului și muzica sferelor, ești Marele Arhitect al Universului care creează fără de sfârșit noi universuri și menține Ordinea și Armonia în Ceruri și pe Pământuri. Tu ești Cel ce Ești ! Ești Conștiința Universului picurata în ADN-ul tuturor ființelor văzute și nevăzute.

Eu Te văd în fiecare răsărit de soare, în apusul soarelui când ne îmbrățișezi cu razele Tale blânde, luându-Ți rămas bun și invitându-ne să admirăm lumina plină de magie și tainice visuri a mândrei Luni. Te văd în firul de iarbă căruia i-ai dat puterea de a străpunge scoarța pământului în dorința lui de a se bucura de lumina Ta dătătoare de viața veșnică. Tu Ești „sâmburele lumii" cum Te descrie marele poet-filozof al umanității, Mihai Eminescu.

Fără a abuza de răbdarea Ta, care este fără margini, am să-Ți povestesc un vis care m-a pus serios pe gânduri și mi-a deschis noi orizonturi în devenirea mea spirituală.

Eram la casa de la țară din comună Moroeni (iunie 2016). Am visat că mă aflam într-un loc care nu semăna cu niciun peisaj pământean, într-o imensă sferă transparentă de unde vedeam în jurul meu steluțe multicolore. Mă simțeam ușor și într-o stare de beatitudine pe care nu am mai trăit-o vreodată. Eram fericit și mă minunam de frumusețea ireală a acelui loc și de liniștea și armonia ce mă înconjura. La un moment dat, din trupul meu a ieșit o sferă ca un balon de săpun prin care vedeai luminițe ireale. Interesant că din acel balon au ieșit alte balonașe care urmau un traseu linear. La un moment dat am realizat că balonașul ieșit din corpul meu era Sufletul, care s-a multiplicat în alte suflete formând acel lanț de balonașe. Eram fericit urmărind călătoria acelor suflete multiplicate care se îndepărtau de mine, dar, dintr-o dată am realizat că nu mai știam care dintre acele suflete este cel care îmi aparținea și cu voce tare m-am întrebat, cum am să-l recunosc la reîntoarcerea sa din călătorie, reproșându-mi, tot cu glas tare, că ar fi trebuit să-i fac un semn distinctiv pentru a-l recunoaște. Din spatele meu s-a auzit o voce puternică, dar plină de blândețe, care mi-a spus: „Nu te îngrijora, că atât sufletul tău, cât și celelalte suflete se vor întoarce în același loc, acasă..." Glasul respectiv era ca un ecou fără să indice existența unei persoane în jurul sferei în care mă aflam. Glasul venea din exteriorul locului în care mă aflam. M-am trezit reconfortat și am putut reține acest vis pentru a-l așterne pe hârtie.

Interesant este că acest vis și altele de acest fel, sau care anunțau o premoniție, s-a produs în perioada Postului Mare, când trupul și sufletul au intrat într-un proces profund de purificare, prin post și rugăciune neîncetată. Atunci am realizat că sufletul meu, ca al tuturor ființelor umane, fac parte din Sufletul Universului, iar la moartea fizică acestea se vor întoarce la adevărata lor casă pentru a se uni cu Totul de unde au plecat în călătoria spre pământ.

Am mai înțeles, Doamne, că ești transcendent, adică aparții altei lumi, deci, înseamnă că ești dincolo de Terra, deci ești extraterestru. Această afirmație ar putea șoca mediul ecleziastic și nu numai, însă așa cum am văzut în scrierile sacre, Omul nu poate înțelege sau descrie Măreția Slavei Tale (atunci când Ți-ai făcut apariția sub diverse forme – teofanii), deci, accepțiunea cuvântului extraterestru (în afara spațiului terestru), are conotații diferite în limbajul de pe Terra, fiind inventat de oamenii de știință și astronauți când s-au referit la existența sau inexistența unor „civilizații" din afara spațiului terestru.

Mai în glumă, mai în serios, mai devreme sau mai târziu, s-ar putea ca tot oamenii de știință sau ezoteriștii să aducă unele precizări fundamentale și să arunce o nouă lumină în formularea acestui termen.

Eu, Doamne, Te simt, acum că Te cunosc.

Indiferent de toate aceste forme de decodificare, aceste reprezentări ale celor Te-au văzut cu ochii sufletului și prin înălțimea minții lor, Doamne, eu te simt. Deci, ce sunt eu ești și Tu și ce ești Tu sunt și eu, nu-i așa ? Cred că în fiecare zi și Tu și eu ne putem pune întrebarea, azi cine suntem ?

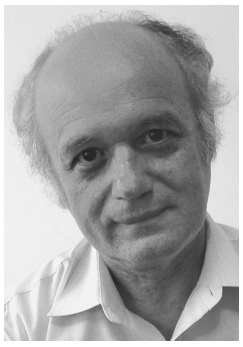
Azi ce aspect, ce formă, ce reprezentare dorim să experimentăm, împreună, ca un Tot, Doamne ?

La poalele muntelui se așează un aer proaspăt, dar rece. Bătrânelul, cu un zâmbet larg pe față că și-a răspuns azi la întrebare, mulțumi Cerului Înstelat pentru călătorie și încet, încetișor, s-a retras în culcușul cald și primitor al căsuței sale.

Mâine, Doamne, iar bat la ușa ta, chiar îți fac o vizită dacă îmi permiți, pentru că o nouă curiozitate am: Unde ești Tu, Doamne ? Unde stai ? Unde e casa Ta ?

(Extras din volumul în curs de apariție la Editura Sud)

Reviste, reviste...

Emil Păunescu

La sfârșitul anului 2018 a apărut la Giurgiu un nou periodic, intitulat **„Vlașca. Istorie – cultură – civilizație”**. Era organul de presă al filialei județene a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”. Filiala cu pricina funcționase cu sincope începând din 2006 și – după o perioadă de dezorganizare – fusese refăcută în anul Centenarului, când își obținuse și personalitatea juridică. Fondator și redactor-șef al revistei a fost de la început prof. univ. dr. Ștefan Păun, în același timp „senior-editor” împreună cu col. (r) Tudor Cristea, președintele filialei. În jurul lor erau anunțate forțe intelectuale serioase, grupate în „Consiliul de coordonare editorială” și în „Consiliul științific”. Primul număr avea 150 de pagini, un al doilea tom apărând ca număr dublu în 2019, cu 196 de pagini. Ambele volume au fost realizate „pentru cinstirea eroilor care au înfăptuit Marea Unire din 1918", tipărirea primului fiind finanțată de Primăria comunei Schitu, iar a celui de-al doilea de Consiliul local Slobozia. În numărul de debut jumătate din paginație reprezintă articole semnate de Ștefan Păun, iar o cincime sunt cele semnate de Tudor Cristea, dintre ceilalți autori fiind menționabili arhivistul Ion Bălan și muzeograful Mircea Alexa. În următorul număr – cel dublu – prezența lui Ștefan Păun a crescut la 70%, iar cea a lui Tudor Cristea s-a diminuat puțin (însumând circa 30 de pagini). Ca și prin alte locuri, între conducătorii revistei și ai filialei au apărut disensiuni, la mijloc fiind atât probleme de ordin financiar, cât și orgolii exacerbate, despărțirea lor devenind inevitabilă. În lumea divorțurilor s-ar fi vorbit despre… nepotrivire de caracter.

Istoricul giurgiuvean Ștefan Păun și-a privatizat creația, a continuat revista de unul singur, cu periodicitate semestrială, astfel că în 2020-2022 au apărut încă cinci numere, totalizând circa 560 de pagini. Asumându-și să fie „factotum” (fondator, director, redactor-șef, principal autor, ba și tehnoredactor !), el și-a luat o responsabilitate prea mare, în detrimentul calității. Contribuția proprietarului revistei este în continuare bogată și variată, el semnând articole care pun în circulație informații, documente și ilustrații despre Vlașca și oamenii ei, unele inedite ori puțin cunoscute. Rămâne just militantismul său pentru importanța toponimului Vlașca în istoria și cultura națională. Tematica articolelor lui merge de la istorie militară (evenimente, eroi și monumentele lor) la instituții și personalități (între care Vasile Iepurescu, Nicolae Droc-Barcian, Ioan Peretz și Nicolae Bălănescu), de la folclor și mediu (Valea Câlnistei) la proiecte școlare și semnale editoriale. Nu intenționăm aici a recenza materialele publicate, dar nu ne putem abține de la semnalarea unor regretabile confuzii, cum sunt cele dintre simbol și „cruce” paleocreștină ori cea dintre tatăl și bunicul juristului Peretz.

Principalul colaborator al ultimelor cinci numere este prof. dr. Ion Bălan, care acoperă mai mult de jumătate din paginația lor cu patru articole despre Giurgiu și giurgiuveni în primul război mondial, dar și cu două contribuții interesante în ultimul număr (despre elita politică locală în interbelic și despre mitropolitul Tit Simedrea). Redactorul-șef a încercat să atragă și alți colaboratori, dar aportul acestora este palid, cu excepția celui al fiicei sale (conf. univ. dr. Elena Manolache), care a publicat trei articole despre casele țărănești din zonă, însoțite de multe fotografii.

Urăm succes în continuare acestei publicații vlăscene, sperând să crească valoric în viitor cu ajutorul unui tehnoredactor profesionist și cu cooptarea atât de necesarului corector !

*

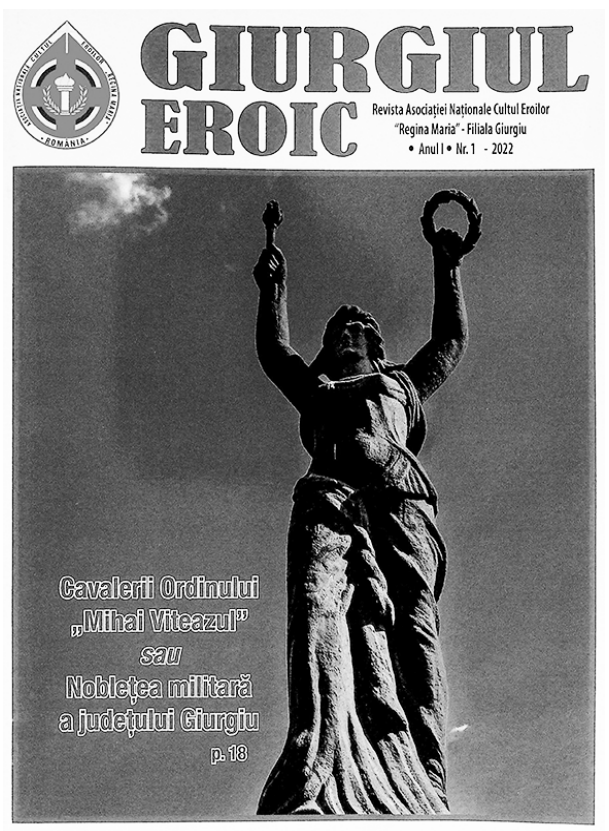
Între timp a apărut și revista **„Giurgiul Eroic”** (an I, nr. 1, 2022), publicație a filialei Giurgiu a A.N.C.E.R.M., având-l redactor-șef pe col. (rtg) Tudor Cristea. Remarcăm dintru bun început că avem de-a face cu un periodic mai echilibrat decât antecesorul și calat strict pe profilul organizației. Între cele 50 de pagini ale primului număr grupajul cel mai important este intitulat *Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul” sau Noblețea militară a județului Giurgiu*, documentar semnat de redactorul-șef și de col. (r) Niculae Gheorghe. În privința conținutului revistei este de apreciat deopotrivă readucerea în memorie a unor nume cunoscute (precum foștii militari Horea Popescu și Gheorghe Netejoru ori scriitorii Mircea Dem. Rădulescu și Nicolae Crevedia), dar și dreptatea postumă făcută unor eroi uitați (Traian Enea din Dăița, Croitoru din Gostinu, Marin Ruse din Slobozia, Constantin Muscalu din Oinacu ș.a.). Meritorie este și rubrica „Vitrina cu cărți”, care menționează volume apărute sub egida Bibliotecii județene „I. A. Bassarabescu”, la Editura Episcopiei Giurgiului și la Editura Rawex Coms.

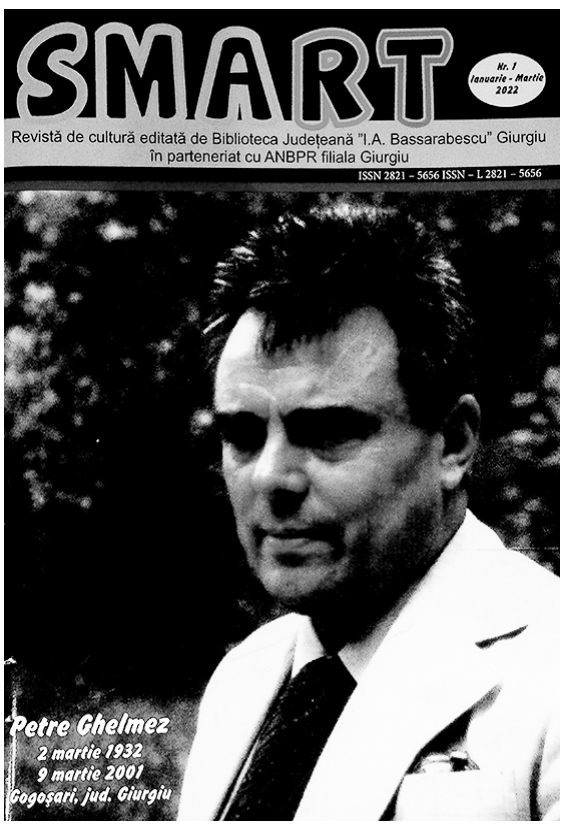
Reușita acestui prim număr se datorează, în bună măsură, și sprijinului acordat de colonelul în retragere Dumitru (Dan) Roman și de generalul Grigore Buciu – condeie reputate pe plan național – ofițeri superiori legați sufletește de meleagurile județului nostru. El a apărut (asemenea numărului 2-3 din revista „Vlașca…”) cu contribuția financiară a Primăriei comunei Slobozia, localitate unde primarul și Consiliul acordă atenția corectă trecutului și eroilor, exemplu demn de urmat și de alte administrații locale.

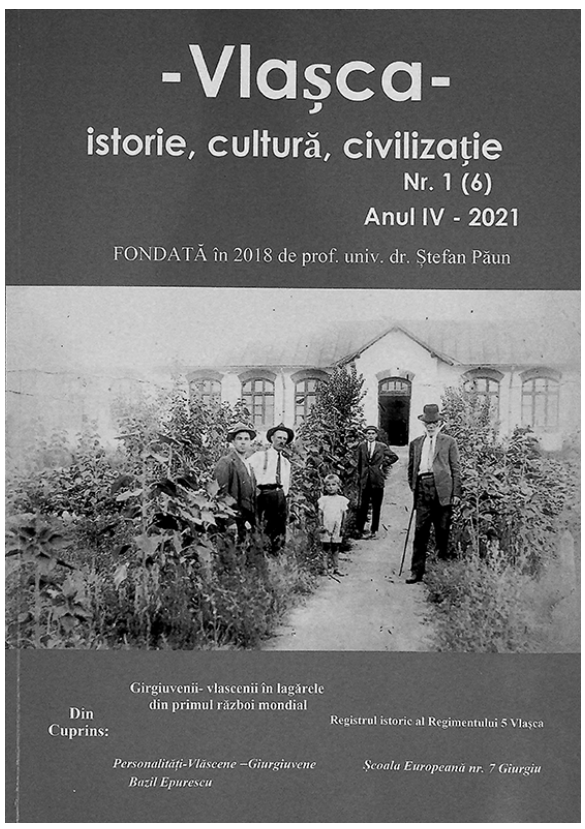
*

În rețedința județului avem și o nouă revistă de cultură trimestrială, intitulată **„SMART”**, editată de Biblioteca Județeană, în parteneriat cu ANBPR filiala Giurgiu. Nefiind anglofil, mă abțin a comenta numele ales, dar sper să aibă mai mult succes decât predecesoarele „Libris” și „Jurnal de literatură”. Au apărut până acum primele două numere, având pe copertă chipurile a doi scriitori giurgiuveni (Petre Ghelmez, respectiv Emil Gulian). Ele au 36, respectiv 40 de pagini, tipărită pe o hârtie elegantă și bogat ilustrate. Periodicul se dorește pe de o parte o oglindă a celor mai importante evenimente din viața instituției, iar pe de altă parte caută să popularizeze biblioteci mari (de la Washington și Oslo) și mici (de la Vărăști și Bolintin Vale), scriitori (cei de pe coperți, dar și Alex Ștefănescu), bibliotecari (Nicu Andrei de la Adunații Copăceni). Pe lângă personalul propriu, articolele sunt încredințate și unor colaboratori, condeie cunoscute (Petre Crăciun, Gelu Brebenel, Emil Talianu).

Nu putem încheia scurta noastră incursiune printre noile reviste giurgiuvene fără a divulga decizia colectivului științific de la Muzeul județean „Teohari Antonescu” de a relua editarea revistei de popularizare **„Clio”**. Noua serie a periodicului, preconizat trimestrial, urmează să debuteze chiar la sfârșitul acestui an, dar mă abțin de a dezvălui mai multe, fiind implicat în elaborarea primului număr. Sperăm să revenim anul viitor cu știri pozitive…

O revistă de istorie culturală – „VLAȘCA, ISTORIE, CULTURĂ, CIVILIZAȚIE”

Nicolae SCURTU

La Bujoreni, din ținutul Vlașca de odinioară, universitarul, istoricul și cărturarul Ștefan Păun (n. 1 ianuarie 1952, com. Toporu, jud. Giurgiu) concepe, elaborează, cu unii dintre confrații săi, și tipărește o excelentă publicație, de ținută occidentală, având ca titlu omonimul fermecătorului areal istoric și geografic – „Vlașca, istorie, cultură, civilizație”.

Întâiul număr a apărut în anul 2018, iar de atunci până acum s-au imprimat zece *caiete* ireproșabile sub raportul conținutului, iconografiei, graficii și, evident, al formatului.

Istoricul Ștefan Păun, pe care-l cunosc de mai bine de patru decenii, autor al unor monografii și studii fundamentale privind istoria locală, este prezent și cercetează în marile biblioteci și arhive din București, Iași, Cluj, Giurgiu și din alte orașe și târguri, unde intuiește și știe că va găsi documente, manuscrise, epistole, autografe, cărți rare și foarte prețioase referitoare la Giurgiu, Vlașca, Ilfov și împrejurimi.

Contribuțiile, cercetările, studiile, articolele și notele publicate în numerele 7 din anul 2021 și 8 din anul 2022, demonstrează, în chip elocvent, valoarea și ținuta științifică a subiectelor și abordărilor propuse.

Câteva dintre contribuțiile științifice ale istoricului Ștefan Păun se remarcă prin maturitatea și, evident, obiectivitatea temelor pe care le-a cercetat – *Casele Naționale – o creație a ofițerilor din Primul Război Mondial. Activități de promovare a culturii locale (în colaborare cu prof. drd. Florentina Roxana Roșu), O lume uitată din Vlașca. Simbolul peștelui pe o cruce din Vlașca, dovadă a creștinismului în această zonă din primele veacuri,* la care se adaugă paisprezece facsimile edificatoare, *Un învățător erou din Vlașca, mort în al II-lea Război Mondial în URSS – Constantin Anastasie – Trestenicu – Tomulești, Registrul istoric al regimentului 5 Vlașca și răscoalele țărănești din județul Vlașca, Un concurs de agricultură în județul Vlașca în anul 1882, Nicolae Crevedia, un nou volum din manuscrisele scriitorului, Un giurgiuvean – Scipione Șerbănescu – a doborât un dirijabil german în Primul Război Mondial, Concepția prof. Nicolae Droc Barcian despre rolul profesorului, familiei și comunității locale în pregătirea elevilor și, desigur, Stoienești o comună unde s-a născut balada lui Oprișan.*

Remarcabil este și studiul despre *Generalul Berthelot și orașul Giurgiu* datorat lui Ion Bălan, specialist în arhivistică și alte discipline auxiliare ale istoriei.

O contribuție, cu totul specială, este cea a universitarei Elena Manolache – *O locuință țărănească din perioada interbelică, din comuna Bujoreni, fostă Costieni, județul Vlașca, model al artei meșteșugărești a zonei,* însoțită de câteva facsimile convingătoare.

Revista „Vlașca, istorie, cultură, civilizație” apare bianual și fiecare număr are câte o sută de pagini.

Directorul acestei publicații, prof. univ. dr. Ștefan Păun și colaboratorii săi, prin imprimarea acestei reviste de istorie culturală locală contribuie, esențial, la buna și corecta înțelegere a devenirii noastre în timp și la semnificația *toposului* pe care-l ocupăm în Europa.

Este una dintre cele mai prețioase publicații de acest fel din România, iar dezideratele celor ce o supervizează sunt demne de luat în seamă și de a fi urmate, cu fidelitate, de cei ce vin.

Expresia cronicarului, conform căreia „Nasc și în Giurgiu și în Vlașca oameni, idei și opere”, se adevărește a fi perfect valabilă.

Firide basarabene

Însemnări despre Ludovic Dauș și Basarabia

Nicolae SCURTU

Biografia și bibliografia poetului, prozatorului, dramaturgului, publicistului, traducătorului și memorialistului Ludovic Dauș (n. 19 septembrie 1873, Botoșani – m. 17 noiembrie 1954, București) se întregesc prin cercetările și contribuțiile istoricilor literari Iurie Colesnic[1], Mihai Cimpoi[2] și Victor Durnea[3], care au demonstrat valoarea estetică a unora din nuvelele și romanele sale.

Un timp, relativ de scurtă durată, a fost prezent în Chișinău, metropola Basarabiei, fiind numit director al Teatrului Național din acest oraș și, de asemenea, a colaborat la unele reviste și ziare, precum *Lumina poporului*, care s-a tipărit, doar, într-un singur număr, din 27 aprilie 1924 și în *Gândul neamului* (1924-1928).

Se cuvine să menționez că în aceste publicații, Ludovic Dauș se afla într-o companie onorantă, precum Ștefan Ciobanu, Pan Halippa, Cezar Petrescu, Cincinat Pavelescu, Sandu Tudor, Nicolae Dunăreanu, Șt. A. Berechet și, desigur, alții.

În calitate de director al Teatrului Național din Chișinău a pus în scenă câteva piese ale scriitorilor din România, printre care și *Sarmală, amicul poporului* a lui Nicolae Iorga.

Epistola pe care o restitui acum, întâia oară, demonstrează, fără echivoc, diligențele întreprinse de Ludovic Dauș, prețuirea de care se bucura cel mai învățat istoric al românilor din toate timpurile și dorința *expresă* de a-l asculta pe incomparabilul profesor și cărturar cu prilejul unei conferințe ce urma să o susțină la *Ateneul Român* din Chișinău.

Intelectualii din acele vremuri izbuteau să învingă cerbicia, vremelnicia timpului și împotrivirea unor oameni, pentru a realiza ceea ce își propusese cu un entuziasm atât de pur și sincer.

*

TEATRUL NAȚIONAL
CHIȘINĂU
Cabinetul Directorului
[Chișinău], 1 octombrie 1924

Mult stimate domnule Iorga,

Fixasem premiera piesei d[umnea]v[oastră] pentru marți, 7 octombrie. V-am scris imediat vestindu-vă și rugându-vă să veniți, dacă se poate, la premieră și, eventual, să țineți o cuvântare.

Am așteptat răspunsul d[umnea]v[oastră] și nu ne-a sosit.

Cum vă scrisesem în timpul când erați prin Polonia, bănuisem că scrisoarea s-a rătăcit.

D[omnu]l general Rudeanu ne vestește că veți ține o conferință pentru Ateneul din Chișinău. *Poate premiera piesei d[umnea]v[oastră] ar putea coincide cu data când veți ține acea conferință.*

De aceea, am amânat premiera piesei *Sarmală* pentru a ne pune de acord cu Ateneul, care și-a convocat membrii pentru 10 octombrie ca să discute și să fixeze data conferințelor, luând și avizul d[umnea]v[oastră].

Deci data premierei piesei d[umnea]v[oastră] rămâne să se fixeze de acum înainte.

V-aș rămâne îndatorat dacă ne-ați anunța din vreme când ați fi liber pentru ca în discuția noastră cu Ateneul să putem tranșa chestiunea.

Primiți expresiunea sentimentelor mele de respectuoasă iubire.
Ludovic Dauș
Notă:

Originalul acestei epistole, necunoscute, se află la Biblioteca Academiei Române, *Corespondență primită de Nicolae Iorga. Volumul* 320. *Partea a 2-a,* f. 430r.

Ludovic Dauș

[1] Iurie Colesnic, *Basarabia necunoscută. Volumul 2*, Chișinău, Editura Museum, 1997, p. 62-65.
[2] Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2009, p. 76.
[3] Victor Durnea, *Ludovic Dauș*. [*Fișă de istorie literară*] în *Dicționarul general al literaturii române. Ediția a 2-a revizuită, adăugită și adusă la zi.* [*Volumul 3*], *D–G*, București, Editura Muzeului Literaturii Române, 2017, p. 78-80 + *1 foto bust Ludovic Dauș.*

Lumea așa cum este

Vasile Szolga

Antibiotice

Revenite de la dentist, nepoata se adresează bunicii, care, în vârstă, nu prea aude și nici aparat de auzit nu vrea să poarte: „Ce maică, să port eu așa ceva în ureche de parcă aș fi surdă, cum am văzut eu la televizor ?” Și de fapt e surdă bine.

În sfârșit, nepoata, după ce o aduce acasă îi pune în palmă o cutie cu niște antibiotice.

– Auzi mamaie, doctorul ți-a spus că ai o infecție la o măsea. Așa că va trebui să iei niște antibiotice ca să-ți treacă.

– Ce zise doctorul ? Că trebuie să-mi facă niște injecție. Vai maică, dar mie mi-e frică de injecții. Nu vreau nici o injecție. Acu la vârsta mea nu mai am nevoie.

Nepoata strigând mai tare, aproape de urechea bunicii:

– Nu injecție mamaie, a spus că ai o infecție și trebuie să iei aceste pastile ca să-ți treacă durerea. Și pe urmă mai vedem.

– Nu mai striga așa tare că am înțeles, nu facem injecție ci iau buline.

– Da mamaie, o să iei câte o bulină la fiecare șase ore. Ai înțeles ?

– Ei da, cum să nu înțleg, o să iau bulinele și o să-mi treacă durerea, că eu în afară de ceva năsturei de cap nu am luat la viața mea altceva și îmi lua durerea ca cu mâna.

– Bine mamaie, vin după aceea să văd ce mai faci dar, să iei antibioticele, ai priceput ?

– Sigur că am priceput, o să iau acele antibicele și îmi trece durerea de măsea.

Nepoata plecă la treburile ei, convinsă că bătrâna a înțeles ce are de făcut. Se întoarse după ce își termină programul la servici să vadă ce se mai întâmplă.

– Ce faci mamaie, cum îți este ?

– Bine, uite că nici măseaua nu mai mă doare, mare minune cu medicina din vremea de azi.

– Ai luat pastilele cum ți-am zis ?

– Ce zici ?

Nepoata se apropie de urechea bătrânei și strigă:

– Întrebam dacă ai luat pastilele așa cum am zis eu ?

– Dar nu striga așa tare că eu te aud, sigur că da, am luat.

– Dar unde este cutia cu medicamente ?

– Cum unde, am aruncat cutia la gunoi. Ce rost avea să păstrez o cutie goală, mai ales că îmi trecu și durerea.

Nepoata nedumerită întrebă mirată:

– Cum, ai aruncat cutia la gunoi ? Păi trebuia să iei antibioticele cinci zile ?

– Care zile maică ? Am luat pastilele toate ca să-mi treacă mai repede, trecea o jumătate de oră și mai luam una, dar să știi că mi-a folosit că uite mi-a luat durerea ca cu mâna.

– Cum mamaie ? Ai luat toate pastilele din cutia aceea ?

– Da maică, le-am luat, și îți spun că mi-a făcut tare bine.

Nepoata înspăimântată puse mâna pe telefon și telefonă prietenei sale, soră medicală la o policlinică, și îi relată ce pățise bătrâna. Aceasta o întrebă câte pastile a luat și ce concentrație avuseseră și după ce ascultă, o liniști pe nepoată.

– Stai fato, și nu mai fi așa de speriată, n-o să pățească nimic bătrâna în afară de faptul că v-a sta pe WC vreo câteva zile, pentru că o s-o ia o cufureală de mai mare dragul, și închise telefonul râzând în hohote.

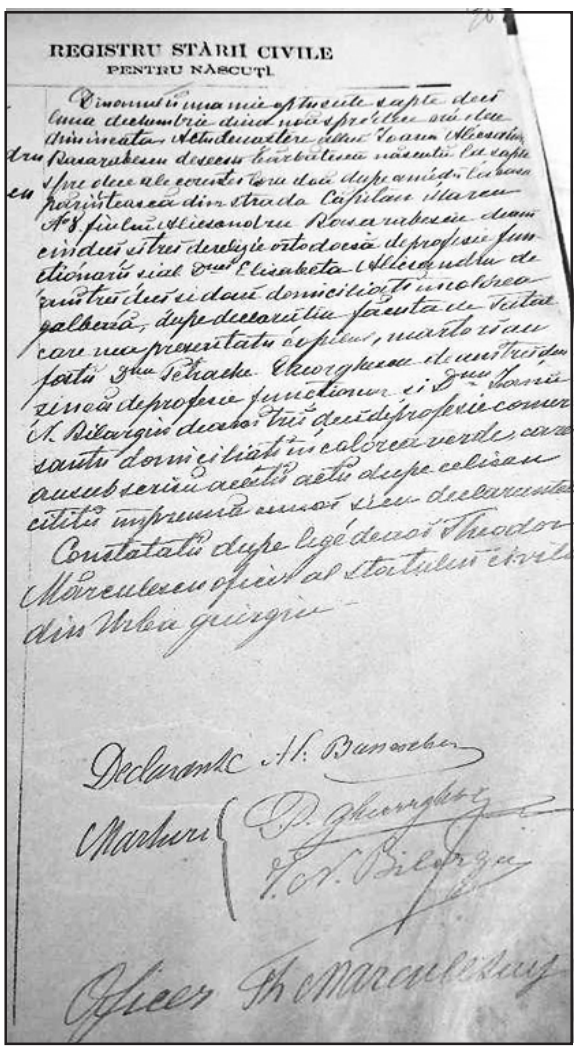
Document

Emil Talianu

La Giurgiu s-a născut creatorul celor mai frumoase pagini de proză scurtă

Conform unei file, destul de caligrafic scrise de Tudor Mărculescu, *oficier al statutului civil din urbea Giurgiu*, din Registrul stării civile pentru născuți „din anul una mie optsute

REGISTRU STĂRII CIVILE
PENTRU NĂSCUȚI

șapte zeci, luna decembrie, ziua noăsprezece, era de dimineața, actu de naștere al lui Ion Alecsandru Basarabescu, de secs bătbătesc, născut la șaptesprezece ale curentei, la ora două dupăamiaza, la casa părintească din strada căpitan Marcu. nr. 8, fiul lui Alicsandru Basarabescu, de ani cinzecișitrei, de religie ortodocsă, de profesie fucționar și al doamnei Elisabeta Alecsadru, de ani treizecișidoi, domiciliați în culoarea galbenă, după declarația făcută de tatăl, care ne-a prezentat copilul...”

Strada natală, menționată de document, s-a numit, ulterior, Arcului, după forma pe care o avea, a unui arc de vânătoare, deci curbată, însă de o lungime mai mică decât azi, care pornea din strada București, din fața Gimnaziului și se termina în strada Vasile Alecsandri.

Fiind elev al fostului Gimnaziu, care a devenit Liceul Mixt Giurgiu, am cunoscut bine această străduță deosebită, având curțile inundate de verdele vegetației.

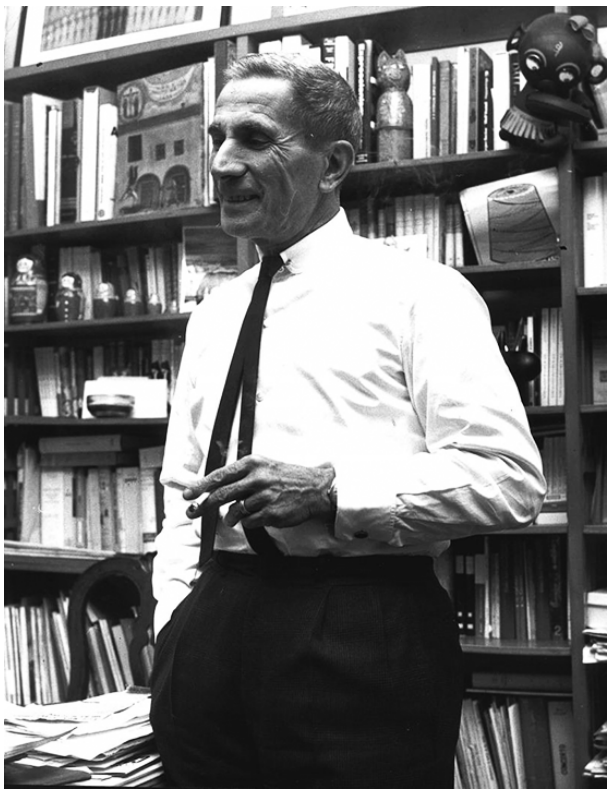
Pitorescul acestei străzi, frumusețea caselor în care locuiau oameni deosebiți, care i-au vegheat și bucurat copilăria viitorului prozator I. A. Bassarabescu, au rămas evocate în scrierile sale.

Acum, la împlinirea a 152 de ani de la nașterea sa, colectivul de cadre care trudește la Biblioteca Județeană Giurgiu, al cărei patron spiritual este scriitorul I.A. Bassarabescu, intenționează să realizeze un volum-omagiu ce va cuprinde o selecție din vasta sa creație.

Zâmbetul în fața deșertului

Alexandru CAZACU

Anul acesta s-a vorbit în mediul artistic european, printre altele, despre două evenimente: împlinirea a cincizeci de ani de la moartea scriitorului italian **Dino Buzzati** (1906-1972) și trecerea într-o lume mai bună, în luna aprilie, a producătorului și actorului

Dino Buzzati

francez **Jaques Perrin** (1941-2022). Ambii sunt legați de un proiect cinematografic deosebit, realizat în a doua parte a secolului trecut.

Destui cineaști, dar și critici de film, au considerat mult timp că o transpunere pe peliculă a romanului *Deșertul tătarilor*, *magnum opus*-ul autorului milanez, ar însemna adaptarea pentru ecran a inadaptabilului, chiar dacă acest proiect tenta regizori de marcă ai cinematografiei mondiale. Avea să-i contrazică Jaques Perrin în 1976. Acesta, fascinat de tematica cunoscutei opere literare, reușește printr-un efort susținut și o extraordinară capacitate de coagulare în jurul acestei aventuri culturale a unor nume mari din lumea celei de-a șaptea arte, să ducă la bun sfârșit un film care câștigă atât premiul *David di Donatello*, pentru cel mai bun film și cea mai bună regie, cât și *Nastro d'argentto*, de asemenea pentru cea mai bună regie. Regizorul lungmetrajului, bine ales de Perrin pentru această producție internațională, a fost Valerio Zurlini, care avea o vocație pentru un cinema al sentimentelor și al reprezentărilor alegorice ale existenței umane, fiind ultimul film regizat de el și singurul al cărui scenariu nu îi aparține.

Scenariul realizat de André Brunelin și Jean-Louis Bertuccelli este în mare parte fidel romanului. Provenit din aristocrația Italiei de Nord, Dino Buzzati este absolvent de Drept la Milano, loc unde va rămâne întreaga viață. S-a exprimat ca romancier, ziarist, dramaturg, poet, autor de *fumetti* (benzi desenate) și pictor (afirma, de altfel, cu ironie sau poate nu, că el se consideră un pictor care în pauza dintre două tablouri mai și scrie). A lucrat dintotdeauna ca ziarist la cel mai mare cotidian italian, *Corriere della Sera*, unde a fost corector, reporter, corespondent special, eseist, editor și critic de artă. Important pilon al literelor italiene, Dino Buzzati a fost, de asemenea, membru al grupului suprarealist al revistei *900*, condusă de Massimo Bontempelli.

Cea mai importantă scriere a sa rămâne *Il deserto dei Tartari*, parabolă modernă asupra destinului uman, publicată în anul 1940, carte aflată pe poziția 29 în clasamentul primelor o sută cele mai importante opere de ficțiune ale secolului trecut, clasament realizat de gazeta franceză *Le monde*. Buzzati însuși relata că geneza romanului se află în nesfârșitele ore petrecute în redacția de noapte a ziarului lombard, unde timpul trecea greu, iar totul era de o monotonie copleșitoare, dincolo de care, năzuințele pentru un destin mai bun abia se întrezăreau.

După absolvirea cu brio a școlii militare, tânărul ofițer Giovanni Drogo este repartizat la marginea imperiului să apere zidurile fortăreței Bastiani, situată undeva în munți. Dincolo de zidurile ei începea deșertul de unde se putea produce oricând o invazie a tătarilor. Conduita rigidă, rutina, un anumit anacronism și absurditatea regulamentelor militare și aparenta lipsă de evenimente îl fac pe noul venit să-și dorească urgent transferul, acceptând șederea doar patru luni. Dar parcă ceva indescifrabil îl reține și îl fascinează deopotrivă. Este deșertul. Imensitatea pustiului arid de unde se văd și nu se văd contururi tremurătoare și perenitatea acestuia care contrastează puternic cu fragilitatea umană. Dorința ca într-o zi să dea piept cu nevăzutul inamic face ca rămânerea în această garnizoană să fie prelungită de la patru luni până la… treizeci de ani. Cetatea de apărare, acest avanpost lipsit de viață, devine pentru fiecare militar o adevărată insulă a lotofagilor. Toți din interiorul zidurilor devin captivi propriilor aspirații spre glorie. Căci nu se poate ști când tătarii vor decide asaltul, iar atunci cei din fortăreață se vor întâlnii cu *ora astrală* a existenței, cu șansa de a da destinului lor un înțeles măreț. Și în cele din urmă sosirea „izbăvitoare" a inamicului are loc. Numai că Drogo este bolnav, îmbătrânit de așteptări și renunțări (renunță și la căsătoria cu iubita sa pentru a fi în permanță de veghe pe crenerurile cetății). Nu poate participa la luptă și va trebui să accepte ca tinerii săi colegi de fortăreață să poată da piept cu inamicul. Este lăsat să moară singur chiar în primele ceasuri glorioase și atât de așteptate ale luptei. Iar acum, când placenta dintre realitate și iluzie se străpunge, va realiza repede că trebuie să aibă puterea să ducă o doua luptă, cea cu moartea la fel de misterioasă și neiertătoare precum deșertul. Iar Drogo înfruntă fără frică ultimului act existențial și se stinge pacificat cu istoria așteptării sale, căreia îi dă un sens, căci abandonat „în întuneric, deși nimeni nu-l vede, zâmbește". Influența acestui roman în literatura universală este imensă. Autorul sud-african J.M. Coetzee, laureat al premiului Nobel pentru literatură, s-a inspirat și el, parțial, din *Deșertul tătarilor* pentru a scrie romanul *Așteptându-i pe barbari* („Waiting for the Barbarians", 1980). Roman, care la rândul său a fost ecranizat cu relativ succes,

Jacques Perrin într-o secvență din film

Jaques Perrin declara că pentru el „planeta cinema" este o comuniune magică, care se poate întâmpla într-o sală de proiecție între spectator și stările de pe ecran, iar pentru această magie merită să sacrifici multe. Iar meseria producătorului este să poată „visa" primul o astfel de conexiune, chiar dacă într-o formă nu atât de clară cum este obligat să o facă regizorul. Asta s-a și întâmplat cu proiectul ecranizării romanului lui Buzzati, unde actorul-producător (în întrega sa carieră Jaques Perrin a produs două filme onorate cu premiul Oscar și încă unul nominalizat pentru aceeași distincție, pe lângă alte filme premiate pe plan european, aceasta în paralel cu o longevivă carieră de actor) a reușit să adune pe platoul de filmare (împreună cu alți doi producători cooptați de el, Michelle De Broca, Giorgio Silvagni, pe lângă contribuția unor case de producție internaționale) întru colaborare pe lângă regizorul Valerio Zurlini, o distribuție „stelară" internațională italo-franco-germano-spaniolă. Vittorio Gasmman, Giuliano Gemma, Helmut Grim, Max von Sydow, Philippe Noiret, Jean-Louis Trintignant, Francisco Rabal, Fernando Rey și alții au răspuns „da" tânărului producător, fiind cu toții onorați să poată juca în ecranizarea acestui roman. Rolul principal al lui Drogo a fost preluat chiar de Perrrin. Un aliat important al lui Perrin a fost directorul de imagine al filmului, Luciano Tivoli, care, după stabilirea locației în Iran, anume cetatea Arg-e-Bam, aflată la frontiera cu Afganistan (descoperită întâmplător de Perrin într-o revistă de turism în sala de așteptare a unui cabinet stomatologic) reușește să redea filmului un splendid contrast și o luminozitate prin ceea ce s-a numit „lumina rece a așteptării".

Exteriorul cetății, frumusețea imaginii, superbul decor natural, dar și scenele *intra-muros* (interioarele s-au filmat la Cinecittà) restituie perfect ambianța operei originale unde se percepe fascinația indusă de vidul deșertului. Printr-un fel de realism magic și alegoric s-a accentuat de către scenografia lui Giancarlo Bartolini Salimbeni concretizarea istorică și psihologică a dramei, reușind să sugereze ceea ce află dincolo de fapte. Frumusețea intimidată a locuinței, a zonei natale și a iubitei lui Drogo (interpretată de Chantal Perrin) înaintea plecării spre fortăreață, politețea cvasi-medievală ce se instalează între militari indicând trecerea lentă a timpului, la fel ca și costumele terne, indistincte ale acestora. La tot acest ansamblu contribuie oportuna muzică subtilă și echilibrată a marelui Ennio Moricone.

S-a spus, după lectura romanului și vizionarea pelicule,i că de fapt toată istoria unei vieți umane este consumată în așteptarea unui eveniment ce nu sosește decât odată cu moartea celui care așteaptă. Astfel întreaga noastră viață este rezumată în acest film: iluziile, iubirile, dilemele, frustrările, boala și extincția. În plus astăzi când iluzia și realitatea unui război nu mai este supranaturală precum peisajele din film, viziunea pascaliană a spațiului care înspăimântă, sperăm să aducă diverse conotații pacifiste în reflexia contemporană.

Atât romanul, cât și ecranizarea acestuia, pot să nu te marcheze la sfârșitul lecturii, respectiv vizionării. Însă pe măsură ce trece timpul, memoria revine la istoria lui Drogo conform unui algoritm necunoscut încercând să-i caute sensurile. Aflat tematic între Beckett și Kafka, fantasticul lui Buzzati ne provoacă să descoperim straturile profunde ale existenței. Nu atât absența controlului asupra propriului destin este elementul cheie în această operă literară și cinematografică, ci mai degrabă eroismul ce rezidă în pregătirea înfruntării oricărui destin. Cronotipul drumului din roman și magia imaginii din film ne indică cu precizie inexorabila trecere a timpului. Căci ne pregătim și așteptăm înfrigurați o bătălie pe care o ducem deja, în fiecare clipă cu noi înșine, iar arma indestructibilă în fața oricărui tip de deșert rămâne seninătatea și zâmbetul.

Romanul *Il desertodei Tartari*, ilustația copertei Dino Buzzati

FESTIVALUL NAȚIONAL DE TEATRU 2022 TNB
„Câine cu om, câine fără om” de Radu Afrim
O producție a Teatrului „Marin Sorescu” din Craiova

Mona Dobrișan

Spectacol în deschiderea FNT (prima zi de festival – 5 noiembrie) și în regia lui **Radu Afrim**, este a patra producție a regizorului la Naționalul craiovean.

Spectacol solicitant (patru ore) pentru minunata trupă din Bănie, dar și pentru spectatori care, însă, rămân până la final seduși de

sinceritatea textelor neadaptate, originale (Radu Afrim, Simona Goșu, Lia Bugnar, Dan Coman, Maria Manolescu, Oana Pellea, Radu Tudoran), rostite integral deși nu fuseseră scrise pentru teatru; versatilitatea regizorului care, îndrăgostit de fotografie, face posibil acest colaj, se simte în creație. 17 (Șaptesprezece) istorii distincte despre legătura dintre om și câine, despre prietenie, devotament, ură, toleranță, iubire, spovedanie. Sinceritatea amorfă a personajelor ne nedumerește puțin pentru că îl simțim pe Afrim mai brutal decât ne obișnuise.

Nu știu dacă subiectul dirijează această atitudine a creatorului sau onestitatea domnului Afrim impune spectatorului oglindirea,

câteodată crudă, a propriului EU...

Este un spectacol despre câini sau despre noi ? Despre noi prin ochii unui câine sau despre câini prin ochii altor... câini ?

De remarcat efortul de mișcare pe care îl fac actorii pe tot parcursul reprezentației (coregrafia Flavia Giurgiu) interpretând personaje diferite, oameni sau câini, câini în haită sau grozav de singuri. Remarcabil **George Albert Costea** care a fost strălucitor în toate momentele sale, fie că juca travesti, vampir sau câine credincios. Alternează momente comice cu dramatice, cântă, dansează, mârâie și desfășoară un întreg recital.

Oare Afrim, în subtilitatea imaginației sale, iubitor de frumos și de oameni, folosește un pretext de introspecție ? Oare ar fi fost la fel dacă se gândea la pisici sau, mai știu eu, elefanți ? Pentru că, nu-i așa, raportul animal/om sau om/animal bazat pe întâmplarea destinului de a arunca în *genesis* un om sau un câine (de ex.), se bazează pe suveranitate și supunere, pe inteligența ca putere asupra unei specii inferioare care poate deține, însă, supremația prin ceva nedefinit.

Actori asumați și foarte talentați ca:

Vlad Udrescu, care în „Ochiuc” reușește să redea povestea tânărului resemnat în fața propriei sorți marcate puternic de boala mamei sale.

George Albert Costea, vecina Avieriței cu accent moldovenesc, caraghioasă și agasantă; crainica TV care bruiază dialogul celorlalți vorbind despre Patrocle din „Dumbrava minunată”, foarte, foarte comică; este Ochiuc, bucuria bătrânei mame cu mintea rătăcită. Este mireasa din grupul vocal, dar și vampirul trist la gândul că, într-o zi, câinele lui muritor va pieri.

Tamara Popescu, mama din „Ochiuc”, având singură conexiune cu viața, câinele; fetița din scrierea Simonei Goșu.

Alex Calangiu, hingherul crud, gâdele care transmite spectatorului răceala inimii sale. Surprinzător, acest călău (terifiantă scena jupuirii câinilor în abator), căruia Alex i-a împletit cu atenție spaima, devotamentul, groaza, disperarea, evadarea, are un câine cu care se împrietenește.

Adrian Tudor, un adolescent depresiv salvat de câinele său. Trecerea de la depresie la dorința de a trăi foarte frumos creionată de tânărul actor despre care, cu siguranță, vom mai auzi.

Iulia Lazăr, splendidă apariție semănând foarte mult cu Oana Pellea, stăpâna Minunatului și la grizon și la dicție, are în „ Minunatul” un monolog remarcabil.

Excelent monolog au în „Câinele Mannix”, **Ramona Drăgulescu** și **Alina Manga** în „Scrisoare către fani”.

Claudiu Mihail, care în „Hingherul” umanizează un câine (câine fără om !).

Vlad Udrescu, nominalizare pentru rol secundar masculin în spectacolul „Câine cu om, câine fără om”.

Tamara Popescu, nominalizare pentru cel mai bun rol secundar feminin în același spectacol – Uniter 2022.

Spectacolele lui **Radu Afrim** nu se nasc ad-hoc, la inspirație, sunt spectacole lucrate, grele, cu grijă pentru imagine, mesaj, partituri actoricești, sensuri și definiții la care te gândești multe zile după.

Câinele, ca prieten al omului, ales personaj principal în această piesă, suferă, iubește, dar duce în spate nu doar umilințe, ci și păcatele și neputința stăpânilor. Câinele preia suferința și izbăvește în spectacol omul, pentru câine, dar și pentru om (oameni) pentru sine însuși. Pentru că poate, pentru că vrea, pentru că un câine poate duce mai multă suferință decât un om, mult mai multă. E mai tolerant și mai blând de multe ori.

Fetița mea, la capătul celor patru ore, lungi chiar și pentru un adult, îmi spune: „Mami, trebuie să fim blânzi cu animalele, cu câinii, pisicuțele, iepurașii”... o lecție dură creată pentru a îmblânzi.

Surprinzător, deși spectacolul este despre omniprezența câinilor, niciun patruped nu defilează pe scenă în carne și oase. Haitele sunt formate din actori, fără coadă și urechi, doar cu machiaj (Mihaela Popa, Mihaela Guran). Costumele în culori stridente, mai ales în momentele muzicale, sunt mai mult funcționale decât estetice.

Suntem mai buni dacă iubim un animal ? Sau suntem răi dacă nu iubim ? Cu siguranță suntem răi dacă-l chinuim. Dar omul, despre care se spune că este cel mai crud animal, își chinuiește semenii, darămite câinii. Grozăvia mondială universală, nemaiîntâlnită și de nerepetat de la Aushwitz, a fost operă umană, inteligentă și asumată, nu a fost o întâmplare. Cruzimea la cotele ei sublime nu viza un patruped, ci oameni de categorii, vârste și profesiuni diferite, nealese, oameni transformați în cifre și dezumanizați. Și nu vreo navă extraterestră a coborât și s-a ocupat de aceste orori care au săpat rușinea în obrazul omenirii, ci OMUL, care poate fi crud, oribil, depravat, gunoi, miracol, sublim, tandru, ascet, renăscut. Ca în finalul piesei afrimiene „Exit”, în care un câine suferind străbate golgota până atinge lumina, libertatea, izbăvirea.

Alături de multe proiecții video este una nefiltrată, netăiată „Femeia de la Bâzdâna și câinii ei”, în care, cu voce blândă, o femeie simplă de la țară ne arată natural, trăind, cum iubește câinii, cum împarte cu ei fiecare bucățică de pâine, iar firescul gesturilor ei ne oferă o șansă că oamenii pot fi și buni, frumoși, generoși cu cățelușii de astă dată, fericiți și că își pot dărui reciproc tandrețe și iubire. Și calm. Și liniște. Și compasiune. Și DOR. (Știți că împreună cu *colind* și *doină* sunt cuvinte unice în lume, specifice spiritualității românești ?) Unicul popor, cel român, este cel care exprimă printr-un substantiv, „dor”, ceea ce celelalte popoare explică prin verbe.

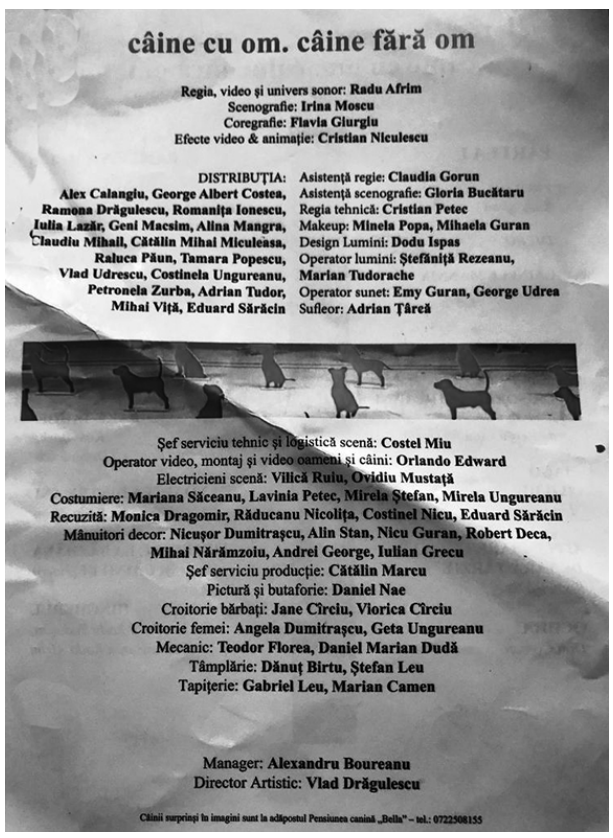
Dor al românilor aproape intraductibil.

Mi-era dor de o piesă care să mă tulbure, mi-era dor de **Afrim**, de catharsisul provocat de piesele sale.

Nu, nu voi lua un câine de la adăpostul de câini dar, voi oferi mai multă tandrețe celor cinci pe care îi am, adică voi face ce face zilnic fiica mea care, dintr-o empatie teribilă ne-a redenumit familia Dobrișan-Skateboard-Ham-Ham și mă voi dărui până la capăt.

„Despre câini. Povești cu câini. Monoloage pentru câini. Convorbiri cu câini. Poeme pentru câini. Astăzi am fost la un adăpost pentru câini de lângă oraș. Cu toți actorii. Documentare pentru roluri. Câteva ore de tandrețe oferite câinilor din adăpost. Prea puține. Ședință foto. Filmări. Speranțe oferite câinilor. Și, la final, abandonul. Fiecare cu ale lui. La repetiția de seară însă, nu s-a putut lucra nimic. Ceva din actori rămăsese acolo.” (Radu Afrim, în timpul perioadei de repetiții)

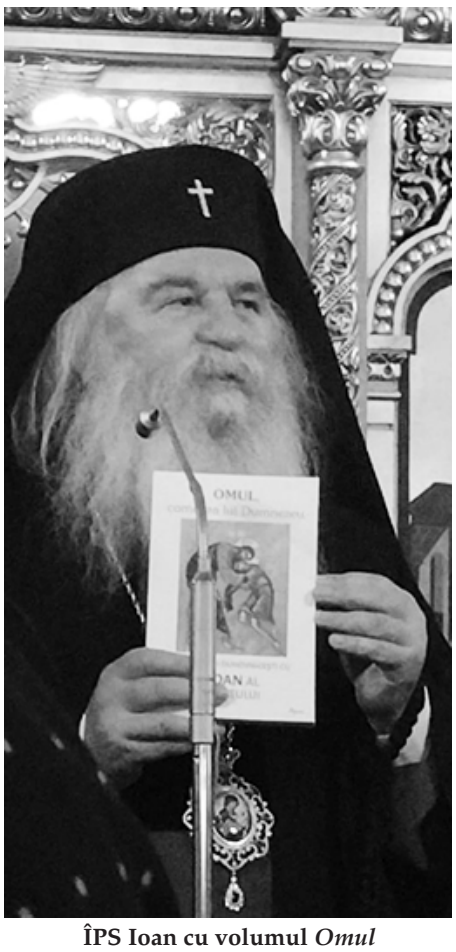

Noi convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (VI)

„Lăsați-vă, lăsați-vă purtați de îngerii lui Dumnezeu pe aripile veșniciei, ca să vă ducă până la poarta Raiului !”

Luminița Cornea (L.C.): Înaltpreasfinţite Părinte Mitropolit, vă rog să ne spuneți un cuvânt de învățătură în legătură cu prima duminică după Învierea Domnului, cunoscută sub numele de Duminica Sfântului Apostol Toma. Într-o predică pe care ați rostit-o, cu ocazia acestei sărbători, la Caransebeș, ați insistat pe deosebirea dintre moarte și veșnicie. Vă rog...

Îps. Ioan: M-am bucurat că atunci am văzut pe fețele fraților cărășeni mângâierea de Sus adusă de lumina Învierii lui Hristos care a venit și în anul acesta la sfântul mormânt la Ierusalim și a ajuns până în ultimul sat din spațiul nostru românesc. Am văzut seninătate pe fețele oamenilor. Când am pornit dimineața, mi-am zis: oare n-o să-i găsesc pe cei din Caransebeș plângând ? Și am văzut că, din mila lui Dumnezeu, erau senini, bucuroși și n-aveau lacrimi pe obraz. De ce oare mă gândeam că ar fi putut să plângă, că poate îi voi vedea plângând. Mă gândeam: *oare n-or fi plângând că a murit moartea ?* Iată, vedem că în clipele de Paști, moartea a murit neplânsă. N-a plâns nimeni după moarte. Din ceasul Învierii Domnului, pe niciunul dintre noi nu ne mai așteaptă moartea. A murit moartea, neplânsă pe Cruce, omorâtă fiind de Hristos. Însă ne întâmpină. Știți cum se spune în popor... că parcă l-a căutat moartea pe fratele Grigore ! Sau atunci când un om trăgea să moară, auzeai: moartea îi bate la ușă ! Să nu mai spuneți aceste cuvinte despre semenii dumneavoastră, că îi caută moartea. A murit. Când veți vedea un om în ultimele clipe ale vieții sale și cineva vă va întreba ce mai face fratele cutare, să spuneți: *Îl caută veșnicia !*

ÎPS Ioan cu volumul *Omul comoara lui Dumnezeu*

Învierea ne-a scos din mormântul timpului. Din mormântul acela, ne-a scos Hristos pe mine și pe tine. Hristos ne-a scos din mormântul timpului, așezându-ne pe aripile veșniciei. *Lăsați-vă, lăsați-vă purtați de îngerii lui Dumnezeu pe aripile veșniciei, ca să vă ducă până la poarta Raiului !*

Cunoașteți sfânta evanghelie citită la Duminica Tomii (Ev. Ioan 20, 19-31). Contextul este de ziua întâi a săptămânii, deci după opt zile de la Sfintele Paști, când, după cele cercetate de femeile mironosițe și de apostoli, găsind giulgiurile goale și piatra răsturnată la mormânt... adăugăm tulburările care au fost în societate, după toate acestea, apostolii s-au închis în casa lui Ioan Marcu, în care avusese loc Cina cea de taină, unde Hristos a spălat picioarele apostolilor.

L.C.: Da, Înaltpreasfinţite Părinte, de ce Hristos a spălat picioarele apostolilor ? Vă rugăm...

Îps. Ioan: În general, zicem că a fost actul de smerenie al lui Hristos, *actul prin care a arătat cum să se comporte cel mai mare cu cel mai mic*. Dacă în orânduirea sclavagistă, care era atunci în lume, se aflau stăpânul de sclavi și sclavii, slujirea se făcea de jos în sus. Hristos a spus: *Nu. Cel mai mare să-l slujească pe cel mai mic* ! Auziți ce răsturnare a tabelelor lumii antice s-a produs ! ? Acesta a reprezentat un semn al răsturnării raportului relațiilor interumane. De atunci, lumea spre așa ceva se îndreaptă.

Le-a spălat picioarele ca să le întărească, pentru că Hristos știa că îi va trimite în lume și va fi necesar să călătorească, pe jos, mii și mii de kilometri. Iată că într-o zi, în ziua întâi a săptămânii, le spune apostolilor: *Luați Duh Sfânt !* Și le spune, înainte de aceasta, să meargă să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu la toate neamurile, și apoi: „*Luați Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate, și cărora le veți ține, vor fi ținute*” (Ioan, 20, 22-23).

Auziți care a fost obiectul muncii ! Ce le-a încredințat Hristos apostolilor ! Le-a încredințat păcatele noastre. Le-a spus: *faceți tot ce este cu putință să smulgeți păcatele din inimile oamenilor* ! Adică, într-un cuvânt patristic: *despătimiți-i, ajutați-i pe oameni să se despătimească de păcat* !

Doamne, Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, ajută-ne să ne despătimim, să ne debarasăm de păcatele noastre, pentru ca să putem călători mai ușor spre porțile Cerului !

L.C.: Înaltpreasfinţite Părinte Mitropolit, ne punem întrebarea dacă se cuvine să-l judecăm atât de aspru pe apostolul Toma care n-a crezut cuvintele apostolilor că a înviat Hristos.

Îps. Ioan: Da, se cuvine să adaug un cuvânt referitor la cel atât de judecat de noi. După Iuda, cred că Toma este apostolul cel mai judecat de noi, fiindcă n-a crezut cuvintele apostolilor că a înviat Domnul. În limba aramaică, cuvântul Didimus Toma se traduce în limba noastră, *îndoit*, *dublu*. Dar cuvântul „îndoit”, în limba română, are și sensul că te îndoiești de un adevăr. Însă, în aramaica veche, în care s-a rostit cuvântul acesta, înseamnă „*îndoit în harul lui Dumnezeu*”. Măicuța lui când și-a exprimat părerea să-i pună numele Toma, a avut în vedere acest aspect, ca peste fiul ei să vină *îndoită* puterea lui Dumnezeu. Dacă vă aduceți aminte și de profetul Elisei – când a murit Ilie, și el a cerut să vină *îndoită* puterea lui Dumnezeu peste el, că îl lăsase Ilie urmaș al lui, ca profet. Este greu să percepem astăzi, în limba română, ca măicuța lui sau altă mamă să strige după copil prin biserică: *îndoitul mamei, vino încoace* ! În limba română nu ne-am prea obișnuit cu expresia aceasta, dar în limba aramaică sună foarte bine și avea sensul acesta spiritual: *îndoit în puterea și în harul lui Dumnezeu*. Desigur nu v-ați supăra dacă aș spune tuturor că sunt *creștini tomiți*, adică *îndoiți în har*, adică: *Să vă îndoiască Dumnezeu, să vă înmulțească Dumnezeu harul pe care l-ați primit la botez și de atunci să vă îndoiască Dumnezeu sănătatea, înțelepciunea, milostenia, darul păcii și toate celelalte daruri ale lui Dumnezeu să fie îndoite peste sufletele și inimile frățiilor voastre* !

Bag de seamă că de moarte nu vă mai este frică. Am ajuns atât de mult, încât să o socotim casnică cu noi, ca una dintre casnicii noștri. De aceea, atunci când ne mor părinții, nu avem o anumită tulburare, ci ne împăcăm cu clipa aceasta. Dar vă întreb și întreb cititorii: *Vă este frică de Înviere ?* De ce tăceți ? De moarte să nu vă mai fie frică, dar eu zic să ne fie frică de Înviere, pentru că atunci vom da socoteală de toate cele ce am făcut în lumea aceasta. Sunt oameni cărora nu le mai este frică de moarte, ci chiar ei, ispitiți de cel rău, își pun capăt zilelor. Lor nu le este frică de moarte și își pun capăt zilelor pentru că le este frică de Înviere, că atunci vor trebui să dea socoteală de toate cele ce au făcut pe acest pământ.

L.C.: Îmi amintesc, Părinte Mitropolit, de un frumos tablou în care ați evocat un aspect din copilăria Înaltpreasfinției Voastre, în care mama a fost pilonul de bază, de fapt, un simbol.

Îps. Ioan: Da, vă spun acum, să credeți din toată inima în Înviere ! Să nu vă fie frică de Înviere ! Vă spun lucrul acesta, deoarece eu cred cu adevărat în Înviere, nu pentru că am citit în vreo carte, ci pentru că mi-a spus măicuța mea că *Hristos a înviat !* Când a venit în miez de noapte de la biserică, cu lumina aprinsă în casă și eu eram în leagăn, mi-a șoptit la marginea leagănului: *Dragul mamii, Hristos a Înviat !* Oare m-a mințit maica mea pe mine ? Dumneavoastră v-ați mințit vreodată copiii ? Tot așa, nici pe mine, maica mea nu m-a mințit. Credeți în Sfânta Evanghelie și credeți în ce v-au spus dulcile dumneavoastră mame, când erați în brațele lor, adică: *Credeți că Hristos a înviat !*

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfinţite Părinte, să reveniți la Sfântul Apostol Toma.

Îps. Ioan: Să reținem dragostea și cinstea pe care i-o acordăm acestui Apostol Toma ! Să-i căutăm pe cei răniți ! Puneți-i pe umăr, așa cum Hristos a pus crucea ! Puneți-i pe cei răniți pe umăr ! Astăzi, Hristos nu mai are cruce pe umărul Său, însă de veți privi în zare, Îl veți vedea pe Hristos purtându-mă pe mine pe umerii Lui. Astăzi, eu sunt crucea lui Hristos. M-a găsit rănit, și-a făcut milă de mine și ar dori să mă ducă la Tatăl Ceresc, chiar rănit de păcate, cum sunt.

Doamne Iisus Hristoase, deschide-ți brațele Tale și-i ia pe toți frații aceștia în brațele Tale și du-i la Tatăl ceresc și spune-I: *Părinte, ți-am mai adus un snop, nu de grâu, ci de români în Împărăția lui Dumnezeu* ! Toți sunteți rodul Evangheliei lui Hristos și rodul Evangheliei nu-și are loc pe pământ, ci în Cer. Să rânduiască Dumnezeu să vă întâlniți și cu Apostolul Toma !

L.C.: În cuvântul de la Caransebeș, ați afirmat că sunteți convins că în seara aceea, după ce se va auzi toaca în Cer, Sfântul Apostol Toma o să-i pomenească pe toți cei care s-au rugat în sfânta biserică.

Îps. Ioan: Ce poate fi mai mult pentru un muritor, pentru un om, decât să știe că nu de un nevrednic preot ca mine a fost pomenit la altar, ci de un apostol, înaintea Scaunului Sfintei Treimi Dumnezeu. Spre seară, să fiți în liniște în familiile dumneavoastră și, după ce se va așterne liniștea în cetate și o să apară luna, să ascultați și vă veți auzi numele pomenite cu lacrimi de către Sfântul Apostol Toma, în Cer.

A consemnat Luminița Cornea

Concursul național de creație literară „Dimitrie Bolintineanu” 2022

Gabriel DRAGNEA

Anumite aspecte ale trecutului revin în prezent fără a observa că există o legătură vizibilă, clară, cum este în cazul dramelor personale care se semnează pe caracterul individual, al fiecăruia dintre noi. Sunt, însă, situații, evenimente, fapte care revin în prezent ca o conștiință a neîmplinirilor. Ne întrebăm adesea „unde sunt zăpezile de altădată”, ca mai apoi să ne trezim brusc cu ninsoare peste trupuri și gânduri. Prin urmare, există o misterioasă curgere a evenimentelor care ne duce cu gândul la învățăturile creștine conform cărora nimic nu este întâmplător în acțiunile și viața noastră.

În urmă cu mai bine de doi ani, la o întâlnire organizatorică despre revista *Sud* și Festivalul Toamna Culturală Bolintineană, ne-am reamintit de perioada anilor 2000 când se desfășurau la Bolintin Vale festivalurile naționale de creație literară, unul dintre ele (cel din 2003) culminând cu aniversarea a 570 de ani de atestare documentară a orașului. De la dorința de a reînvia tradiția întreruptă în 2010 din motive care au ținut de sănătatea tot mai critică a fostului redactor șef și fondator al revistei *Sud*, gazetarul Constantin Carbarău, nu a mai fost decât un pas.

Încă de la prima ediție, concursul național de creație „Dimitrie Bolintineanu” a urmărit atragerea tinerilor spre literatură, îndemnul spre a scrie și promovarea celor care îndrăgesc scrisul și vor să i se dedice. De-a lungul anilor au făcut parte din juriu scriitori precum Petre Ghelmez, Mircea Sântimbreanu, Liviu Ioan Stoiciu, Teodor Vârgolici, C. Stănescu, Aurelian Titu Dumitrescu, Ion Acsan, Horia Gârbea, Florentin Popescu și alții. Și atunci, dar și acum, cei implicați în organizarea festivalului și-au dat seama de importanța unui asemenea act cultural, mai ales într-un spațiu urban provincial în care amenințarea uitării este tot mai prezentă și cu efecte spiritual-umane devastatoare.

Concursul din acest an, aflat la a XXXI-a ediție, coordonat de revista „Sud”, Centrul Cultural „Școala Veche” Bolintin Vale, Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, Editura Sud și cu sprijinul Consiliului Local și al Primăriei orașului Bolintin Vale și-a propus sprijinirea creatorilor de literatură din România și diaspora, precum și mai buna cunoaștere a vieții și operelor scriitorilor originari din zona de sud a țării noastre. Festivitatea de premiere a avut loc în data de 22 octombrie 2022, în prezența unor importanți oameni de cultură și a unui public numeros, care a umplut sala de evenimente a Centrului Cultural „Școala Veche”.

Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, prin organizarea acestui festival de literatură, prin promovarea atâtor zeci de scriitori în paginile revistei *Sud* și în cadrul Festivalului Toamna Culturală

(continuare în pag. 24)

Acum cincizeci de ani: Centenar Dimitrie Bolintineanu

Florentin POPESCU

În 1971-1972, când marele cult al personalității lui Nicolae Ceaușescu încă nu luase dimensiunile aberante de mai târziu, în viața culturală (chiar și așa, sub comunism) se mai marcau, la nivel național, cifrele, aniversările sau comemorările importante, legate de împlinirea unei cifre rotunde la nașterea unor personalități sau perioada scursă de la trecerea lor în eternitate. Fiindcă, orice s-ar spune și de către oricine, pe atunci sentimentul patriotic și prețuirea valorilor din patrimoniul național erau unanime și puternice.

În acest context Dimitrie Bolintineanu, cel pe care Eminescu îl numea „Copilul dezmierdat al națiunii", s-a bucurat (e un fel de a spune) de o serie de articole legate de împlinirea a 135 de ani de la nașterea lui și a unui secol de la plecarea într-o altă lume.

Cu un respect, căruia i-aș spune funciar față de truditorii cuvântului scris (și cu deosebire față de cei ce ofereau în acea vreme rodul gândirii și sentimentelor lor publicațiilor) am păstrat multe reviste în biblioteca personală. Iar zilele trecute am răsfoit paginile unora dintre ele. Într-un răstimp m-am oprit asupra revistei „Luceafărul" nr. 34 (538) din 19 august 1972, în care o întreagă pagină, a treia, a fost dedicată lui Dimitrie Bolintineanu sub genericul „Centenar".

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ANUL XV
Nr. 34 (538)
Sîmbătă
19 august
1972
10 pagini
1 leu

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Măcar pentru cititorii mai tineri de azi, dacă nu și pentru ceilalți se cuvine să precizez că „Luceafărul" de atunci, în format mare și deschis tuturor colaborărilor valoroase, era o publicație foarte căutată și citită nu numai de către aspiranții la debutul literar, ci și, în general, de multă lume.

Pagina cu pricina inserează în coloanele ei textele a nu mai puțin de patru personalități literare ale momentului: Virgil Teodorescu (redactorul-șef al revistei), Florin Manolescu, Leonid Dimov și Dan Cristea.

Dintre aceștia doar ultimul menționat mai este în viață, ceilalți trei trecând de mai mulți ani în așa-zisa „Lume a dreptților".

Virgil Teodorescu, poet, prozator, eseist și traducător (născut la 16.VI.1909 și decedat la 24.VI.1987), despre care *Dicționarul general al literaturii*, editat de Academie consideră că încă de la debutul editorial din 1940, cu *Poem în leopardă* a dovedit că are „o forță a limbajului și o extraordinară inventivitate, dar și exuberanța bravadei lingvistice", deschide pagina consacrată lui Bolintineanu intitulându-și articolul cu definiția dată poetului din Bolintin de către Eminescu, citată și de noi mai sus, mai la începutul textului de față.

După ce face o scurtă incursiune în biografia poetului, Virgil Teodorescu recurge la o trimitere la *Legendele istorice*, conchizând că acestea au avut un curs ascendent asupra întregii opere poetice (a lui D. Bolintineanu, n.n. *F.P.*) „dublată de pasiunea unui spirit meditativ și de forța unui talent... care își află fundamentul mijloacelor de expresie în incandescentul tezaur colectiv al națiunii... La vremea sa, Dimitrie Bolintineanu a fost un novator al formei și al expresiei poetice, el a îmbogățit limbajul și a fertilizat imaginea printr-o fericită îmbinare de termeni, respingând, cu discernământ sigur, împerecherile hibride și neverosimile... Deși a trecut atâta amar de vreme, memoria noastră cheamă necontenit versurile lui, pătrunse de puritatea unei nobile credințe și traversate de candida forță a talentului său. Ele au sunetul curat și prelung al monedelor vechi, frumosul sunet pe care îl dă mirificul metal inalterabil.".

Florin Manolescu (născut la 11.I.1943 și decedat la 13.XII.2015), fost asistent universitar la Filologia bucureșteană și mai apoi conferențiar la Dortmund (Germania), o figură arhicunoscută și iubită în rândul tineretului din acea vreme, o prezență foarte activă (cu rubrici permanente în revistele „Amfiteatru", „România literară", „Flacăra", „Contemporanul" și „Luceafărul", se oprește la câteva elemente mai puțin sau chiar deloc comentate până atunci din creația bolintineană, îndeosebi cea în proză, remarcând, între altele că „Există în cazul lui Bolintineanu un farmec al ticurilor, al fixațiilor și al șabloanelor aparent, în spatele cărora un ochi atent va descoperi aproape întotdeauna o surpriză. Iată un exemplu. Două dintre cele mai cunoscute versuri ale lui Bolintineanu sunt în legenda istorică *Muma lui Ștefan cel Mare*: «*Un orologiu sună noaptea jumătate,/ În castel în poartă, oare cine bate ?*» Au versurile acestea o semnificație mai importantă decât aceea de datare strictă a narațiunii ? Da, pentru că Bolintineanu este un poet cu „obsesia" orologiilor, exprimată în cele mai diverse împrejurări. Imaginația scriitorului așează ceasornice peste tot, în saloane, în dormitoare, în porțile caselor și, înainte de toate, în chiar bătaia metronomică a versurilor sale. Dacă ar trebui să identificăm un text anonim și dacă am avea bănuiala că autorul lui ar putea să fie Bolintineanu, atunci prezența sau absența acestei obsesii ar putea să aibă valoarea unui argument hotărâtor... Dacă *Ciocoii vechi și noi* este un depozit de documente și de date, în marginea cărora, s-ar putea glosa la infinit, *Manoil* și *Elena* au în schimb acel ritm interior în afara căruia romanul tradițional nu este de conceput.".

Considerat de către același dicționar din care am citat mai devreme drept „unul din cei mai importanți poeți români ai perioadei interbelice și ai secolului XX", Leonid Dimov (născut la 11.I.1926 la Ismail, în Basarabia, decedat la 5.XII.1987) a fost reținut de istoria literară și în alte două ipostaze decât cea de poet, la fel de importante: acelea de eseist și traducător (în această a doua postură ne-a dat foarte valoroase tălmăciri din mari autori francezi, italieni, ruși). Participarea lui la realizarea paginii care marca în 1972 *Centenarul Bolintineanu* este, dacă putem spune așa, una ce include o privire mai generală asupra celui omagiat (comemorat). Poetul basarabean pornește de la afirmațiile făcute anterior de câteva autorități ale istoriei literare de la noi: D. Popovici, Dim. Păcurariu, Șerban Cioculescu, Ion Negoițescu.

Fără a amenda în vreun fel opiniile acelor (ba, dimpotrivă, subscriind parțial la ele), Leonid Dimov cată să ne ofere o „Sinteză om-operă" și după periplul prin scrierile comentatorilor anteriori ai lui Bolintineanu, conchide: „...Nimic nu poate scuza mai bine diminuțiile unei activități artistice decât dorința poetului de a sluji libertatea, lupta pentru neatârnare și suveranitate națională, lupta pentru democrație, pentru luminare, pentru civilizație. Și totuși nu ne putem înăbuși regretul că un poet atât de mare ca Bolintineanu n-a știut să instituie în creația sa o zonă de armonie între imboldul social și perfecțiunea poetică. Aceasta nu înseamnă însă că-l iubim mai puțin.".

Arhicunoscutul critic literar, Dan Cristea, redactorul-șef la „Luceafărul de ziuă" de azi și-a îndreptat ocheanul analizei către prozele de călătorie ale lui Bolintineanu, dorind să releve specificul și originalitatea lor. Cu alte cuvinte, dorind să afle cum și când s-a implicat poetul în întâmplările desfășurate pe traseele voiajelor. „Înlăturând ceea ce e presiune livrescă în *Călătoriile* sale, meditațiile romantice asupra ruinelor memorabile, s-ar putea zice că autorul *Macedonelor* vede rar și umblă neobosit, precum strămoșii săi pe căile nesfârșite ale transhumanței... În sentimentul instabilității, al goanei, al lipsei, în genere, de legătură afectivă cu peisajul descoperim... afectivitatea acestor călătorii", scrie criticul de la 1972.

Iar ceva mai la vale, pentru a pune un fel de verdict asupra respectivelor note bolintinene de călătorie, adaugă: „Ca peregrin, Bolintineanu îl precede într-un fel pe Maiorescu, în comportament. O asemănătoare oroare de insalubritate și inconfort, o mare plăcere de a fi în mijlocul unei societăți feminine, o înseriere asemănătoare prin exactitate, a neplăcerilor și dizgrațiozităților voiajului. Nasul lui se strâmbă la mirosurile neplăcute, pielea i se furnică în așternuturile hanurilor, auzul îi e împuiat de cerșitul bacșișului. Și, mai presus, călătoriile se scurg pe el ca o apă pe corp.".

Firește, putem admite sau, dimpotrivă, putem respinge o astfel de opinie care, până la urmă este subiectivă, ca oricare alta.

În ce ne privește, la o reluare recentă a lecturii însemnărilor de călătorie oferite nouă de Bolintineanu ne-a convins – totuși ! – că ele nu și-au pierdut încă savoarea, că deși par a fi fost făcute doar pentru uz personal (sau, în cel mai bun caz, pentru un grup restrâns de prieteni), că dezvăluie o ipostază scriitoricească ce nu poate fi ruptă nici de contextul social și nici de restul operei.

Un fel de vase comunicante leagă benefic poezia de proza respectivă, cum de altfel am încercat să demonstrăm și noi în numărul trecut (9-10/2022) al revistei noastre.

Oricum și din orice punct critic am privi opera lui Bolintineanu, un adevăr rămâne de nezdruncinat: poetul, prozatorul, dramaturgul și publicistul ivit pe lume la Bolintin Vale a intrat demult în patrimoniul cultural național.

Remember-ul Centenarului din 1972, la care am făcut acum trimitere vine să confirme și să reconfirme, dacă mai era nevoie, acest adevăr.

Concursul național de creație literară „Dimitrie Bolintineanu" 2022

(urmare din pagina 23)

Bolintineană se ambiționează să evidențieze importanța creației atât pentru zona în care ea se dezvăluie, dar și la nivel național, ca exemplu al continuității în numele unei evoluții spirituale vizibile a individului în societate. Aici vorbim inclusiv despre cei 38 de participanți ai acestui festival concurs de eseu din acest an, dar mai ales despre cei patru câștigători ai acestei noi ediții: Mirela Maiana Mladin, Gelu Cecan, Gabriel Andrei și Mircea Băduț. Toți patru au demonstrat că eseul nu este doar o formă de studiu ci o interpretare subiectivă originală a unei teme sau, în cazul nostru, despre opera unui scriitor mai mult sau mai puțin cunoscut din zona de sud a României.

Luându-i separat, fiecare laureat a dovedit reale calități, atât de analiză generală a operei autorului ales pentru eseu (și aici vorbim despre textul lui Mircea Băduț, „Neșansa sincronizării cu pragul emancipării", cu referire la scriitorul de literatură SF, Florin Manolescu), dar și de evidențiere a particularului subliniat atent prin note de subsol bine documentate, referindu-mă aici la eseul lui Gelu Cecan, „Al. Robot: un debut latent al istoriei literaturii românești".

O a treia prezență de calitate a acestui festival este cea a lui Gabriel Andrei, profesor de muzică și director de școală gimnazială, o dovadă clară că spiritul critic literar poate apărea nu doar ca urmare a asimilării unor lecturi importante, dar și din spatele unui portativ muzical, o dovadă în plus de subliniere a legăturilor strânse, indubitabile dintre arte.

Mirela Maiana Mladin este câștigătoarea Marelui Premiu Dimitrie Bolintineanu. Din CV-ul domniei sale nu apar aproape deloc date sau elemente care să ne conducă spre o activitate literară. Ba din contră, domnia sa și-a îndreptat pașii spre laboratorul de fizică, ca absolventă al facultății din cadrul Universității București, dar și – după cum însăși mărturisește – „într-o agenție de turism, într-un autocar ca ghid, la un post de radio, sau la calculator făcând traduceri, după cum au fost vremurile." Cu toate acestea, Mirela Maiana Mladin a reușit prin instrumentele sensibilității, ale emoției să redeseneze în paragrafe de jurnal cadre sentimentale din „Jocul de-a vacanța" a lui Mihail Sebastian. Iată, așadar, un altfel de joc, despre o joacă celebră, un exercițiu al trăirii momentului prins ca într-o filă de jurnal, cum spuneam, care îi aduce Mirelei Mladin un premiu care să o apropie și mai mult de autorul dumneaei preferat, dar și – de ce nu – de Bolintinul din Vale care i-a facilitat această experiență literară.

Un premiu special, neanunțat inițial în regulamentul concursului, dar oferit de organizatori în amintirea regretatului scriitor Nicolae Dan Fruntelată, a fost obținut de Ozana Bălăbuc. Premiul special „Nicolae Dan Fruntelată" va răsplăti pe tinerii creatori de literatură, tot așa cum cel care-i dă numele a sprijinit afirmarea atâtor nume importante azi ale literelor românești.

Distincțiile au fost înmânate câștigătorilor de către d-na Evelyne Maria Croitoru, președinte al juriului, care a ținut să sublinieze utilitatea unor asemenea demersuri de sprijinire a creației originale.

După decernarea efectivă a premiilor, cu toții am fost de acord cu discursul poetei Victoria Milescu în care sublinia faptul că „un concurs este o ocazie să ne întâlnim, să ne cunoaștem, deoarece vin concurenți sau invitați din diverse orașe și avem astfel posibilitatea de a schimba între noi idei, impresii, informații, cărți și reviste".

„A intra într-un concurs, mai ales în condițiile în care nu știi cine este concurentul, nu există nici cea mai mică idee despre valoarea și intențiile celuilalt, ridică o mare problemă de responsabilitate. Iar această responsabilitate și-o ia fiecare în parte, fie el concurent sau membru al juriului. Acest concurs ni-l aduce în actualitate atât pe Bolintineanu, cât și opera lui și trebuie menținută ideea de a-l păstra astfel pe acest cărturar, poet, om politic, singurul pașoptist care a rămas fidel lui Cuza până la moarte. A ține trează memoria lui Bolintineanu, inclusiv prin acest concurs, este un lucru meritoriu." a precizat fostul diplomat, scriitorul și publicistul George Apostoiu.

Fost într-o vreme președinte al juriului, dar și membru al acestuia în edițiile de început ale festivalului, Florentin Popescu a mărturisit următoarele: „Asemenea grupărilor culturale de la Râmnicu Vâlcea, Curtea de Argeș și alte câteva din țară, și aici, în Bolintin Vale există o anumită dăruire a oamenilor care se ocupă de cultură. Cred că este o formă de rezistență, de supraviețuire în condițiile în care statul, oficialitățile, la modul general și-au luat aproape total mâna de pe cultură. M-am bucurat de toate expozițiile dedicate operei lui Bolintineanu organizate la Școala Veche, aș spune că este chiar o premieră națională. Mă bucur de toate evenimentele desfășurate la Bolintin, create de oameni de bine, de oameni cu dăruire care cred ca și mine în această iluzie, în această himeră care este literatura."

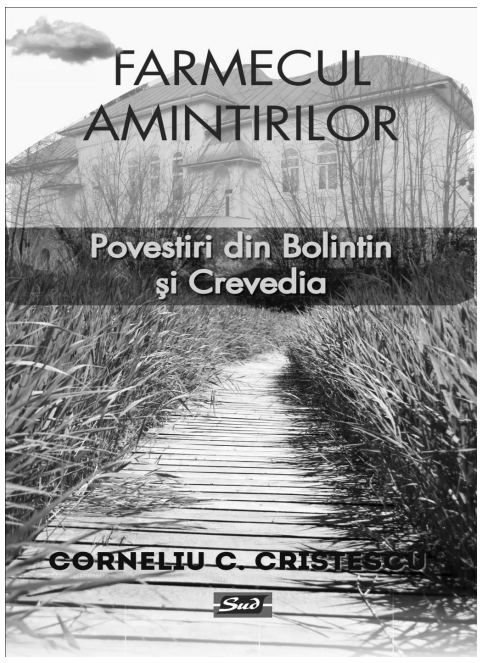
În încheiere, înainte de popasul rezervat patrimoniului imaterial și anume degustarea pâsatului boieresc de Bolintin, prof. Nicolae Scurtu a conchis: „Ceea ce se întâmplă aici la Bolintin este un adevărat miracol. De 30 de ani se reînnoadă puternic tradiția cu actualitatea... Faptul că Bolintineanu nu se bucură astăzi de o revenire este un semn că oficialitățile culturale nu își dau seama ce important scriitor este Bolintineanu. Din păcate, nu există o politică națională culturală de restituire și de revenire asupra valorilor estetice perene ale literaturii române... Ceea ce se face la Bolintin este un lucru excepțional pentru că oamenii din colectivul revistei și ai Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu simt pulsul și, mai ales, au simțul valorilor.".

Organizatorii mulțumesc tuturor celor implicați în buna desfășurare a întregului eveniment și mod deosebit celor aflați în „prima linie", fară ale căror contribuții nimic nu ar fi fost posibil: Consiliul Local și Primăria orașului Bolintin Vale, Gabriel Dragnea, Alexandru Cazacu, Marian Grigore, Oana Dobrin, Fănuța Dobrin, Ștefan Crudu, Monica Dobrișan, Raluca Tudor, Steluța Nae.

Privire spre trecut

Prof. Doinița Elena MORARU
Școala Gimnazială „Nicolae Crevedia”

Școala Gimnazială „Nicolae Crevedia” a găzduit în data de 14 octombrie 2022 un eveniment important pentru întreaga comunitate a comunei Crevedia Mare, anume lansarea cărții „Farmecul amintirilor. Povestiri din Bolintin și Crevedia” (Editura Sud, Bolintin Vale, 2022), prima carte de proză a domnului Corneliu C. Cristescu, născut și crescut pe tărâmurile crevediene. Lansarea a fost deschisă de doamna director a Scolii Gimnaziale „N. Crevedia”, prof. Valentina Antonescu, care a avut onoarea să prezinte invitații scriitorului crevedian: istoricul Vasile Grigore – director al Editurii Sud, președinte al Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, Victoria Milescu – scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din România, prof. Milica Staicu Dan, Florică Dan – scriitor, Ștefan Crudu – secretar general de redacție al revistei *Sud*, Constantin Corina – bibliotecar al Bibliotecii comunale Crevedia Mare, Gheorghiu Steliana – reprezentant al Consiliului Local al comunei Crevedia Mare. Activitatea a fost încununată de prezența multor cadre didactice ale școlii și a unui număr mare de elevi dornici să asiste la un astfel de eveniment marcant.

O să încep prin a spune că este o onoare pentru școala noastră găzduirea acestui eveniment și prin a mulțumi domnului Corneliu Cristescu pentru că a oferit o asemenea ocazie școlii ce poartă numele scriitorului crevedian „Nicolae Crevedia”.

Am parcurs cu mare plăcere cartea, este una ușor de citit, care stârnește interesul cu fiecare pagină parcursă, mai ales că trecerile de la o povestire la alta se realizează într-un mod fascinant. A fost o surpriză pentru mine să descopăr că autorul și-a propus să contureze imaginea satului copilăriei dumnealui, sat în care și eu m-am născut și am crescut.

Cu multă măiestrie, conferă veridicitate amintirilor sale și povestirilor relatate de nea Petre cu ajutorul informațiilor culese prin munca de documentare istorică sau chiar prin confruntarea cu scrierile lui Nicolae Crevedia și cu monografiile realizate de învățătorii vremii.

Reușește astfel să ilustreze satul natal într-o ipostază luminoasă, accentul nefiind pus pe greutățile oamenilor din vremea războiului, ci pe prezentarea unei comunități deschise spre cunoaștere, avidă după cultură.

Copilăria autorului a fost marcată de înaltele valori morale ale membrilor familiei sale, familie care era foarte apreciată de întreaga comunitate. Cu foarte multe detalii, ne sunt descrise momentele în care casa părintească găzduia adevărate seri culturale, tatăl său fiind un om căruia îi plăcea să citească și să poarte discuții pe diverse teme istorice sau literare.

Aduce în prim plan figuri reprezentative ale lumii satului: învățători, profesori, preoți, chiar și oameni simpli care capătă o valoare aparte. Aceștia sunt cei care au contribuit esențial la formarea și dezvoltarea sa intelectuală și morală, căci de la ei a aflat, în cadrul discuțiilor cu tatăl său, informații de interes pentru autor, care i-au deschis drumul spre istorie și literatură.

Cu toate că a trebuit să plece din sat pentru a frecventa liceul și mai apoi facultatea, acesta a rămas atașat de universul copilăriei, amintirile rămânându-i vii. Retrăiește cu intensitate toate momentele rememorate și ne transpune în fața unei comunități unite, care participă cu interes la activitățile culturale din comună, unul dintre acestea fiind inaugurarea monumentului eroilor. Prezintă o comunitate înzestrată cu însemnate valori morale, precum curajul, respectul, responsabilitatea, dragostea față de țară, o comunitate de oameni simpli, care consideră că educația este singura care le poate oferi copiilor o șansă la o viață mai bună.

În povestiri pline de farmec prezintă figurile oamenilor învățați ai satului, mai precis, dascălii școlii din Crevedia, relațiile care se stabileau între aceștia și oamenii satului , activitățile la care elevii participau cu interes grație implicării lor, dar și eforturile de a convinge părinții că școala e singura cale de progres. Și, în ciuda condițiilor grele ale vremii, nimic nu părea greu, pasiunea profesorilor pentru disciplina predată și dorința acestora de a demonstra valoarea copiilor satului fiind factorii care înlăturau teama elevilor de necunoscut. Astfel, din ce în ce mai mulți oameni, la îndemnul învățătorilor satului își îndreaptă copiii către școală, către liceu. Un loc important în carte îl ocupă profesorii de limba și literatura română, care au avut un impact pozitiv asupra devenirii autorului.

Consider că această lucrare este un adevărat elogiu adus comunității comunei Crevedia Mare, dar și persoanelor care i-au marcat formarea morală și intelectuală scriitorului Corneliu C. Cristescu, o dovadă a înaltelor valori culturale și morale transmise de societatea copilăriei sale.

Despre Bolintineanu la școala Malu Spart

Ștefan CRUDU

„Anul comemorativ Dimitrie Bolintineanu” a consemnat în data de 10 noiembrie 2022 desfășurarea unei noi manifestări cultural-educative. Evenimentul a fost organizat la Școala Gimnazială Malu Spart cu sprijinul conducerii acestei instituții, a d-nei director Mirela Jurubiță.

În fața elevilor și profesorilor s-au prezentat câțiva dintre reprezentanții Editurii Sud, ai Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorica Bolintineanu și ai Compartimentului Cultură din cadrul Primăriei orașului Bolintin Vale (Ana Apostoiu, George Apostoiu, Ștefan Crudu, Steluța Nae, Monica Dobrișan, Milica Dan, Vasile Grigore).

Principalul element al întâlnirii a fost reprezentat de cartea d-lui George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, despre care a vorbit chiar autorul, surprinzând elemente pe înțelesul tinerilor participanți. Prezentarea d-lui G. Apostoiu a avut o încărcătură cu totul specială, deoarece domnia sa este originar din satul Malu Spart și a învățat chiar pe băncile școlii unde s-a desfășurat evenimentul. Elevii au beneficiat astfel de un exemplu concret, în parcursul profesional al d-lui Apostoiu, pentru beneficiile și satisfacțiile unei educații serioase.

Participanții au avut plăcerea de a asculta cuvintele lui Dimitrie Bolintineanu prin intermediul interpretării pline de har a d-nei Monica Dobrișan, care a recitat versurile din „La ziua aniversală” și a citit un fragment din călătoria în Egipt a bolintineanului realizată în anul 1854.

D-na Milica Dan, fost cadru didactic și conducător al școlii din Malu Spart a vorbit despre elevii de atunci, printre care se numărau și doi dintre profesorii prezenți (Mirela Jurubiță și Ileana Racaru), precum și despre activitatea culturală desfășurata în jurul grupării sudiste.

Finalul evenimentului de la școala Malu Spart a fost dedicat vizionării filmului documentar „Bolintineanu, poveste dăltuită în piatră”, din care elevii au putut afla lucruri interesante despre modul în care posteritatea a știut să respecte moștenirea lui Dimitrie Bolintineanu.

Mihai Viteazul – un subiect de permanent interes

Constantin Bărbuță

La mai bine de patru secole după tragicul său sfârșit (9/19 august 1601), amintirea personalității unice a lui Mihai Viteazul, „poet al spadei” (N. Iorga), unificator de țară, speranță și zid pentru lumea creștină la cumpănă veacurilor XVI-XVII, continuă să fascineze. Istoriografia moderna îndeosebi, l-a transformat în reper al mândriei patriotice.

Izvorâtă dintr-o pasiune timpurie pentru Clio, cartea lui Corneliu Cristescu, *Mihai Voievod Viteazul, simbol al unirii românilor*, apărută la Editura Bogdania (Focșani, 2022), prezintă domnia scurtă, glorioasă și incomparabilă a celui ce a realizat prima întregire a ținuturilor românești, în acord cu realitatea istorică a evenimentelor, în general cunoscute, dar și ecoul universal al faptelor sale prin citarea substanțială, selectivă și adecvată sensului în opera unor istorici români precum Nicolae Bălcescu, Nicolae Iorga, P.P. Panaitescu, M. Neagoe, Ioan Aurel Pop sau cronicarul maghiar Szamoskozy.

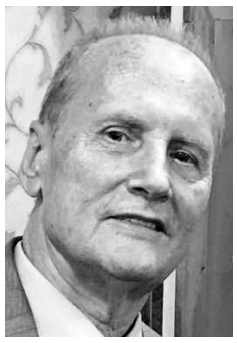
Deși autorul (cercetător cu notorietate, profil tehnic) afirmă cu modestie că în demersul său nu revendică virtuțile proprii unei lucrări de istorie, țintind mai degrabă sensibilizarea cititorilor tineri, elevi îndeosebi, lectura celor 250 de pagini ale cărții, grupate în șapte capitole, fiecare cu indice bibliografic, inclusiv noua sursă, internetul, și 87 de subtitluri, transmite multiple conotații instructive și, mai ales, educative, fiind un act istoriografic, documentat original și curajos într-o epocă în care devin tot mai evidente încercările de rescriere a istoriei. Lucrarea sa devine treptat o povestire accesibilă și din ce în ce mai interesantă a evenimentelor în succesiunea lor cronologică, despre locuri, personalități și personaje istorice, rolul lor, fapte unice, consecințe, semnificații, fragmentarea conținutului dovedindu-se utilă explicațiilor care permit înțelegerea contextului istoric.

Pentru slujitorii Clio, cartea lui Corneliu Cristescu poate fi asimilată unui manual de istorie care prezintă, alături de texte autentice, analize istorice menite a susține demonstrația, scheme de bătălii și hărți istorice, portrete și sigilii, fotoreproduceri, unele inedite, concomitent cu descrierea explicativă a unor momente relevante ale domniei lui Mihai Viteazul, „campania cea lungă” și victoria de la Călugăreni împotriva turcilor, victoria de la Șelimbăr împotriva nobililor ardeleni, reformele din Transilvania prin introducerea limbii române în actele administrative pe temeiul „suntem de un neam și o lege”, facilitățile pentru credință prin înființarea unei biserici ortodoxe la Alba-Iulia și întocmirea primului catastih romanesc, sau expunerea situației politice instabile din Moldova urmată de pătrunderea voievodului unificator spre a-și vedea încununat visul și programul vieții sale: „Și hotaru Ardealului. Pohta ce-am pohtit. Moldova și Țara Românească”.

Cartea lui Corneliu Cristescu se cantonează în aceeași zonă a povestirii clasice și atunci când tratează aspecte sensibile, precum originea lui Mihai Viteazul, fiu al lui Pătrașcu cel Bun, sau viața de familie până la asasinarea sa, expusă la dimensiunea sa tragica și căreia îi consacră ultimul capitol, cel mai vast și la fel de interesant despre o personalitate, simbol al poporului român, cu dimensiuni europene indubitabile. Ea încununează munca stăruitoare și tenacitatea autorului, pasionat de istorie și literatură, domenii în care se exprimă tot mai convingător, fără a-și fi spus ultimul cuvânt.

(Corneliu Cristescu, *Mihai Voievod Viteazul, simbol al unirii românilor*, Editura Bogdania, Focșani, 2022)

UN SEMNAL DE ALARMĂ
O viziune asupra romanului *Feodor Mihailovici Dostoievski s-a sinucis la București* de Ștefan Dumitrescu

Constantin Lupeanu

Romanul *Feodor Mihailovici Dostoievski s-a sinucis la București* de Ștefan Dumitrescu, publicat în 2013 la eLiteratura, începe cu prezentarea autorului, între paginile 5 și 31, lucru care probabil i-a impresionat „dureros" (patologie denumită de autor axiofagie) pe criticii literari, pentru că romanul (un roman extraordinar) nu a fost primit – după propria-mi știință – așa cum s-ar fi cuvenit. Criticii, atâția câți se mai pot numi astăzi critici literari, nu l-au comentat, nu l-au citit, ci pur și simplu l-au ignorat. Oare cum se numește indiferența în fața valorii ? Poate că ar trebui ca revistele literare și de cultură să susțină permanent câte o rubrică de cronică literară, unde o persoană să încerce, nu din când în când, ci număr de număr, pe câțiva ani, să definească și să impună o ierarhie a valorii printre cărțile literare nou apărute. Deocamdată, se publică multe cronici literare, în mai toate revistele, înșirate de-a valma și cu greu distingi o analiză pertinentă de un text prietenesc.

Eram student când Nicolae Manolescu alegea pentru noi toți cărțile de valoare și nu era decât cu câțiva ani mai mare decât noi. Precum Corneille în *Cidul*: „la valeur n'attend point le nombre des années". Se poate repeta și multiplica misterul și apelez la directorii și patronii de reviste să încredințeze timona câte unei persoane, iar în câteva luni, într-un an, noi, cititorii, studenții, tinerii mai ales, ar urma alegerile unui critic care va reuși să-și sculpteze singur numele în eternitate.

Romanul *Feodor Mihailovici Dostoievski s-a sinucis la București* de Ștefan Dumitrescu este un semnal de alarmă în fața indiferenței și a egoismului criticilor literari, în general a lumii literare românești. O carte unică în peisajul de început de secol al literelor românești, ecoul unei inimi și al unei conștiințe care strigă cu mult curaj adevărul în ceea ce privește starea literaturii și a națiunii române.

Romanul trebuie citit pe îndelete pentru a fi înțeles ca mesaj și ca viziune de ansamblu asupra istoriei și culturii române, a stării poporului român. Pentru că având o structură de cerc, este asemenea unui „sistem rotund", e un „roman rotund" care se derulează la nesfârșit în timpul social și în cel istoric, ai sentimentul că după ce ai terminat lectura, romanul începe din nou. Este un roman cu două finaluri, unul, cel etern, care se petrece în cealaltă dimensiune, unde Alexander o regăsește pe Helene, prima lui mare iubire, și al doilea, cel terestru, când îl vedem la sfârșitul cărții pe Alexandru învins, epuizat, eșuând în lumea literară românească. Iată o invenție a autorului în arta romanului, creator al romanului rotund.

Romanul *Feodor Mihailovici s-a sinucis la București*, titlu incitant, dar cu un mesaj subliminal, începe abrupt, acțiunea petrecându-se, cum spuneam în prima parte, în cealaltă dimensiune, unde ajunge spiritul personajului principal, al lui Alexandru, care trece printr-o moarte clinică. Ne găsim în miezul Mitului lui Orfeu, care pierzând-o pe Euridice, iubind-o profund (motivul iubirii absolute, eterne), ajunge în lumea de dincolo unde o regăsește într-adevăr pe Helene-Euridice. Remarcabilă este arta cu care autorul creează ca o acuarelă lumea divină, abulică, plină de o lumină diafană și de mister, în care migrează sufletele după ce părăsesc corpul uman. Ca în *Divina Comedie* sau în relatările celor care se întorc din cealaltă dimensiune, vedem această lume opalescentă, cețoasă, întrezărim trupurile de lumină ale celor care au trecut în eternitate plutind deasupra solului selenar. Și abia aici, în lumea ideilor, înțelegem că este posibilă împlinirea marii iubiri dintre Alexandru și Helene. Ni se demonstrează astfel că marile iubiri (și romanele lui Ștefan Dumitrescu sunt într-adevăr romane ale marilor iubiri), sunt nemuritoare, ele continuându-se în cealaltă dimensiune, unde marea dragoste se împlinește și se desăvârșește pentru eternitate.

Această primă parte a cărții se continuă apoi cu începutul și cuprinsul romanului, pentru ca ajunsă la sfârșit, povestea de iubire, mesajul esențial al cărții, să se continue apoi cu sfârșitul vieții personajului principal ajuns în cealaltă dimensiune. Aceasta este ideea pe care ne-o sugerează „structura de cerc" a cărții.

Vine după această a doua parte a romanului a cărui acțiune se petrece în lumea cât se poate de terestră și de tristă a literelor românești, anii 70, când autorul, devenit student al Facultății de Filozofie din București debutează ca scriitor și începe să colaboreze la revistele vremii.

Eroul principal al romanului *Feodor Mihailovici Dostoievski s-a sinucis la București*, Alexandru M., bate la porțile literaturii, refuzând să se împotmolească undeva în provincie și printr-o pilă obține un post de redactor la „Viața studențească". El publică poezie și proză în câteva reviste literare, aparițiile sale atrag atenția, devine cunoscut în mediile literare, însă nu reușește să tipărească nici o carte. Iar la un moment dat, proza lui, publicată în revistele acelei perioade, foarte valoroasă, sugerând adevăruri din nivelul profund al realității, ajunge să fie considerată subversivă. Fapt care face ca la ordinul securității să fie retrase toate revistele în care îi sunt publicate prozele.

Asistăm la o duplicitate a vieții trăite de Alexandru M., care îl face să fie un om demn și totodată o figură tragică. O victimă a mediului literar și social. Alexandru este sfâșiat de contradicții, este un suflet interiorizat și contorsionat. Viața sa nu e lineară, nici cea intimă și nici cea pe care o trăiește în lumea literară. Autorul ne redă minuțios și cu o tușă groasă tabloul lumii literare românești, așa cum era el în ultimele decenii ale secolului XX, spectaculos, trist, superficial, tragic, uneori grotesc. Lumea literară românească în ultimele decenii ale secolului XX se deosebește de lumea literară interbelică. La vârful ei îi vedem pe scriitorii epocii, cei care s-au ajuns și care au pactizat cu regimul, în subsolul ei îi vedem pe tinerii veniți în lumea literară zbătându-se să își publice cărțile. Făcând parte din această lume, autorul, scriitorul Ștefan Dumitrescu, o privește cu luciditate, cu tristețe, uneori cu ironie amară, meditând asupra condiției tragice sau hilare a scriitorului român. Din acest punct de vedere, această parte a cărții (acest roman în roman al lumii literare românești) ar fi romanul unei conștiințe sensibile, ultragiate, acuzatoare, care înregistrează totul ca o retină rănită.

În același timp, romanul lui Ștefan Dumitrescu este unul de dragoste, al unei iubiri bolnave care își trăiește zilele într-o lume bolnavă. Nu este limpede dacă este vorba de o inapetență a personajului principal pentru iubire, o incapacitate de pătrundere a sufletului femeii sau, dimpotrivă, posedă o intuiție care i le dezvăluie pe de-a-ntregul pe femeile iubite. Prima parte a romanului prezintă, cum spuneam, iubirea în celălalt tărâm a lui cu Elena. Helene este cea care îl părăsește în viața aceasta terestră (motivul infidelității femeii, al Dalilei), iar el nu are curajul s-o caute și să-și declare iubirea fără margini. Se sugerează ideea imposibilității marii iubiri în această lume terestră.

În drumurile fără rost pe la edituri, Alexander M. o cunoaște pe Cora, poetă ca și el, care luptă și ea să-i apară un volum de poezie.

Alexandru se îndrăgostește de frumoasa Cora, cu care trăiește o dragoste fulgurantă și terestră, iubire în care femeia este prestidigitatorul. Îndrăgostit fiind de Cora, află de la un coleg scriitor că și aceasta îl trădează, fapt care îl va face să-și piardă mințile. Este impresionantă fuga lui din oraș, simbolizând fuga dintr-o lume coruptă, pentru a se slava în mijlocul naturii.

Nesiguranța și neîmplinirea din planul vieții profesionale duc la respingerea Corei. Suferind extraordinar de pe urma încurcăturilor amoroase, Alexandru va încerca să se despartă de femeia iubită. Un personaj feminin ciudat și complex. Ca să își publice volumul de poezii, Cora acceptă să se culce cu redactorul de carte (să fi fost o practică în epocă ?), dar în același timp îl iubește cu adevărat pe Alex. Ea este cea care îi face rost de casă, culcându-se cu un Știab din ierarhia socială, și în același timp ea îl îngrijește cu un devotament extraordinar. Cora este cea care are grijă de el ca o mamă și îl salvează într-adevăr de la moarte, pentru că vede în el omul cinstit, puritatea sufletească și scriitorul de mare talent. De aceea, acceptându-și condiția pentru că numai așa se poate răzbate într-o lumea imorală, ea își va dedica toată ființa ei geniului.

La calitățile personajului principal mai adăugăm alte două trăsături de caracter care-l definesc pe Alexandru fără echivoc: credința creștină și iubirea de țară, trecând prin perpetuarea tradiției țărănești.

Alexandru este invidiat de cei din jurul său, dat fiind valoarea sa înaltă, ca autor de substanță. Nu este însă un om senin, care să vadă partea luminoasă a vieții. Pe el această ignorare a sa stârnită de invidie îl muncește și nu găsește calea de a pătrunde dincolo de ea, astfel că se tânguie mereu și își găsește alinare în alcool. Sunt memorabile întâlnirile și discuțiile cu prietenul lui care îl apreciază – Nichita Stănescu. Personajul este mereu frământat, inegal, un suflet aflat mereu la răspântie, incapabil de a alege, și un om nemulțumit de societatea în care trăiește, de cercurile scriitoricești în primul rând.

Ajungem în altă etapă în care îl vedem pe Alexandru bolnav ajungând în moarte clinică în urma pierderii iubitei. Va merge din nou, asemenea lui Orfeu, în căutarea lui Euridice, în cealaltă dimensiune, pe care autorul încearcă s-o descrie. Securitatea descoperă că scrierile lui poartă un mesaj secret, îl arestează în intenția de a înțelege cum funcționează puterea sa de a vedea în viitor. Mai ales după ce află dintr-un mesaj că Ceaușescu va fi asasinat, iar sistemul comunist se va prăbuși. Cu aceste calități paranormale – căpătate de personajul cărții revenit din moartea clinică – el îi „materializează" pe scriitorul rus Dostoievski și pe poetul român Nichita Stănescu.

La lectura altor două romane ale lui Ștefan Dumitrescu (*Delirul*, volumul II, continuare la *Delirul*, volumul I, de Marin Preda așa cum l-ar fi scris acesta, și uluitorul roman *Uriașii de demult*) ne putem da seama că marea obsesie și fascinație a lui Ștefan Dumitrescu este pătrunderea în nivelele abisale ale psihologiei umane. Spre deosebire de Dostoievski, care pentru a intra în subterana personajului se folosește de incidentul crimei care zguduie din temelii personajul, Ștefan Dumitrescu pătrunde în profunzimea psihologiei umane prin fenomenul iubirii, al dragostei. Având o mare capacitate de a iubi, Alexandru se „scufundă" în nivelul ultim al subconștientului uman, în mit, unde se găsește „în Dumnezeu", adică în iubirea absolută. Fapt care îl va proiecta în nivelul Acașa. Aici se întâmplă un fapt tulburător, pe care autorul reușește să îl facă perfect verosimil. Feodor Mihailovici îl vizitează și au amândoi o discuție de o profunzime uimitoare despre destinul poporului rus și al poporului român, despre patologiile celor două popoare și despre primejdiile care le pândesc în viitor. Este exact ceea ce vedem că se întâmplă acum în istoria poporului român (romanul a fost scris în anii 90) și a poporului rus. În povestirile pe care Alexandru le scrie în stare de transă, fiind bolnav, în comă, conștiința lui având acces la informații din Acașa, el relevă mesaje profetice din cealaltă dimensiune. Astfel, într-o povestire, dacă sunt selectate cuvintele din cinci în cinci sau în altă povestire din șapte în șapte, se obțin mesaje profetice despre evenimentele dramatice din viitorul poporului român sau ale civilizației umane. Îl vedem astfel pe Alexandru ajungând în ipostaza de profet. Un profet încifrat. Un profet trist, bolnav, eșuat, care exprimă, credem noi, spiritul poporului român, starea noastră psihologică. Eșecul, oboseala noastră ca neam.

Alexandru este un adevărat personaj dostoievskian, recunoscut și apreciat de Feodor Mihailovici Dostoievski însuși, care îl vizitează în câteva rânduri și îl îndeamnă să-și exprime public nemulțumirea, protestul, să judece și să acuze. La un moment dat o face. Amețit de băutură, ține un discurs târziu în noapte la cârciuma scriitorilor administrată de doamna Candrea, profitând de petrecerea oferită de cineva. Scriitorii prezenți la chef nu-l ascultă cu adevărat, dorm cu capul pe mese sau chiar se află căzuți sub mese, însă vigilența autorităților nu doarme. Discursul său este înregistrat și urmează să fie chestionat de securitate.

Eroul nostru se vede asemenea filozofului german Johann Fichte, lui îi venea menirea să trezească poporul din „dulcea stare de amorțeală și de inconștiență de dinaintea morții". Pentru că se află într-o clipă astrală, poporul român urmează să dispară sau să se salveze. Poporul este bolnav de cancer, exprimat, în concepția sa prin politicianism, afiofagie, atomită, egoplasm, nuelită, șmecherie, minciună !

Viața personajului principal este „o cădere într-o cursă existențială", tristă, cenușie, dureroasă, singura interesantă părea să fie experiența morții. Căderile în leșin, stările de transă, în care scria, îi insuflau ideea răzvrătirii, nu ca acțiune practică, ci deocamdată spre atragerea atenției poporului în mijlocul căruia își ducea viața.

O stare de lucruri cunoscută lui și pe care o socotea strâmbă, de neacceptat, privea lumea scriitorilor și intelectualitatea în ansamblul ei. Acestea erau caracterizate prin existența găștilor, a cumetriilor și nepotismului și de aici lipsa de valoare. Scriitorii sunt analizați pe îndelete, se dau nume (nume cunoscute nouă tuturor) din a doua jumătate a secolului 20, scriitori cu care personajul principal al romanului intră în contact și care îl dezamăgesc, îl tulbură, îl dezgustă.

Partea a treia a romanului este halucinantă și poate cea mai reușită sub raport artistic. Eroul își strigă adevărul în povestirile sale, în conversația cu Dostoievski, în timpul interogării de către înaltul ofițer securist, care în final îl eliberează, pentru că el însuși se dă bătut, „nu știe ce se va întâmpla cu el", declară, pentru că mulți din jurul lui dispăruseră. Sunt cincizeci de pagini încărcate de tărie filozofică, un poem în proză neliniștitor, o viziune socială și politică alarmantă, menită să îndemne la răzvrătire, la răscoală, la revoluție. Dar câți cititori a avut până acum această operă de excepție, ne întrebăm ?

Eliberat din beciurile poliției, Alexandru M. rămâne în viață, dar nu scapă de dedublarea lui ontologică și în finalul romanului meditează la destinul său tragic, la destinul nefericit al poporului său, după cum se exprimă autorul, sugestie că urmează o altă carte care să dea pe de-a-ntregul cheia vieții acestui personaj tulburător. Și poate ieșirea poporului său din starea alergică, alegerea neghinei din grâu și aruncarea ei pe apa sâmbetei, împlinirea în istorie și nicidecum dispariția sa.

Ștefan Dumitrescu este una dintre personalitățile distincte ale literaturii române de la sfârșitul secolului 20 și începutul secolului 21, cu o operă pe măsură, poezie, teatru, roman, filozof al culturii și psiholog cu operă, cu dorința și visul binelui țării. În consecință, el nu este numai un scriitor, ci un om care meditează asupra istoriei neamului său, un gânditor pătruns de esența creștinismului specific românesc, prin integrarea sa tradițiilor, câștigului cultural și filozofic moștenit de la Zamolxe și Deceneu. Două dintre studiile pe acest palier, *Doctrina Burebista sau Doctrina salvării poporului roman și a Renașterii României*, 2009 și *Psihologia și Pedagogia poporului român*, 2010, Editura Semănătorul, Edituri On-line, se recomandă de la sine.

Romanul pe care vi-l propunem: *Feodor Mihailovici Dostoievski s-a sinucis în București*, vorbește despre destinul omenesc în general, despre eterna dihotomie a perechii de îndrăgostiți, de neliniști, iubire și disperare. Nu cunoaștem un alt roman mai îndrăznet, mai spectaculos, mai modern ca acesta. Este, cu siguranță, un roman best-seller și îi îndemnăm pe cei de ținută demnă să se aplece asupra lui.

De vorbă cu necuvântătoarele

Lia Maria Andreiță

Citesc-recitesc o carte deosebită; o carte-tratat științific, *Inteligența animalelor*, semnată de savantul **Eleodor Gh. Bistriceanu** și apărută la Editura Școala Ardeleană, 2021, Colecția „Noua Spiritualitate”, colecție coordonată de medicul și filosoful, Dumitru Constantin Dulcan. Prin tema tratată, lucrarea pare a se adresa numai oamenilor de știință, specializați în domeniul respectiv, însă autorul învăluie zona aridă a experimentului științific în povești fascinante și fotografii despre comportamentul inteligent al animalelor, făcând lectura accesibilă tuturor, îndeosebi celor care iubesc animalele. În *Prefața sa*, domnul *Dumitru Constantin Dulcan*, ca și în alte studii ale domniei sale, ne ajută/ne învață să navigăm, cu înțelepciune, între minus și plus infinit.

Eleodor Gh. Bistriceanu, cu rigoarea cercetătorului, cu sensibilitatea omului de cultură, cu o largă cunoaștere a literaturii române și universale, pledează pentru recunoașterea adevărului demonstrat în laboratoare, de către cercetători renumiți din țară și străinătate, în decursul timpului, privind nivelul inteligenței animalelor.

Din primele pagini, autorul demonstrează originea barierei pe care omul a pus-o între el și celelalte specii: „Atitudinea plină de dispreț și cruzime a omului față de celelalte specii, considerate „inferioare”, își are originea – pe de o parte – în afirmația filosofului presocratic Protagoras (secolul V înainte de Hristos): „omul este măsura tuturor lucrurilor”; pe de altă parte, în pasajele biblice 1, 26; 1, 27 și 1, 28, din Vechiul Testament, „Facerea” – în care textul biblic spune că, de îndată ce Dumnezeu l-a creat pe om, i-a poruncit să se înmulțească și să stăpânească toate vietățile.

Cred că porunca lui Dumnezeu, exprimată în cuvântul „stăpânește”, nu însemna, atunci, asuprire, cum nefericit a evoluat sensul pe parcursul trecerii timpului. Dumnezeu, în bunătatea Lui, îl atenționează pe om că l-a înconjurat de tot ce-i este de folos și, prin porunca „stăpânește”, îl responsabilizează să păstreze, cu iubire, înțelepciune și respect, armonia cu lumea în care va trăi și se va înmulți. La țară, și astăzi se mai spune despre o femeie care încalcă unele norme ale comunității: „dacă n-o stăpânește bărbatu-său”, nu în sensul de sclavie, ci în acela de restabilire a armoniei în familie, cu iubire, înțelepciune și respect, la fel ca în armonia Universului, creată de Dumnezeu.

Cartea are două părți: în prima jumătate, cititorul este sedus de un adevărat poem al iubirii, al tandreții. Cercetătorul ne farmecă, aici, cu povești emoționante din literatură, care vin să ilustreze prietenia devotată față de om, a unor animale, grație inteligenței lor. Un exemplu: „Câinele este cel mai bun prieten al omului. Fidelitatea acestui animal extraordinar, remarcată din vechime, a fost demonstrată de câini care au refuzat să părăsească lespedea funerară a stăpânilor lor, murind în cele din urmă pe mormântul acestora. Există un desen, găsit printre hârtiile lui Ludwig van Beethoven, care înfățișează cortegiul mortuar al marelui compozitor Wolfgang Amadeus Mozart, cortegiu care consta din dricul cu trupul neînsuflețit, în spatele acestuia aflându-se doar câinele marelui dispărut, nimeni altcineva. Mozart (1756-1791) și George Enescu (1881-1955) – două destine similare, la o distanță de aproximativ de 159 de ani... Enescu moare într-o noapte de mai, a anului 1955, singur, într-un apartament al unui hotel din Paris, fără lumânare, fără nimeni care să-i închidă ochii. Singurul companion este credinciosul său câine, Mutzerli. În seara precedentă, infirmiera care avea grijă de muribundul țintuit la pat rupsese fila calendarului din perete; compozitorul a fost găsit mort pe data de 5 mai 1955. Clienții hotelului spuneau că auziseră în noapte un lătrat prelung și sinistru...”. Alte exemplele emoționante și convingătoare se rostogolesc la temelia adevărului susținut de carte.

În prefața volumului, care, la rândul său, are întinderea și valoarea științifică a unei comunicări la nivelul unui congres internațional, prof. univ. dr. Dumitru Constantin Dulcan face referire la greutatea creierului: cel al omului cântărește circa 1.350 g, al elefantului, 4 kg, iar al cașalotului, 8 kg. Referitor la numărul neuronilor, omul are 100 de miliarde, în vreme ce elefantul are 257 de miliarde de celule neuronale. Aflând aceste amănunte despre înzestrarea elefantului, nu ne mai miră isprava sa, imortalizată într-o fotografie apărută pe rețelele de socializare, care înfățișa o leoaică și puiul ei traversând savana; dar căldura excesivă făcea ca puiul de leu să nu poată ține pasul cu mama sa. Un elefant, aflat în preajmă, și-a dat seama că puiul va muri și l-a cărat pe trompă până la o sursă de apă, mergând alături de leoaică. Noblețea acestui gest ne face să ne rușinăm pentru confrații noștri care privesc cu dispreț animalele.

Dar există situații când omul rezonează cu sensibilitatea unor animale fioroase, de care, în mod normal, se ferește. Într-una din prozele sale, scriitorul Vasile Voiculescu ne prezintă omul-lup care, din nevoia de afectivitate, se apropie de lupi, înfiripând o relație specială cu aceștia. Atitudinea generoasă a animalelor sălbatice față de bebeluși sau pui din alte specii de a-i salva din momentele dificile în care sunt găsiți este bogat exemplificată, tocmai pentru a demonstra inteligența acestor animale.

Profesorul Dumitru Constantin Dulcan ne învață că atunci când se pierde vederea, funcția vizuală, cu sediul în aria occipitală, migrează spre lobul parietal, amplificând funcția tactilă. Așa s-a născut alfabetul Braille. Poate așa este și în cazul afecțiunii. Am fost zidiți să ne refacem prin propriile puteri.

Omul de știință Eleodor Gh. Bistriceanu continuă prezentarea animalelor și a comportamentelor acestora, câini, pisici, pești, păsări, albine, insecte, oglindite, pentru faptele lor, în literatură și artă, reprezentând dovezi în susținerea temei tratate.

În partea a doua, lecturăm un adevărat tratat ce ne prezintă rezultatele unor cercetări riguroase, efectuate în laboratoare de specialitate. La capitolul „Dificultățile studiului inteligenței animalelor”, ne întâmpină un motto: „Observația, experimentul și matematica sunt cele trei coloane de bază ale științei”. (Roger Bacon, 1219-1292) Autorul, referindu-se la observația realizată pe animale aflate în captivitate, cu obiectivitate, recunoaște limitele acestei practici, strecurându-se posibilitatea erorii: „Una este să experimentezi cu obiecte neînsuflețite, cum este cazul în fizică și chimie, și alta este să experimentezi cu animale, care – fără excepție – sunt de o formidabilă complexitate. Reamintim cuvintele lui Voltaire: „o mie de Arhimede nu ar putea construi aripa unei muște !”.

Din noianul acestor cercetări, desprindem ideea că specia umană nu poate trăi fără celelalte specii. În gospodăria țărănească a copilăriei mele, această veste venea din adâncuri, era înscrisă în ADN-ul țăranului. Chiar și în vremuri de restriște, de secetă sau de război, gospodarul își micșora felia de pâine sau mămăligă, ca să-i facă porție și lui Grivei; femeia spăla cu grijă oala și strachina, ca să ajungă cele câteva picături de mâncare în apa caldă ce urma s-o bea Ghiță, în coteața lui, căptușită cu un purcoi de paie; firimiturile de pe masă și cojile de ou erau adunate cu migală și duse în coteața găinilor; pisica pândea șoarecii ce rodeau știuleții de porumb, și așa puțini, iar seara își primea locul bine meritat, după sobă, la căldură, unde torcea toată noaptea. Snopii de coceni, după ce erau roși de oițe și de cai, deveneau combustibil valoros pentru soba văruită din odăița împodobită cu mușcate la fereastra cu perdele brodate, cu ștergare alese pe pereți, cu puntea de busuioc la icoană și multă căldură și speranță în sufletul curat al stăpânilor casei. Să nu uităm dragostea pe care o revărsam florilor din grădina ce completa frumusețea casei. Și exemplele de păstrare a armoniei în frumusețea acelei vieți, uneori, încărcată de vitregii, pot continua.

Lectura acestei cărți, deosebit de elaborată, îmbogățește și luminează Universul în care trăim și, sper, va converti cât mai mulți oameni indiferenți, disprețuitori ori agresivi față de aceste necuvântătoare, de la care avem atâtea beneficii. Mulțumiri domnului Eleodor Gh. Bistriceanu pentru această chemare, atât de puternică, temeinic argumentată și frumos înveșmântată în cuvinte, între cele două coperte.

Speranța – „ancoră” a existenței umane

Nicolae Dina

Deși și-a ales și a profesat o meserie fără nicio legătură cu literatura (este absolventă a Facultății de Transporturi a Politehnicii bucureștene), **Eugenia Coman** a trăit, încă din adolescență, fiorul cald al lirismului simțind nevoia să dea glas trăirilor, simțămintelor și emoțiilor prezente în sufletul său sensibil pe care le-a oferit cititorilor începând cu anii frumoși și furtunoși ai studenției, debutând în paginile unui supliment literar și cultural studențesc, debut urmat de numeroase colaborări la diverse reviste și publicații din țară, mai ales din Teleorman, județul său natal.

Consacrată ca prozatoare (autoare a trei romane și a altor trei în care a cuprins și proză scurtă, alături de versuri), Eugenia Coman este o poetă de o sensibilitate și de o gingășie aparte, publicându-și creațiile lirice, mai întâi alături de proze scurte încă de la debutul editorial cu placheta „Viforul unei vieți” (1999), urmat de un volum asemănător, „Rugăciunea” (2001), pentru ca adevărata sa măiestrie lirică să se materializeze în singurul volum de versuri publicat în anul 2000, „Umbre. Poeme pastorale” (reeditat doi ani mai târziu), „o radiografie lirică a satului românesc cu izbânzile și eșecurile sale”, aducând „un elogiu țăranului în viața căruia există doar două constante: munca pământului, ca factor creator [...], respectiv familia” pentru binele căreia se zbate din zori până în noapte, capabil de „cele mai mari sacrificii” (Cristian Gabriel Moraru).

Iată că, după mai bine de două decenii, Eugenia Coman revine pe tărâmul lirismului prin excelență, oferindu-ne un volum inedit, „Ancora sufletului” (Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2022), de această dată, majoritatea poemelor având în vedere viața cu tot ceea ce înseamnă ea, cu bune și rele, cu fericire și tristețe, cu împliniri și dezamăgiri, dar mai ales cu speranță.

Plecând de la metafora din titlu, de inspirație biblică, trebuie să vedem, împreună cu poeta, că „ancora” este simbolul stabilității propriului sine luptând cu tot curajul împotriva obstacolelor de orice fel pe care viața ni le aduce în cale („Aș vrea să râd din suflet, secată de regrete,/ cu mine să fac pace, în clipele discrete”). Și pentru că este a „sufletului”, ancora nu poate ființa decât ca o speranță a depășirii vicisitudinilor existenței („Speranța este hrană, răbdare-n devenire,/ curaj în construire, un rău în stânjenire”) care nu se poate materializa decât „ancorându-ne” în credința în Dumnezeu, Cel care ne dă viață și care ne diriguiește destinul ferindu-ne de rău, oferindu-ne nu numai liniște și luciditate, ci și nădejdea că vom ajunge la limanul binelui („Speranța este tihna, aprinsă fericire,/ cărând în derizoriu, spre dreaptă nimicire,/ furtuni și delăsări, stagnări și vămuiri,/ abuzurile vițiii, zgârcită-n păsuiri”), pentru că numai astfel, numai prin „ancora sufletului”, putem înfrâna simțămintele și sentimentele negative și, implicit, ne înseninăm viața dându-i un rost pozitiv: „O ancoră-i speranța, de suflete-ncercate,/ întinsă către maluri, de așteptări sculptate” (*Ancora sufletului*).

Speranța este laitmotivul întregului volum, căci ea se află permanent „la geamul sufletului meu” pe care îl animă, îl însoțește și îl sprijină („dă din aripi, se foiește, este numai cutezanță”, devenind „starea cea de bine, ce pe om îl reînvie” și fiind „doctorul de suflet care nu pune restricții” și care te îndrumă pe calea cea dreaptă („îți aduce echilibru și de mânecă te trage,/ modelează caracterul, prin ce face te atrage”), ferindu-te a o apuca pe calea răului și chiar de a suporta ponoasele dezechilibrului moral și spiritual, fiindcă doar ea „știe să întindă șansa, tocmai când viața ‘năsprește” și doar ea „îți dăruie mângâiere, nu cunoaște aroganța”, astfel că, având această menire, „speranța n-are odihnă”, fiind un „izvor de mare tihnă” (*Izvor de mare tihnă*).

Pentru Eugenia Coman, viața, cu toate întortocherile ei, trebuie trăită așa cum îți este datul știind că „desculț să mergi prin viață nu e marele păcat” și „neplăceri dacă-ntâlnești, nu le lua drept tragedii”, căci, vorba poetului, „o luptă-i viața” și în această luptă „caută ca să învingi relele ce cad la zar,/ frica leag-o de un par”, înlăturând din calea ta tot ceea ce ți-ar putea întuneca dragostea de viață, speranța unei existențe fericite: „Năzuiește ca să calci pe tristeți trucate-n ghimpi/ [...]/ și cu leac de temeri mari, pregătit fii să strivești/ ghimpii cei cu țepii rari, fără ca să te rănești !” (*Ghimpii care nu rănesc*). Nimeni nu trebuie să uite niciodată că „viața e fotografie, în nuanțe de mult gri” care îți pune în cale (și) multe dificultăți („pune multora capcane, făr’ să poat-a le opri”), de aceea speranța de bine și de frumos poate deveni un mijloc de a le depăși și atunci când viața este „o bagatelă”, chiar și atunci când devine „o corvoadă”, având grijă de drumul ales („Cu prudență alegi drumul pentru împlinire bună,/ imprudența răscolește, nemilos ea se răzbună”), dar și de cei cu care te însoțești în această luptă a vieții: „Cu temerarii pleci la drum, e calea spre izbândă,/ un fricos te derutează, dorința-i e plăpândă” (*Stări în antiteză*).

Însăși poeta iubește viața, această „ancoră a sufletului”, căci s-a născut cu și din acest sentiment, într-o familie care i-a cultivat, de când a apărut ca „un copil cu chip de fată”, acele valori morale fundamentale moștenite din bătrâni („M-am agățat, îndrăzneață, de frântura mea de viață,/ am crescut în modestie, hărnicie, dibăcie,/ cu mândrii fără mândrie…”), valori la care a adăugat o generozitate și o dragoste fără margini pentru semenii săi pe care îi ajută ca să ajungă „oameni ce-și doresc înaltul, peste griji să facă saltul” urmărind „să re-înviu pe nesimțite inimile încrețite,/ să-i învăț ce e cadența și să iubească decența” (*Lăsați-mi loc în viața mea*).

Această dragoste față de cei apropiați este cu mult mai profundă când amintirea părinților îi înnegurează sufletul și „simți cum doru-n piept îți fierbe/ și prin lume doar te pierde”, dar, înstrăinat de propriul cuib și trăind convingerea că „bogăția-i numai una:/ să fii acasă cu muma,/ cu tatăl, un bun părinte,/ de boală făcut cuminte”, eul liric revine în casa părintească, hotărât să nu-i mai părăsească niciodată: „E târziu să-mi cer iertare/ pentru suferința mare,/ nu voi mai pleca de-acasă,/ mult-puțin, punem pe masă” (*Părinți născuți să fie singuri*).

Omul este o binecuvântare de la Dumnezeu, apărut ca rod al dragostei, sentiment aflat la originea vieții, și încununare a speranței în drumul său spre împlinire, fiindcă „din lumini se naște omul, din iubiri și din speranțe,/ când la pas măsoară viața, pleacă plin de cutezanțe” (*Scrijelituri pe sticla vieții*), dar destinul, „sticla vieții”, îi dirijează viața, știind că „răpiți suntem de un destin/ mânați pe drumuri neunite”. Dar destinul, fie el chiar nemilos când „simțim că zilele-s un chin,/ trăind plăpândele ispite” (*Nopți albe*), poate fi îndulcit când „duhul dragostei dintâi peste noi a pogorât”, fiindcă ea, dragostea, „născătoare de concordii, fericiri cară cu ea,/ copleșindu-ne divin” (*Dragostea, poveste veche*), dar, mai ales, atunci când numai credința în Dumnezeu și închinarea în „altarul pietății” devin „garanția libertății, drum deschis divinității”, astfel că „de-atâția ani, ca să subzist, la Dumnezeu eu tot insist” (*Unde soarele apune*).

Alături de destin, nici timpul cu scurgerea lui implacabilă nu este de prea mare ajutor omului, căci „în lume viața-i măsurată,/ rostogolim destin după destin”, el fiind o frunză în vânt atunci când „doar timpul, suprem în existență,/ ne-agață în veșnica-i prezență” (*Călcâiul timpului*) și, astfel, „încolonați trec anii peste noi,/ bătrâni ajungem și de viață goi”, făcând să simțim cum „foșnetul anilor împunge stingher”, în așa fel încât putem constata că „la marginea vieții, omu-i pasager”. Totuși, optimismul și încrederea în viață nu o părăsesc pe poetă și speranța, dorința de mai bine și de frumos îi readuc bucuria în suflet „doar atunci când credem într-un mâine,/ liberi suntem să visăm frumos,/ ca norocul să ne rădă fălos” (*Foșnetul anilor*), pentru că are puterea de a-și depăși destinul cu ajutorul credinței, convinsă că „și mă voi opri din mers, la răscruce de destine,/ rugăciuni ca să înalț, să scot umbrele din mine…” (*Călător prin mine*).

Realizate în prozodie tradițională, versurile Eugeniei Coman surprind problemele existențiale, gândirea sa profundă asupra vieții, asupra omului, în particular, și a lumii, în general, transmițându-ne emoțiile și sentimentele unei ființe sensibile pornite din sufletul său delicat a cărui „ancoră” este speranța în bine, în frumos, în fericire.

Aureliu Goci

De la literatura didactică și morală la protagonistul în ascensiune socială

Orice s-ar spune despre provincialism, d. Nică D. Lupu a demonstrat că poate lupta cu acesta, cu prejudecățile, pentru că și-a construit, într-un timp de acumulare relativ scurt, o operă impresionantă prin dimensiune și diversitate.

Avem în față o literatură cu o mare încărcătură formativă, treptat și incomplet epurată de didacticism, dar cu o subliniată amprentă a specificului timpului nostru. În volumul de față, protagonistul, inițial un personaj negativ, parcurge un proces de restructurare morală intrând „în rândul lumii" și convertind, prin personalitatea sa intelectuală, și grupul în care ființează. Dominantele existențiale – ospitalitate, onoare, omenie – acționează pozitiv și formativ asupra identității și prezenței în lume a personajelor.

Autorul observă și „taxează" trăsăturile negative, dar nu scrie o proză umoristică, ci de satiră socială, cu extensiuni în prelucrarea spațiului. Drumurile vieții nu au numai urcușuri și coborâșuri, ci și răspântii în care personajele se opresc pentru a-și alege calea. Posibilitățile din „cele patru vânturi" fac dificilă luarea unei decizii, a unei opțiuni pozitive, edificantă pentru toate semnificațiile cardinale ale orizontului uman, în care se conturează puternic factorul destin.

Într-un discurs limpede, direct, d. Nică D. Lupu realizează inserții problematice, fie ca interogații, fie ca meditații de factură morală din care se întrevede, în fundal, sentimentul de religiozitate. Fără să fie expus direct, acesta își face simțită prezența în scene pitorești, colocviale, în limbaj popular. Narațiunea se despletește pe trei direcții: *Nimic negru* – o pledoarie împotriva rasismului – *Metamorfoză sentimentală*, și *Turismoiada*.

Personajul negativ, Fărâmiță, este conturat viguros, fără să beneficieze de empatia autorului, cel puțin până înainte de momentul restructurării morale: bea fără măsură, vorbește în dodii, face prietenilor numai bucluc. Iată o scenă care se desfășoară în plină noapte: „Fărâmiță, rămas pribeag într-un lateral, așteaptă cu nerăbdarea abia stăpânită să-i vină și lui rândul la deșertarea glasului cu „la bună vedere".... și a dat drumul la o urare culeasă cândva la o masă a unei cârciumi afumate... Vorbele lui schilodite cu bătaie de joc, se înșiră cu o voce pițigăiată ca de porc castrat, care are rezonanțe mai mult de afurisenie: „drum cu gropi..., groopi... și noapte-n caap, dracul să v-aștepte-n pat !"

Devenirea scriitoricească a autorului este, de data aceasta, o procesualitate vizibilă, cu un remarcabil spor de profunzime care se concentrează pe situațiile de viață, evitând expunerea conflictelor prin scene tari, sângeroase.

Este de remarcat faptul că d. Nică D. Lupu, de profesie geograf, s-a îndrăgostit realmente de peisajele din zona Brănești, Cernica, pădurea Pustnicu și realizează pagini de mare sensibilitate picturală în care uneori natura se dezlănțuie, dar nu încetează să ne impresioneze: „Un nor negru neîmblânzit, vălurind... orizonturile și împrăștiind peste pământul acestui loc o umbră plumburie care se ridică dinspre apusuri ca și când ar ieși din baltă asemenea unui balaur cumplit acoperă soarele precum o uriașă draperie. În timp ce întunecimea bate dinspre pădure peste această parte a lumii, din miezul lui izvorăște și se împrăștie nemilos un snop de fulgere îngrozitoare care sfâșie în toate direcțiile cerurile apăsătoare."

Structural vorbind, deși riguros și metodic, cum am mai spus, uneori autorul se lasă furat și de amintiri mai cețoase, ramificabile, de tip proustian. Sau, alteori, descoperim tehnica poveștii în poveste. Ca în *Decameronul* lui Boccaccio.

D. Nică D. Lupu a pornit pe drumul scrisului cu literatura destinată celor tineri, asemenea lui Mircea Sântimbreanu, scriitor complet uitat astăzi, dar cu realizări notabile în momentul respectiv. Cu toate acestea, d. Lupu nu are afinități cu înaintașul său, decât poate prin tipologia profesorală. D. Lupu are o marcată predilecție spre peisaj, o privire intensă asupra locurilor și reliefului pe care le conexează caracterului uman.

Poate vă amintiți de „bătrânul dascăl","mititel și de nimic", din *Scrisoarea*... eminesciană – dar „universul fără margini e la degetul lui mic": este o imagine care, spiritualmente, i se potrivește și d-lui Lupu, deși statura n-ar fi aidoma descrierii eminesciene. Dar, întocmai ca „bătrânul dascăl" din *Scrisoarea*... amintită, a avut puterea socratică a „moșirii" generațiilor succedate într-o carieră didactică neîntreruptă.

(Nică D. Lupu, *Dileme la răspântii*, roman, București, ed. Betta, 2022)

delicatese de la strămoși

Pâsatul mult râvnit

Oana DOBRIN
Alina IORGA

Multe se spun despre pâsat, iar dintre toate, multe vor fi adevărate iară multe nu. Unii zic c-ar fi neaoș, rămas de la strămoșii momârlani uitați de vreme, alții c-ar fi de origine boierească de la genovezii care împânziseră în Evul Mediu celălalt mal al Mării Negre, și care, tot așa fierbeau bobii până la scădere și-i ziceau „pastă cercheză". Ba am auzit de alăturări nemeritate cu nobilul și englezescul *porridge*, ca să nu mai zic de delicatul *potage* al francezilor.

Alina Iorga

Însă eu cred tot în spusele bunicii care zicea că e mâncarea țăranilor săraci care, în vreme de nevoi și foamete, doar atât aveau să pună pe masă. Și deloc întâmplătoare e și cifra 3 în jurul căreia se țese povestea, căci am băgat de seamă că totul se întreiește. După cules, se alegeau cei mai frumoși porumbi, se împleteau în foi și se agățau la grindă ca să nu-i spurce lighioanele și din curățătura lor lua bunica 3 ciururi pe care le măcina în curte, la morișcă, mașinărie specială, montată de bunicul pe gardul dinspre vie și care făcea așa, o zdrobitură mai mare decât mălaiul. O da la vânt în bătătură ca să fugă hoaspele, o spăla în 3 ape reci de la fântână și-o da în ceaunul mare din bătătură în care înăbușea și 3 linguri de untură. Stingea sfârâiala cu 3 oale de apă și lăsa la foc mic poate 3 sferturi de oră ca să mulgă vacile, să cheme găinile la pleavă, să ude mușcatele și ce mai apuca printre apucături prin ogradă. Însă grija cea mare era mestecatul cu făcălețul bine pe fund. Și de vedea c-a secat apa, aducea găleata cu lapte dulce și punea cu oala, tot din trei în trei, până vedea că se înfoaie pâsatul. Îl căta de sare, punea o mână de zahăr și dacă vedea că e prea zgrunțuros îl lega cu puțin mălai cernut pe deasupra. Apoi îl lăsa la scăzut pe foc blând. Și când se umplea curtea de răscopt, era gata fiert ! Pâsatul nu era dulce, ci mai degrabă sărat.

Oana Dobrin

Îl acoperea cu-n ștergar curat și-l mai pândea o vreme până se sătura de poftit toată casa, după care îl așeza în castroane curate. Unora le mai trebuia miere sau zahăr de prin dulapuri, altora, dragostea pusă de bunica le era destul !

Rețetă

Ingrediente:

Pentru un ceaun/tuci de 40 litri (4 vedre) avem nevoie de:
– 8 kg pâsat din porumb boabe râșnite
– 5 litri apă
– 20 litri lapte dulce
– 2 litri ulei sau untură de porc (după preferință)
– 1 cană zahăr tos
– sare după gust
– suflet și dragoste de gospodină.

Mod de preparare:

Se alege vasul preferat (tuci/ceaun) și cel mai bun porumb (porumb ales, mare, curat, bine uscat). Boabele de porumb se fac uruială. După ce porumbul a fost râșnit se dă prin ciur. Se spală foarte bine, în câteva găleți cu apă, până rămâne curat. Când este gata spălat se pune la fiert în ceaunul/tuciul clocotind cu apă. Începe fiertul. Când începe să se îngroașe adăugăm laptele dulce puțin câte puțin și amestecăm continuu la fundul vasului.

Mălaiul obținut prin cernut se pune în apă și se lasă la înmuiat până îi vine rândul la fiert. În timp ce fierbe pâsatul se mai adaugă lapte dulce, zahărul, uleiul sau untură de porc, dar nu prea mult dintr-o dată (puțin câte puțin).

Pâsatul se fierbe la foc domol câteva ore bune și se amestecă mereu, altfel se poate prinde la fundul ceaunului și se afumă. Când crezi că a mai fiert și începe să se lege mai pui lapte dulce.

Pâsatul nu trebuie să fie dulce, ci mai degrabă sărat.

După ce pâsatul a dat în câteva clocote se adaugă și mălaiul înmuiat, puțin câte puțin, să nu facă cocoloașe. Pâsatul se fierbe până devine gros ca orezul cu lapte, dar nu să se facă mămăligă.

E gata când miroase a răscopt.

Poftă bună cui mănâncă !

Convorbiri cu profesorul și istoricul ȘTEFAN PĂUN

Nicolae Scurtu (N.S.): *În contextul acestui an, încărcat de evenimente dintre cele mai neprevăzute, ați împlinit șaptezeci de ani în care ați demonstrat o mare putere de muncă intelectuală, o susținută pasiune de a cerceta, de a scrie și de a publica articole, cărți și alte lucrări de specialitate, care vă onorează și care vă situează în rândul istoricilor de referință. Vă rog, așadar, să binevoiți a ne mărturisi cine a avut o înrâurire specială asupra formării și devenirii dumneavoastră profesionale ? În ce moment al vieții dumneavoastră s-a produs întâlnirea cu zeița Clio ?*

Ștefan Păun (Șt. P.): Idealul meu a fost să fiu profesor. Povestirile tatălui meu din lagărele de concentrare naziste m-au îndreptat spre cunoașterea istoriei. Experiențele acestuia în anii celui de al doilea război mondial și în anii comunismului, îndeosebi în Gospodăria Agricolă Colectivă m-au apropiat de necesitatea cunoașterii adevărului, a istoriei acelor vremuri. Suferințele din lagărul de concentrare Stalag 17 a, m-au sensibilizat atât de mult încât tot timpul mă gândeam dacă sunt adevăruri sau simple povești imaginare. Așa am devenit foarte sensibil și preocupat de istorie.

Repet, idealul meu a fost să fiu profesor, din această cauză atunci când am îndeplinit anumite funcții de demnitate publică sau funcții de conducere în unele instituții de învățământ am păstrat catedra de profesor, am predat permanent istoria. Consider că un cadru didactic nu poate renunța la elevii sau studenții săi pentru activități de management. În acest sens rezultatele muncii mele s-au materializat prin publicarea de studii la început, înainte de 1989, cărți, comunicări prezentate la sesiuni științifice, editarea de reviste în domeniul istoriei, articole de presă, emisiuni la TV. Deprinderea de a cuprinde mai multe activități o datorez prof. univ. dr. Nichita Adăniloaie și prof. univ. dr. Ioan Scurtu.

Preocupat de istorie, la început de istoria locală, am intrat în posesia revistei *Studii și articole de istorie*, coordonată de profesorul Adăniloaie, Președintele Societății de Științe Istorice din România. Mergând la sediul societății, aflat la Universitatea din București, Facultatea de Istorie, l-am cunoscut pe profesor, un om cu o personalitate deosebită, sociabil și gata de a ajuta pe oricine îi cerea un sfat.

La prima întâlnire cu profesorul m-a întrebat: ești profesor, dacă vrei să ai succes în această carieră cercetarea istoriei locale și naționale este esențială, de asemenea continuitatea acesteia, iar inovarea didactică trebuie să o manifești la fiecare lecție prin folosirea materialului didactic și a documentului istoric.

I-am prezentat preocupările mele pentru istoria locală și națională: *Contribuția județului Vlașca la războiul de independență* și un articol despre Nicolae Droc Barcian. Surprins de articolele mele pe care doream să le public în revista Societății de Științe Istorice din România, m-a îndemnat să cercetez în arhive să nu pierd această deprindere. „Cercetarea științifică în domeniul istoriei te scoate din anonimat, te îndeamnă spre perfecționare. Didactica trebuie astăzi perfecționată și experiențele la clasă sunt modele de urmat". M-a îndemnat să urmăresc și acest aspect și să scriu articole în revista societății, de altfel ceea ce am și făcut în anii care au urmat. Întâlnirile la Societate, prezența la unele activități științifice și îndeosebi colaborarea la redactarea revistei *Studii și articole de istorie* după 1990, ne-au apropiat și mai mult, întâlnindu-ne lunar sau chiar de mai multe ori pe lună. Ne-am cunoscut apoi și familiile, soția domnului Adăniloaie, o distinsă profesoară, a fost o doamnă cu o personalitate deosebită, un psiholog de excepție. Sfaturile sale, pe care le-am urmat îndemnau la exigență, cumpătare, examinare a acțiunilor, perseverență. Cultul familiei pe care îl promova a fost poate cel mai evident exemplu care m-a marcat toată viața. Familia profesorului Adăniloaie, de la Șarul Dornei, un loc pitoresc din Bucovina, reprezenta totul, deoarece avea secole de manifestare în această zonă. Este omul care a marcat existența mea ca cetățean, dascăl, organizator de școală și în activitatea științifică un adevărat *apostol pentru mine și familia mea.* Sfaturile PROFESORULUI au generat putere și încredere necesare pentru învingerea greutăților, a diverselor cumpene, imboldul pentru a continua când de multe ori doream să renunț. A fost un sprijin moral fără de care nu aș mai fi continuat în situațiile manifestării unor greutăți care erau de netrecut. Un exemplu în acest sens este edificator. Profesor suplinitor înainte de 1989, doream să devin redactor la un ziar local. „Este o activitate efemeră, rămâi în învățământ și o să vezi că vei avea succes și multe împliniri". Eram sceptic, dar i-am urmat sfatul și timpul a demonstrat că îndemnul său a fost important, realist. Exemplele pot continua. Profesorul s-a apropiat atât de mult de mine încât ajunsesem să ne face vizite între familiile noastre, luând masa împreună, discutând despre istorie, familie, societate, evoluțiile din România. Am povestit familiei Adăniloaie dorința mea de a face un doctorat în istorie, înainte de 1989, neprimind aprobarea Comitetului Județean de Partid (PCR) de a mă înscrie la această formă de perfecționare. M-a îndemnat să mă înscriu la Universitatea din București, specializarea *Istoria Contemporană a Românilor*. Prorectorul Universității București era în acel timp profesorul Constantin Bușe. Am depus cererea de înscriere la profesorul Ioan Scurtu, cu tema *Evoluția Partidului Național Liberal în perioada 1918-1928*. Admis în urma concursului care a avut loc, a urmat un efort susținut pentru documentare, pentru pregătirea examenelor ce au urmat.

Prof. univ. dr. Ioan Scurtu este o personalitate binecunoscută și apreciată în mediul academic și viața publică românească. Cu această ocazie l-am cunoscut, iar la Societatea de Științe Istorice din România am colaborat, fiind membru, apoi, în colectivul de redacție al revistei *Studii și articole de istorie*, președinte al Filialei din județul Giurgiu, apoi vicepreședinte al Societății și prim vicepreședinte. Personalitatea profesorului Scurtu, sfaturile, recomandările privind cercetarea științifică, în elaborarea tezei de doctorat, exigența uneori, la extrem la examene sau la susținerea referatelor au contribuit la formarea personalității mele, la succesele în domeniul didactic, cercetării științifice sau în domeniul managementului. Profesorul Ioan Scurtu este un sprijinitor consecvent și pragmatic al domeniului, un dascăl exigent, care consideră cercetarea științifică o muncă bazată pe documente de arhivă, pe respectarea normelor deontologice în elaborarea cercetării istoriei.

N. S.: *Născut dintr-o familie de țărani, sunt nevoit să vă întreb despre satul natal, despre anii de școală, despre familie, oamenii care au influențat formarea dumneavoastră profesională. Exemplificați vă rog toate aceste aspecte ?*

Șt. P.: M-am născut în județul Giurgiu, într-o comună cu rezonanță istorică, Trestenic, actuala comună Toporu, menționată de documente istorice la 1520, din câmpia Burnazului, loc de transhumanță pentru oierii din Transilvania și Oltenia. [...]

Sunt necesare câteva precizări privind neamul Păun. O genealogie a familiei este greu de realizat din cauza lipsei Mitricelor de Vlașca, totuși este posibilă după documentele de după 1864, când administrația locală consemnează în registrele de stare civilă aceste aspecte. În secolul XIX familia din care a provenit neamul Păun este cunoscută sub numele de Slav, Slavu, după tradiție fiind crescători de oi veniți din sudul Dunării și așezați în părțile Olteniei. Slav a avut fii pe Slavu Ion și Slavu Păun. Copilul lui Slavu Păun, Mirea, a fost înregistrat cu numele de Păun Mirea. De la această greșeală, bazată pe tradiție, notarul întreba ? Al cui copil este ? A lui Păun a lui Slavu. De aici a devenit numele noului născut, nume care se perpetuează astăzi. [...]

Școala gimnazială am urmat-o în satul natal, într-o clădire nouă, construită din cărămidă, lucrată de rudarii aduși pentru a confecționa cărămida necesară acestei instituții de învățământ. Cărămida a fost confecționată din argila de pe valea Tresteniculuи și arsă în cuptoare realizate în apropierea văii. A fost o construcție modernă în comparație cu școala veche din paiantă. Primarul comunei, Ilie Păun, fratele tatălui meu, Chiriță Păun, a acționat pentru a realiza acest obiectiv, școala din satul natal, permanent, cu răbdare și insistențe, prin voluntariatul țăranilor din sat. Familia Păun a fost formată din părinții Mirea Păun și Tudora. Mirea Păun a luptat la Mărășești, l-a cunoscut pe generalul Averescu și povestea lupta cu nemții, îmbrăcați în izmene. Tudora, soția acestuia, provenea din familia Giurcă din Răzmirești, un sat vecin cu satul Trestenic, numit la început Trestenicul de Sus. Tata a avut șapte frați: Ilie, primar al comunei Tomulești, Chiriță, crescător de oi și agricultor, Maria, casnică, căsătorită cu Niculici Chiriță, agricultor, Vasilina, căsătorită cu Leafu Ion, mort pe front, Giorgica căsătorită cu Gheorghe Falan, agricultor, Tanța căsătorită cu Breazu Stelea din comuna Putineiu care de asemenea se ocupa cu munca câmpului. Acesta a fost o ramură a neamului Slavu, devenit Păun. Cealaltă ramură, a menținut vechiul nume.[...]

N. S.: *Când și de ce ați gândit o nouă reinterpretare și elaborare a istoriei Partidului Național Liberal ?*

Șt. P.: Am citit unele cărți din biblioteca unchiului meu prin alianță, Cristea Vâlcea, fost grefier la Tribunalul Vlașca, din satul Vida-Cartojan, sat în care s-a născut profesorul Alexandru Cartojan, despre care am scris. Istoria acestui partid m-a fascinat prin contribuția la formarea României moderne. În cărțile de istorie din școală nu se scria despre acest aspect. La universitate cursurile profesorului Ioan Scurtu au dat acest imbold. După1989 mă înscriu la doctorat. Profesorul îmi propune teza *Evoluția Partidului Național Liberal în perioada 1918-1928*. Accept, urmează examene, referate, cu comisii foarte dure, din care au făcut parte acad. Dinu Giurescu, prof. Gh. Ioniță și alții. Au urmat ani de cercetări în arhive, pentru studierea documentelor PNL, interbelic, a revistei *Democrația* de după primul război mondial, a lucrărilor unor ideologi liberali. Elementul de noutate pus în evidență în teza de doctorat este reinterpretarea ideologiei liberale pe baza documentelor programatice ale partidului și scrierilor ideologilor liberali și nu numai. [...]

N. S.: *Dumneavoastră ilustrați prin tot ce ați întreprins și realizat, că trebuie să existe o legătură fundamentală între catedră și imperativele cercetării. Vă rog să ne spuneți cum ați promovat și ați obținut în cei 50 de ani de profesorat rezultate excepționale ?*

Șt. P.: Sunt rezultate excepționale cum spuneți dumneavoastră, eu zic în concordanță cu activitatea desfășurată, realizate prin muncă, multă muncă, multă zbatere și eforturi intelectuale. A fi profesor înseamnă responsabilitate pentru pregătirea elevilor, studenților, pentru viață. A fi istoric înseamnă multe nopți nedormite pentru a scrie, pentru a cerceta documente, pentru a prezenta adevărul istoric. Istoria este o știință care are legile ei, dar acestea trebuie cunoscute și explicate. Fără istorie omenirea nu ar fi progresat, toate științele au progresat prin istoria lor. În general am scris despre partide, relații internaționale, personalități, concepte și noțiuni istorice. Amintesc numai câteva preocupări și elemente de noutate aduse în istoriografia românească: *Ideea de revoluție și mișcările secolului XX*, publicarea și comentarea pentru prima dată în istoriografia română a *Manifestului celor două mii de cuvinte* din Cehoslovacia, o analiză a sistemului comunist cehoslovac și nu numai realizată de intelectualitatea acestor popoare, descoperirea *crucii paleocreștine de la Ciurari*, satul Cucuruzu, Giurgiu, și punerea în valoare a baladei *Ciobanului care a pierdut oile*, varianta satului Trestenic.

N. S.: *Ați înființat, condus și organizat câteva reviste și publicații cu profil de istorie. Numiți-le și detaliați rolul și semnificația lor ?*

Șt. P.: Se poate vorbi mult despre acest aspect. Am participat la colegiul de redacție al mai multor reviste. Unele au fost înființate de mine prin eforturi supraomenești. După '90 am reușit să public și să tipăresc, eram în colegiul de redacție al revistei *Studii și articole de istorie*, cu profesorul Adăniloaie, această revistă aflată în impas; împreună cu profesorul Cornel Bogdan am contribuit la revigorarea ei. Cu ajutorul unor profesori americani am editat (eu editor șef) revista *Geopolitica*, sub atenta supraveghere a profesorului George Lăzăroiu și a Institutului Interdisciplinar Adlleton Academic. Din colegiul de redacție au mai făcut parte și cadre didactice de la Universitatea Politehnică, Universitatea Hyperion. Succesul revistei a determinat intrigi, speculații, atitudini în neconcordanță cu efortul și preocupările mele, respingerea de către conducerea Universității Politehnice a demersului întreprins. Dacă această inițiativă a deranjat, de ce unii profesori din departament au publicat în revistă, sau au folosit-o pentru a reliefa activitatea lor de cercetare ? A fost un moment de cumpănă, cu un stres foarte mare, care m-a determinat să renunț. A doua revistă inițiată de mine a fost *Vlașca, istorie, cultură, civilizație*, o revistă publicată în cadrul Asociației Cultul eroilor „Regina Maria", filiala județului Giurgiu, filială creată și prin contribuția mea. Presiunile, întrebări de felul „ce interes am eu de public această revistă" etc., m-au pus în situația de a renunța. Având experiența cu revista *Geopolitica*, am hotărât să nu renunț și am continuat publicarea ei cu fonduri personale, rareori găsind un sprijin financiar. Nemulțumirile constau în faptul că am cooptat în colegiul de redacție intelectuali de marcă, aceștia cu câteva excepții nu au răspuns cerințelor revistei. Specificul local, național este menținut. În revista *Vlașca, istorie, cultură, civilizație* au fost publicate, în cele două apariții anuale, studii și documente despre zona Vlașca și istoria națională.

N. S.: *Ați gândit, elaborat și publicat „Didactica Istoriei". De ce a fost nevoie de un astfel de instrument didactic și dacă și-a atins scopurile ?*

Șt. P.: Această carte are istoria ei. În perioada când am scris-o predam atât în învățământul liceal, cât și în învățământul universitar, ca asociat. Cele două experiențe au dus la elaborarea acestei lucrări. Manuscrisul a fost predat Editurii Corint. A fost acceptat. La vremea respectivă am fost sfătuit să mai am un colaborator. Am refuzat. Consecința, cartea, deși bine apreciată, de referință, a fost exclusă din *Bibliografia* pentru obținerea gradelor didactice. După insistențele mele și ale unor colegi de breaslă a fost introdusă. Cartea a fost apreciată, comentată, folosită în procesul didactic din învățământul preuniversitar. Editura Corint, datorită cererii, o republică. O tipăresc și eu într-o nouă ediție la Cartea Universitară. Pe internet, cartea este comentată, apreciată și în Republica Moldova. Face parte din Bibliografia pentru obținerea Gradelor didactice și din bibliografia cursurilor specifice de la facultățile de profil din România. Scopul pe care l-am urmărit a fost de a fi un instrument util pentru predarea istoriei. [...]

N. S.: *Sunteți cunoscut ca un devotat cercetător al istoriei locale la care ați adus contribuții esențiale privind unele sate, comune și orașe din ținutul Giurgiului. Vă rog să completați cu noi și relevante date și reinterpretări conceptul de istorie locală ?*

Șt. P.: Nicolae Iorga scria: *Istoria acestei țări va fi scrisă când se va scrie istoria fiecărui sat*. Din aceste considerente istoria satelor, comunelor și orașelor, în esență istoria locală, este parte componentă a istoriei naționale. Am scris *Monografia orașului Giurgiu* în colaborare, *Monografia comunei Toporu,* împreună cu Elena Păun care a scris partea geografică, pentru care am primit „*Vrednicia Vlăsceană*" din partea dr. Ambrozie, episcopul Giurgiului și *Premiul C.C. Giurescu* din partea Societății de Științe Istorice din România.

N. S.: *O revistă interesantă este „Vlașca, istorie, cultură, civilizație", care apare bianual din 2018. Este, de fapt, o tribună a evenimentelor istorice din Vlașca și nu numai.*

Șt. P.: Revista amintită are istoria ei, este, de fapt, o tribună a evenimentelor istorice din Vlașca și nu numai, așa cum spuneți. Aici s-au publicat materiale de o excepțională documentare, unele publicate de dr. Ion Bălan, căruia cu această ocazie îi mulțumesc. Au fost publicate articole despre monumentele istorice, monumentele eroilor, documente istorice referitoare la personalități și evenimente din Vlașca. Dar, poate, cele mai interesante sunt din iulie-decembrie 2021 *despre generalul Berthelot și orașul Giurgiu*, despre ineditul baladei *Ciobanul care a pierdut oile,* varianta din satul Trestenic sau studiul despre *Crucea paleocreștină de la Ciurari, satul Cucuruzu*. Revista va apare multă vreme de acum încolo.

N. S.: *Premiile, distincțiile, medaliile, diplomele pe care le-ați primit până acum vă onorează activitatea de istoric ?*

Șt. P.: Ordinul „Meritul pentru Învățământ" în grad de mare ofițer acordat de Președinția României, 2004, pentru „dezvoltarea învățământului românesc și a cercetării științifice", „*Diplomă de excelență*" acordată de Ministerul Educației și Cercetării, 2004, Premiul „C. C. Giurescu pentru „Didactica Istoriei", *Monografia comunei Bujoreni*, Teleorman, Diploma „*Vrednicia Vlăsceană*", acordată de dr. Ambrozie Episcop de Giurgiu, pentru *Monografia comunei Toporu, județul Giurgiu* sunt o parte din aceste diplome și ordine. Dar, poate, titlul de *Ambasador onorific al spiritualității românești* acordat de *Fundația Eco-Europa* este cea mai importanță, care m-a determinat să continui.

Convorbire realizată de Nicolae Scurtu

Ștefan Crudu

Mersul târgului

18.09.2022: *Gigi papucarul face safteaua*

Nu vi s-a părut că această săptămână a trecut cu repeziciune ? Mie, sigur da. Mai ales că s-a scris în prognoza specialiștilor meteo: maxim de temperatură joi și vineri iar apoi o răcire accentuată. Azi noapte, după ora două, a început să bată vântul cu putere, aducând și aerul rece. Credeam că va și ploua. N-a fost să fie. Mai bine, ca târgul să nu fie afectat. Îmbrăcați gros, cumpărătorii s-au repezit încă de la prima oră să-și facă provizii pentru vremea/vremurile rea/rele ce vor veni odată cu anotimpul rece, în mod inevitabil. De aceea, am văzut o mare de oameni cu saci și sacoșe cu cartofi (2,5 lei/kg), ceapă uscată (3,5 lei/kg), ardei gogoșar (4-5 lei/kg), ardei capia (3-4-5 lei/kg), vinete (4-5 lei/kg), toate de foarte bună calitate și culese chiar ieri de puținii producători. Încă au fost destui castraveți pentru murat (4-5 lei/kg) sau de salată (3 lei/kg), proaspeți și atrăgători și pentru novici. Varza, cam scumpă (2-2,5 lei/kg) nu era de soi bun, adică indicată pentru murat în putină. Să mai avem răbdare până apare cea bună, întârziată din cauza căldurilor. Puține roșii (5-6 lei/kg), mici și afectate de dăunători. Sunt probabil ultimele din producția de pe câmp. Așteptăm pe cele din solarii, recolta de toamnă. Dacă vremea se va răci mult castraveții vor stagna și cultura se va desființa natural. Și alte legume vor fi mai mici și mai puține iar dacă vom avea dimineți cu brumă, adio multe. Deja de dimineață, la știri, s-a anunțat că la altitudini peste 1500 metri e lapoviță și chiar ninsoare. Grădinarii intră în alertă și vor culege preventiv. Oricum, de azi a sosit toamna. Se vede și se simte. Toți oamenii s-au îmbrăcat gros, mai ales vânzătorii care vor sta peste șase ore în picioare și în bătaia vântului rece. Jana din Malu Spart, tricoteza, s-a îmbrăcat cu câteva pulovere din cele expuse spre vânzare (create și lucrate de ea), alături de niște ardei capia din grădina ei. Pe stradă o pereche mai brunetă defilează printre tarabe. Ea e îmbrăcată cu o rochie din voal negru, transparent spre poale, ca o perdea și cu un cojocel alb, scurt, în zona pieptului. Mi-a atras atenția prin contrastul negru-alb și faptul că era primul cojoc văzut. Făcând descrierea de mai sus, dovedesc și frigul existent. Marfa din belșug s-a vândut bine, după spusele celor cu care am vorbit. Inclusiv la fructe: mere (3 lei/kg), pere de Voinești (8 lei/kg) și de Bolintin (5 lei/kg). Cam mici ale noastre, din cauza secetei, dar și a supraproducției din acest an. Vijelia de azi noapte le-a cam scuturat însă. Destui struguri, altoiți (8-10 lei/kg) și din zonă (Blanc, 5 lei/kg). Pe la unele porți, din Bolintin Vale și din satele din jur, vedem scaune cu farfurii pline cu struguri negri ca mostră de vânzare pentru vin. Trei lei/kg pare mult față de cei de Vrancea, prezenți și ei în târg (2 lei/kg), dar prețul este destul de corect. Și așa mai sunt puține vii lucrate în câmp. Verdeața era și ea pe tarabe, ca de obicei. Prune de masă, 3-4 lei/kg. Brânzarii erau și ei prezenți („la risc” îmi ziceau), pentru că în piața centrală nu au vânzare. Au avut noroc, nici azi nu a fost control D.S.V. Dinspre incinta târgului s-au auzit zgomote de fierăstraie și ciocane. Era o echipă de tâmplari care lucrau la acoperișul celor trei buncăre ciudate. N-am comentarii, mi-am spus deja părerea. O apariție ciudată printre tarabe, pe axul străzii: o femeie de „culoare” cu doi băieți mari (aveau mustăți deja), cu dizabilități evidente și ostentativ expuse, cerșea milă. Nu mi-a stârnit compasiunea căci statul le oferă sprijin și salariu mamei. Mai milă mi-a fost de altă femeie de aceeași etnie care, la sfârșit de târg, aștepta un microbuz spre București. În sacoșă mai avea șosete (trei la 10 lei). Oare cu cât s-a ales din chinul acestei zile ? Ea oricum nu cerșea. În fine, cu toții suntem în mileniul trei. Mai erau și pepeni, roșii (3 lei/kg) și câțiva galbeni (5 lei/kg) care nu au avut cerere. Mulți s-au păcălit, ca și mine acum două săptămâni, cu ambele sortimente cărora le-a trecut timpul. Primul care a părăsit târgul a fost Gigi Rozi, papucarul. Deși înfrigurat, era fericit. Se oprea la unele tarabe și le spunea vânzătorilor pe care-i cunoștea că, în sfârșit, a reușit să vândă prima pereche de papuci de la începutul verii. Ne bucurăm și noi și-l premiem pentru stăruință. Târg fără flori nu prea mai este. Doi producători și cu Jana trei, vindeau niște „arici verzi”, respectiv niște ghivece cu crizanteme îmbobocite cu 10 lei/buc. Al treilea avea aceleași două sortimente curgătoare, Vinca și mușcate, pe care le plimba de astă-primăvară. Timpul a trecut, pasiunea s-a stins, prioritățile sunt altele. Regina Elisabeta a II-a a decedat. Milioane de flori frumoase s-au depus la Londra pentru cinstirea memoriei sale. „Încă ne rugăm pentru sufletul adormitei ... !” în toate limbile pământului. Și noi, românii.

25.09.2022: *Destresare gratuită*

A trecut săptămâna cu temperaturi foarte scăzute, atât ziua cât mai ales diminețile (6 grade C la noi). La munte, pe creste, la peste 1500 m, a nins și s-a depus zăpada. Cam prea devreme. Unii (bolnavi, cu copii mici) au aprins focul în sobe. Frigul a venit tocmai la timp cât să sperie în plus lumea care este atât de stresată de scumpirile la energie, combustibili, curent electric, unele alimente esențiale ș.a. La televiziuni nu se discută decât despre inflație, scumpiri, facturi uriașe, război, pericol nuclear, revoltele populației (pe când și la noi ?) și orice accident (dacă se poate – dă bine la audiență – cu morți) sau alte nenorociri. Dacă cineva se mai îndoiește despre invazia dracilor periculoși pe pământ, a se vedea știrile repetate de la toate TV-urile cu ispita care l-a corupt sexual pe un preot. Cu acest prilej a fost pomenit și Bolintinul din Vale unde „nefericitul” prelat a fost adus cu duba la Procuratură. Singura întrebare pe care mi-o pun este dacă dracii au sex. Dacă da, înseamnă că drăcoaicele sunt cele mai periculoase. Dacă nu, înseamnă că ispita s-a folosit de tehnica degetarului scăpat unde nu trebuie. Iată unde duce lipsa educației în școli (inclusiv seminarii). Ptiu, drace, ducă-te în pustii ! Mai multe „nefăcute” vedem doar la nivelul puterii (parlament, guvern, președinție) unde dracii sunt foarte vizibili. Cred că, sătui de toate acestea, oamenii vin cu speranțe de destresare în târg. De la prima oră, valuri, valuri de oameni se îndreaptă cu grăbire spre zona de expunere a produselor căutate. S-au vândut cu precădere legumele ce se stochează în cămări sau pivnițe ca atare, pentru iarnă: cartofi (2,5 lei/kg), ceapă (3,5 lei/kg), diverse legume. Am constatat două calități la cam toți vânzătorii, mai ales la producători, în ceea ce privește ardeii. Cei mai mari, înroșiți integral, 7-8 lei/kg (gogoșari, capia), iar cei mai mici ca dimensiuni, sau parțial roșii, cu 4-5 lei/kg. Cei grași 6 lei/kg, dar la final doar cu 3 lei/kg. Așadar au apărut scumpirile ca urmare a terminării culesului pe câmp. Ca un indicator, apariția gogonelelor verzi pentru murat (15 lei plasa de 5 kg). Puține roșii (ultimele) cu 5 lei/kg. Dovleceii 5 lei/kg ca și sfecla roșie. Țelina cu frunze (deci autohtonă) 5 lei/buc. Fructele prezente erau reprezentate doar de către mere (5 lei/kg), pere galbene de Bolintin (tot 5 lei/kg), pere de Voinești, mai mari, 8 lei/kg. Desigur, destui struguri: 5 lei/kg cei negri soi direct producător, 6 lei/kg altoiți dar mici (soi necunoscut) și altoiți de masă, 8 lei/kg. Miere la borcănele tot mai mici, 15 lei. Verdeață destulă, dar legăturelele micșorate, 1 leu/buc. Flori – doar crizanteme globulare – cu 15 lei/buc, parțial înflorite, ieftine și de efect, la doi vânzători care s-au întrecut la reduceri. Câțiva pepeni verzi (2,5 lei/kg) de cca. un kg bucata nu au atras cumpărători. La prima oră, două camionete cu struguri de vinificație venite din zona Vrancei s-au vândut rapid (2 lei/kg). Ajungi la 5 lei litrul vinul și mai faci și țuică bună. Brânzeturile și astăzi expuse în târg. Mi-e clar că vânzătorii știu, fiind informați din timp, că nu vor fi controale. Faza zilei o constituie prezența a doi milogi (fără glas) mișcându-se pe asfalt, unul târâș (cu un ciot la genunchiul stâng expus ostentativ, ca un falus) și o femeie mărunțică, cu o traistă după ea care se mișca din loc în loc printre tarabe, ca să fie văzută de eventualii miloși. Nu aveau tarif, dar și-au făcut planul. Pe cel cu ciotul l-am mai văzut pe la parcările megamagazinelor din centru. Tocmai urcasem în mașină (ora 11:45) când am văzut-o pe cerșetoare venind încovoiată la 90 de grade cu un sac prea mare și greu, plin cu cartofi și varză, posibil și alte legume. Am întrebat-o dacă vrea s-o fotografiez contra 5 lei și m-a refuzat. Următoarea întrebare a fost unde se duce ? Mi-a răspuns că: „La sora mea”. La câțiva pași după ea o zdrahoancă (matahală) tânără, împreună cu o copilă de 5-6 ani, venea fără bagaje. S-a oprit la mașina din spatele meu și a ajutat-o să urce. După puțin timp a ajuns târâș și celălalt milog care de asemenea s-a urcat în aceeași mașină. E clar, cerșetorie organizată (mașina cu nr. DB-10-SEK). Însă, în timp ce mă plimbam printre tarabe, un jandarm a dat mâna cu milogul. O mână murdară de praful drumului care posibil (o ipoteză doar) i-a pasat o parte din câștig. Concluzia: cei obligați să combată astfel de contravenții își fac de râs epoleții, coborându-se la astfel de comportament nedemn. Fără alte comentarii căci iar mi-e lehamite de tot ce văd în jur.

9.10.2022: *Ziua recoltei apud Daea*

În mentalul colectiv, printre altele, a rămas și sărbătorirea sfârșitului culesului recoltelor care înainte de ’89 se numea „Ziua Recoltei”. Cu acest prilej piețele erau supraîncărcate de legume și fructe, frumos etalate piramidal, atrăgătoare prin calitate și culori. Câte una, aleasă, era vizitată de „marele conducător” care făcea un bilanț agricol. De fapt acum, după culesul porumbului și al viilor, țăranii își valorifică rodul muncii de-o vară. Desigur că acele vremuri au trecut, dar calendarul producției agricole autohtone, în mare, nu avea cum să se schimbe chiar dacă este influențat de schimbările climatice. Din fericire, azi a fost o vreme deosebit de frumoasă cam peste tot. Senin, soare, cald, bună de plimbare atât la munte, cât și la mare. Cu atât mai mult pentru târgul devenit neîncăpător pentru vânzători și cumpărători deopotrivă. La prima oră mi-a fost imposibil să găsesc loc de parcare. Am revenit la ora 11 și în pas alergător am reușit să fac trei tururi de aprovizionare. Am găsit legume de calitate foarte bună, proaspete și bine coapte. Culoarea predominantă a târgului a fost cea roșie. Gogoșari (5-6-7-8 lei/kg), capia (5-6-7 lei/kg), chiar ardei gras roșu cu 5 lei/kg, varză roșie 4 lei/kg, ceapă roșie 7 lei/kg și evident tomate roșii cu 5-6-8 lei/kg. Doar la o persoană am găsit roșii românești adevărate, celelalte fiind de import, fără gust și consistență de carton. Mi-am ales ce mi-a plăcut și sper să nu mă fi păcălit. Una din ținte a fost răsadul de salată pentru solar, 0,5 lei/alveolă. Morcovii, destul de atrăgători, 3,5-4 lei/kg. La final, cei rupți, 1 leu/kg la Doru cel vesel, iar gogoșarii, ultima lădiță, 3 lei/kg. Bun gheșeft. În general, la final, vânzătorii mulțumiți de afacere scad prețul să scape de marfă. Mierea era și ea prezentă din culesuri diferite. Fructe multe, mai ales mere din soiuri extra, cu 3-3,5 lei/kg. Perele 6 lei/kg iar cele galbene de Bolintin (Ogrezeni) cu 5 lei/kg. De altfel, acestea au umplut străzile, îndeosebi cele intens circulate. În fața multor case, în coșuri sau lădițe, pe scaune, vezi perele care atrag totuși oameni. Oferta toamnei în acest an este destulă. Ce nu se vinde devine țuică. Păstăile de fasole, lată sau fideluță, deși de calitate, nu au fost prea cerute, așa că prețul a scăzut la 8 lei/kg. La fel vinetele care nu mai sunt de calitate. Unii le plimbă totuși până „se coc” parțial pe tarabe. Varza de toamnă este tot mai vizibilă: 2 lei/kg. Peste 2-3 săptămâni, când cererea va fi mare, prețul va crește sigur. Cartofii, din belșug, 2,5 lei/kg, albi sau roșii. Ceapa uscată a rămas tot la 3,5 lei/kg. Zarzavaturi destule. Păstârnacul scump: 10 lei/kg. Mărar pentru varză, uscat sau verde matur. Chiar și praz, la legătură (5 sau 10 lei) destul. Flori tot mai frumoase, cu prețuri prea mici față de aspectul atrăgător: 10-15 lei/ghiveci crizanteme mari, semisferice, de diferite culori si mai mici, cu 5 lei/ghiveci. Toate de la producători. La florăriile din centru, prețuri cel puțin duble. Manufacturatele nu mă interesează deși ocupă o suprafață mare, dar au clienții lor de bună seamă. Când am ajuns la fiare deja ambalaseră de plecare, ca și cei cu cereale sau cu cherestea. Printre legume, un vânzător de mături explica diferența dintre măturile cu coadă expuse pe asfalt: cea pentru femei era mai ușoară și mai suplă, iar cea de bărbați era mai lată și mai grea. Interesant. Precum vindea și un „brunet” sadea simpatic tuciuri și tigăi din aluminiu care exemplifica rezistența acestora dându-le drumul de sus pe asfalt. „Și dacă s-ar fi spart ?”, a întrebat cineva. Paguba mea, a spus vânzătorul, mulțumit că a găsit un client convins. Avea însă și grătare de fripturi (250 lei/buc.) garantate, precum și bice (de unde cai, poate pentru masochiști), topoare diferite și târnăcoape. Mi s-a părut un meșter de clasă, dar, probabil ultimul din branșă. M-a tentat un generator electric (3000 lei), bun pentru la iarnă când vom avea sigur probleme cu curentul electric. În fine, mare târg, ca de obicei. Ajuns acasă am primit o veste pe neașteptate. Arendașul nostru, Costel Manolache, bun prieten, coleg și vecin (și el cam ultimul în „oraș”) m-a anunțat că-mi aduce recolta de porumb boabe. Ceea ce m-a bucurat, dar m-a pus la muncă grea de încărcat în saci. Ce să-i faci, un efort necesar care-mi asigură hrana păsărilor și animalelor pentru tot anul viitor. Producția, afectată de secetă, a fost de cca. 80% față de anul trecut. De ziua recoltei a lipsit ceva: pastrama și mustul.

16.10.2022: *Înțepături autumnale*

Toamna adună zile de ceva timp. Știe ce să facă, funcție de toane. Până acum a fost frumoasă, caldă și generoasă. Ne-a lăsat să ne acomodăm, să ne pregătim de viitoarea iarnă care nu știm ce ne poate aduce (nu e vorba doar de frig și, sigur, de niște zăpadă). Deși zilele au fost calde și însorite, în timpul nopților și dimineților temperaturile au scăzut, treptat. Ca atare a fost necesară încălzirea locuințelor. Azi, la ora „decolării” spre târg a fost nevoie să ne îmbrăcăm mai gros (trei grade). Noroc că, fiind senin, soarele a prins curaj și a ridicat temperatura destul de mult spre prânz. Aglomerație mai mare ca până acum, mașinile fiind parcate dincolo de pod, până la „ciobăniță”, iar pe str. Palăncii până la „Corsarul roșu”. Vecinii târgului, oportuniști și inventivi cum le e neamul, au amenajat o parcare cu plată într-o curte unde se montează corturile pentru nunți. Când se va încheia sezonul nunților în cartier vor câștiga suficient din parcarea improvizată. Oricum, nu se rezolvă problema parcării și așa va fi mereu de acum încolo. Aceleași mărfuri ca și în ultimele săptămâni. Doar prețurile au urcat puțin, înțepând buzunarele cumpărătorilor. Cartofii au ajuns la 3 lei/kg la samsari și 2,5 lei/kg la producători. Săculeți de ceapă de 4 kg cu 15 lei/plasă. Cel mai mult au crescut prețurile la ardeiul de toate soiurile (capia, gogoșar), respectiv 8 lei/kg, menținându-se până la sfârșit. Cei grași 6 lei/kg, dar în final mai ieftini pentru că vânzătorii (unii) au permis selectarea de către cumpărători, rămânând doar exemplarele mai mici. Nici castraveții nu au scăpat: 6 lei/kg. Scump de tot păstârnacul: 10 lei/kg, ca și pătrunjelul rădăcină. Mai ieftini păreau a fi ardeii capia vânduți cu plasa: 15 lei/5 kg. Asta aparent, pentru că în realitate erau burlăniți: la mijloc erau mici, verzi și/sau veștejiți. Gogonelele prea scumpe la 25 de lei plasa de 5 kg. Și fructele păreau cam scumpe: 3-4 lei/kg merele și 5 lei/kg perele galbene de Bolintin. Flori deloc atrăgătoare, deloc tentante. Mi-am propus să merg direct la producător și nu mi-a părut rău: diversitate, calitate și preț scăzut (10 lei un ghiveci mare). Am fost surprins să văd carne și pastramă (cam „neconformă”) de oaie la vedere, semn că nu a fost control. Era și de vită, dar am cumpărat ieri din „portbagajul galantar” al lui N. din Hobaia, pe care-l găsim în zona centrală, într-un loc ce-l cunosc clienții lui fideli. M-am păcălit și acum. Atâtea oase și zgârciuri încât le puteai refolosi pentru gust de mai multe ori. S-au săturat însă și câinii, că și ei sunt pofticioși. La cereale, saci mai mari, 80 lei/buc. sau mai mici, 60 lei/buc. Scumpi peste poate, zic nu numai eu. Varza (2 lei/kg) de murat nu s-a vândut toată. Au început spoitorii, negustori de ocazie, să strige pe străzi. Cred că a sosit vremea să o cumpărăm, că doar se apropie Sf. Dumitru. Dar nu de la ambulanți, vă sfătuiesc sincer. Mergem la Poiana, Brezoaia sau Lunguleț, să alegem ce-i mai bun, să țină până la primăvară. N-ar fi o problemă, toți avem mașină. De aceea mă întreb: cine poluează mai mult, vaca sau mașina ? Dar războiul din vecini ? În fine, seceta se menține. Porumbul s-a terminat de recoltat, se seamănă grâul de toamnă. Se anunță o scădere mai mare de temperatură săptămâna viitoare, cu brumă generalizată. Să grăbim recoltarea legumelor din câmp, s-avem ce vinde/cumpăra din târgul de săptămâna viitoare. Îndemn valabil și pentru mine care mai am fasole păstăi, gogonele, cartofi și pere. Au plecat și graurii spre țări mai calde. Se spune că asta se întâmplă după ce culeg ultimele boabe de struguri de prin vii. Culesul de anul acesta a început încă din septembrie, așa că unii au tras deja vinul sau e în faza când „înțeapă” pe limbă. Puțini au băut must în această toamnă, căci multe vii de pe câmp au fost abandonate. Deja viile hibride direct producătoare au fost puse la index și interzise de U.E. Soiurile autohtone vor dispărea. Diogene a fost un bețiv, deduc, și bea poșircă din soiuri neconforme. Mai bine că n-a apucat aceste vremuri !

N. B. Luni dimineața a căzut și pe la noi prima brumă care a înghețat parbrizele. *Quod erat demonstrandum* !

23.10.2022: *Ordonanță de urgență „sfințită”*

Prin surse, am reușit să văd ordonanța de urgență promulgată de „Împăratul Cerurilor” și propusă de Sfântul ocrotitor al Bolintinului, Dimitrie. În ea se propune ca în săptămâna 20-27 octombrie, inclusiv, să fie o vreme caldă, cu cer senin și fără vânt pentru ca noi să putem să ne bucurăm pe deplin de toamnă și să

(continuare în pag. 31)

(urmare din pagina 30)

îi serbăm ziua cum se cuvine. Dacă mă întrebați cum am obținut informația vă pot răspunde doar că „încurcate sunt căile Domnului”. Azi, la prima oră, târgul a fost asaltat. Șiruri de mașini parcate până departe, atât pe str. Palăncii, cât și până dincolo de fostul C.A.P. E timpul să cumpărăm varză pentru murat. Destulă, cu 2 lei/kg, atât la producători cât și la samsari (care te înșeală substanțial la cântar). De altfel, și eu ca și alții am cumpărat deja. Prin sate circulă căruțe și dube ale spoitorilor cu varză, cartofi, ceapă, care găsesc oameni interesați să cumpere de la „botul calului”. Eu însă m-am aprovizionat direct de la sursă sigură: calitate și preț bun: 1,4 lei/kg, de la Poiana. Așadar, lume mai multă ca de obicei. Dar și mărfuri pe măsura cererii. Prețuri ca și acum o săptămână. Cartofii 2,5 lei/kg cei albi și 3 lei/kg cei roșii. Puțin mai scumpe țelina, hreanul sau păstârnacul. Au apărut prețuri „la mișto” la samsari: 3,99 lei/kg, 4,99 lei/kg. Cantități mari de ardei capia sau gogoșar care nu s-au vândut. Acum se cumpără ca pentru o săptămână legumele și zarzavaturile pentru supe și ciorbe. Mărarul uscat pentru varză era numai bețe de cât timp este plimbat. Mi-a plăcut ce-am văzut la un lemnar autentic și talentat: linguri și linguroaie de diverse forme și dimensiuni. O ancoră din lemn deosebită costa 80 lei. Prea frumoasă ca realizare, dar cu acești bani umpli putina cu varză. Fructe din toate sortimentele, ca și pere de Bolintin. Mulți cu țoale, încălțăminte și ustensile gospodărești. Mi-am completat biblioteca cu trei cărți bune cu 10 lei toate. Cereale și furaje destule. Printre tarabe, dus de mână, cocoșatul de la Notre-Dame, varianta dâmbovițeană, cu acompaniament vocal adecvat. Pentru 5 lei, l-am fotografiat. A fost singurul care mi-a adus aminte de bâlciul tradițional plin de panarame, circuri de doi bani, pitici și măscărici, femeia-șarpe care te dă pe spate și alte asemenea distracții zgomotoase. Mi-e dor de celebra turtă dulce. Păcat, mare păcat, că-l dezamăgim pe Sfântul Dimitrie și în acest an. Să fie păcatul lor...

N. B. Îmi cer iertare pentru apropierea exagerată dintre catedrala Notre-Dame din Paris și târgul din Bolintin. Simt și eu sincer că am greșit. Mai ales când îmi aduc aminte de filmul „La bossu”, respectiv „Cocoșatul” în care interpretul principal era celebrul actor Jean Marais și cu care jalnicul milog din târg nu se poate compara (Gică din Picior de Munte din județul Dâmbovița). Atât că acest nefericit diform a cerșit și în fața celebrei catedrale pe care cu nu am vizitat-o. Deci, unu la zero pentru Gică al nostru (român verde, care va să zică). *Vive la France* !

30.10.2022: *Galben cu franjuri*

Frunze îngălbenite acoperă ramurile pomilor cu mii de fustițe cu margini franjurate. În acest moment al toamnei totul este galben: păduri, livezi, câmpuri, dar părul de Bolintin îi întrece pe toți. Temperaturile ridicate peste normalul acestei perioade au forțat îngălbenirea frunzelor și ne-am trezit acum câteva zile cu acest miracol coloristic, vizibil peste tot în jur. Nu va ține mult, căci dacă va bate vântul se vor dezlipi, căzând pe pământ. Frumos spectacol, dar seceta se menține și îngrijorează pe fermieri. Orzul, semănat mai devreme, este veștejit, iar grâul a răsărit cu greutate. Din cer nicio speranță de ploi care erau acum necesare. Oamenii însă se bucură de aceste călduri pentru că fac economie la combustibili și energie electrică pentru încălzire. Prețurile la benzină și motorină cresc continuu, încât faci gălbinare când scoți banii să achiți nota. Ieri, un cetățean care cumpărase un pachet de țigări și o sticlă cu bere de un litru, a plătit exact 28,30 lei. Adică cât 11 kg de cartofi pe care i-ar fi luat din târg. Dar, să revenim la această zi de târg. Foarte cald și noaptea (nouă grade), senin (lună nouă) și liniște. De azi am trecut la ora de iarnă și am fost (unii) puțin derutați. Mi-am propus să vin spre final, neavând vreo comandă specială. Așadar, de voie printre tarabe la ora 11, pe nou. Am împărțit pere la trei prieteni din târg (respectiv celor de la varză, cherestea și legume diverse), producători cunoscuți, nu samsari. Prețuri aproape neschimbate, legume din stoc (s-au cules toate de pe câmp), multe în plase (posibil burlănite), încă sortimente foarte diverse. Roșii de import cu 8 lei/kg. La final, cele mai mici cu 6 lei/kg, dar am găsit și cu 12 lei/kg, foarte mari. Dovleci de copt și plăcintari cu 2 lei/kg, ca la Lunguleț. Hreanul (din import), 30 lei/kg, exagerat de scump. Varza (1,5 lei/kg, 1,8 lei/kg și 2 lei/kg la prima oră) s-a vândut bine. Gutui, categ. a II-a (adică atinse de monilioză vizibil), 4 lei/kg, dar cele bune 7 lei/kg. Mere extrem de diverse, 4-5 lei/kg. Unele, atrăgătoare prin culoare, meritau banii. Perele (zise dulci de Voinești), 8 lei/kg, iar cele de Bolintin erau doar la porți cu 5 sau 6 lei/kg (numai la prietenul Petrică Poetu’). Carne de oaie și vită la vedere, iar la grătare destui mușterii. În fine, azi au sosit și puieții de pomi fructiferi. La un nene, 15 lei bucata, oricare soi, dar la ginerele lui Gabi din Ogrezeni (i-a rămas numele) 20 lei/buc. Părul galben, de Bolintin, zis Matache sau păr gutui, 40 lei/buc. Cu totul exagerat, dar am luat, să-l fac cadou. Să fiu pomenit. Amin.

Revista și Editura Sud vă așteaptă între 7 și 11 decembrie 2022 la Târgul Internațional de Carte „Gaudeamus” STANDUL 175 Pavilionul B2, Romexpo București

MIERCURI 7 DECEMBRIE 2022

Ora 15.00 – **Corneliu State, Elena State,** ***Neînfricații – călător prin țara mea*** – lansare de carte.

Ora 15.30 – ***Caietele revistei Sud***, nr. 6/2022 – eveniment editorial în cadrul căruia, pe lângă prezentarea celui mai recent număr din *Caietele revistei Sud*, conținând lucrările participante la Concursul național de creație literară „D. Bolintineanu”, va fi prezentată activitatea Editurii Sud din Bolintin Vale, precum și revista „Sud” și colaboratorii acesteia.

JOI 8 DECEMBRIE 2022

Ora 16.00 – **G. Apostoiu,** ***Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*** – lansare de carte.

Ora 16.30 – **Corneliu C. Cristescu,** ***Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*** – lansare de carte.

Ora 17.00 – **Dan Florică,** ***Bea omule, răcoarea mea*** – lansare de carte.

VINERI 9 DECEMBRIE 2022

Ora 15.30 – **Nicolae Scurtu,** ***Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*** (vol. 2) – lansare de carte.

Ora 16.00 – **Alexandra Firiță,** ***Rochia de hârtie*** – lansare de carte.

Ora 16.30 – **Vili Pârvănescu,** ***Hai Unirea ! Hai Petrolul ! Hai la fotbal Bolintin !*** – lansare de carte.

SÂMBĂTĂ 10 DECEMBRIE 2022

Ora 13.00 – **Gabriel Dragnea,** ***Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*** – lansare de carte.

Ora 14.30 – **Luminița Cornea,** ***Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*** – lansare de carte.

Ora 15.00 – **Titus Vîjeu,** ***Scrinul alb*** – lansare de carte.

DUMINICĂ 11 DECEMBRIE 2022

Ora 11.00 – **Emil Păunescu,** ***Fals tratat de muzeologie***, vol. 1 și 2 – lansare de carte.

Ora 12.00 – **Ruxandra Dragomir,** ***Rime pentru Garofița*** – lansare de carte.

Ora 13.00 – **Personalitățile Sudului – Victoria Milescu** – eveniment dedicat aniversării unui scriitor emblematic al literaturii românești contemporane, Cetățean de Onoare al orașului Bolintin Vale, senior editor al revistei „Sud” și unul dintre cei mai importanți colaboratori ai publicației bolintinene.

Reviste primite la redacție

Actualitatea literară, anul XII; nr. 120, septembrie-octombrie 2022, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de AL LUGOJPRESS cu sprijinul sponsorilor și al SIP Timiș. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Bucureștiul literar și artistic, anul XII, nr. 810 (133), octombrie 2022. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Caligraf, anul XXII, nr. 244, septembrie 2022; nr. 245, octombrie 2022, revistă editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; Secretar general de redacție Stan V. Cristea.

Apostrof, anul XXXIII, nr. 10 (389), 2022, revistă a Uniunii Scriitorilor din România publicată cu sprijinul Ministerului Culturii. Redactor șef Marta Petreu.

Scrisul românesc, anul XX, nr. 10 (230), 2022, revistă de cultură fondată la Craiova, publicată de Scrisul Românesc Fundația-Editura. Director Florea Firan.

Litera 13, anul VIII, nr. 32, 2022, revistă manifest publicată de Editura InfoEST. Redactor șef Mihai Vintilă.

Flacăra lui Adrian Păunescu, anul XXII, nr. 39, 7-13 octombrie 2022; nr. 41, 21-27 octombrie 2022; nr. 42, 28 octombrie – 3 noiembrie 2022. Redactor șef Ana-Maria Păunescu.

Vlașca – istorie, cultură, civilizație, anul III, nr. 1(4), 2020; anul IV, nr. 2(7), 2021. Director, fondator, redactor șef prof. univ. dr. Ștefan Păun.

Litere, anul XXIII, nr. 10 (271), octombrie 2022, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni editată cu sprijinul Consiliului Local Municipal și al Primăriei Municipiului Târgoviște. Director Tudor Cristea; redactor șef Mihai Stan; secretar de redacție Mihail Florin Stan.

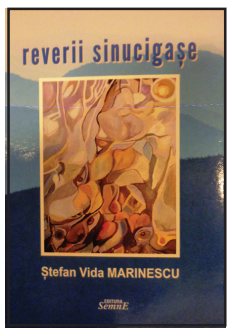
Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

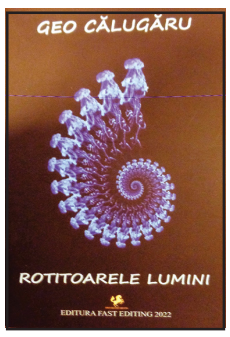
Biblioteca SUD-ului

Cristofi Cerchez 150, cercetare, cuvânt înainte, reproducere fotografică istoric de artă dr. Oana Marinache, București, Editura Istoria Artei, 2022. *„Albumul de față prezintă pentru prima dată publicului carnețelele cu schițe, notițe și reproduceri ale arh. Cristofi Cerchez, aflate în colecția nepoatei arhitectului, dr. Simona Condurățeanu. O parte dintre ele au fost realizate în perioada petrecută de Cerchez la studii la Milano, indicând sursele sale de lectură, inspirație și formarea profesională clasicizantă, cu repere din Torino, Ferrara, Milano, Piacenza, Pompei, Aachen, Berlin, Arles."* (Oana Marinache)

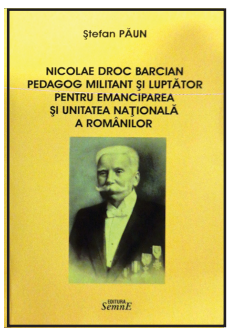
Ștefan Vida Marinescu, ***Reverii sinucigașe***, București, Editura Semne, 2022. *Te născocesc ca să-mi apari în drum,/ apoi te uit, așa, ca să te chem,/ un veac de vise e aproape-un semn/ că-n sânge lacrima se va păstra, oricum.*

Geo Călugăru, ***Rotitoarele lumini***, București, Editura Fast Editing, 2022. *„Geo Călugăru își compune textele cu ușurință, cel puțin așa pare pe când le declară spontan, având o poantă inspirată, bazată pe surpriza iscată din jocul fonetic, gramatical sau lexical... Harnic și receptiv, va avea mereu în prim planul scrierilor sale partea de omenesc a ființei noastre, cu ale ei pasiuni, slăbiciuni, iluzii și vise."* (Victoria Milescu)

Dan Stoica, ***Odă speranței***, Buzău, Editura Editgraph, 2020. *„Poetul Dan Stoica scrie cu emoție. Un sentiment profund uman. Regăsim teme clasice ale poeziei în scrisul său: tema iubirii, tema socială, impregnate cu nuanțe filozofice."* (Alexandru Cristian Roman)

Ștefan Păun, ***Nicolae Droc Barcian: pedagog militant și luptător pentru emanciparea și unitatea națională a românilor***, București, Editura Semne, 2018. *„În temeiul surselor puse în valoare cu iscusință de către autor, cei ce vor studia lucrarea au posibilitatea să afle lucruri importante despre activitatea lui Nicolae Droc Barcian, pe cât de laborioasă, tot atât de diversificată. În primul rând sunt evidențiate rolul și contribuția lui de dascăl, care pe lângă instruirea și formarea multor generații de elevi s-a implicat în procesul de organizare a școlii ca instituție de educație și cultură."* (Corneliu Mihai Lungu)

Basarabia – pământ și neam românesc, editor Liviu Petrina, București, Editura Maritain, 2022. *S-au utilizat documente publice, cărți de drept internațional, istorie și memorii scrise, în principal, de Iftene Pop, Nicolae Dabija, Florin Constantiniu, Octavian Țâcu, Valeriu Dulgheru, Mircea Păcurariu, Mihai Prepeliță...*

Dan Florică, ***Flori de cântec românesc***, București, Editura RawexComs, 2022. *„Dragostea, materialul documentar și măiestria în scris fac din poetul Dan Florică un purtător și un promotor al frumosului existențial din acest colț de rai, România, cu hore, sârbe, cântece de stranã, anunțul pastoral cu trâmbițe, cu patriotismul care vine din sfinte porunci, toate sacre, în mirosul dumnezeiesc de grâu, de pâine și pădure verde."* (Doina Bârcă)

Corneliu Constantin Cristescu, ***Mihai Voievod Viteazul: simbol al unirii românilor***, Focșani, Editura Bogdania, 2022. *Cartea este o colecție de fragmente adunate/preluate ca atare din cărțile clasice citate, dar și din diferite materiale publicate pe Internet, montate într-o ordine logică și cronologică, după tehnica colajului, e adevărat, cu unele păreri și aprecieri personale, care să faciliteze o lectură rapidă din care cititorul sa rămână cu aspectele esențiale ale vieții personajului, dar și cu precizarea surselor utilizate. Cartea se adresează celor care nu au timp prea mult, dar doresc să știe mai mult !*

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume de literatură, istorie și artă ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori subiectele din această zonă.

Consilier editorial: Gabriel Dragnea.
E-mail: editurasud@gmail.com
Telefon editură: 0726179367

Cărți apărute la Editura SUD

Alexandra Firiță, *Rochia de hârtie*
Alexandru Cazacu, *O cameră single*
Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*
Caietele revistei Sud (6/2022)
Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*
Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*
Corneliu C. Cristescu, *Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*
Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*
Corneliu State, *Din arhivele unei școli*
Corneliu State, Elena State, *Neînfricații – călător prin țara mea*
Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 1 și 2
Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*
Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*
G. Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*
Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*
Gabriel Dragnea, *Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*
Gheorghița Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*
Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*
Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*
Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*
Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1 și 2
Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*
Ruxandra Dragomir, *Rime pentru Garofița*
Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*
Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*
Titus Vîjeu, *Cărțile Sudului*
Titus Vîjeu, *Scrinul alb*
Vasile Grigore (coord.), Ștefan Crudu, Marian Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*
Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – Portretul unui ctitor*
Victoria Milescu, *Cronicile Sudului*
Vili Pârvănescu, *Hai Unirea ! Hai Petrolul ! Hai la fotbal Bolintin !*

Sud
Director fondator: Constantin Carbarău
Seniori editori: Ion Andreiță, Ioana Ruxandra Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Secretar general de redacție: Ștefan Crudu
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Ciprian Necșuțu
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 0720350555
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 10 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com;
0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea.
Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.